

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Кафедра цивільно-правових дисциплін факультету №4

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
з навчальної дисципліни
«Приватне право: практика тлумачення та застосування»
обов'язкових компонент освітньої програми другого (магістерського) рівня
вищої освіти

081 «Право» (поліцейські)

м. Харків
2023 рік

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін факультету № 4
протокол від 16.08.2023 № 9.

Відповідальна особа:

Професор кафедри, кандидат юридичних наук, професор **Шишка О.Р.**

Розробники:

1. Завідувач кафедри, кандидат юридичних наук, професор **Зайцев О.Л.**
2. Професор кафедри, доктор юридичних наук, професор **Сліпченко С.О.**
3. Професор кафедри, кандидат юридичних наук, професор **Шишка О.Р.**
4. Доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент **Піхурець О.В.**
5. Доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент **Бортнік О.Г.**
6. Доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент **Ясечко С.В.**
7. Доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент **Погребняк О.С.**
8. Доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент **Шишка Н.В.**

Рецензенти:

1. Проректор з наукової роботи Харківського університету канд. юрид. наук, професор **Сергієнко В.В.**
2. Завідувач кафедри трудового та господарського права факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юрид. наук, професор **Мельник К. Ю.**

1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські	Практичні	Лабораторні	Самостійна	
Семестр № 2							
Тема № 1: Застосування та тлумачення норм приватного права.	16	2	2	4		8	ЕКЗАМЕН
Тема № 2: Приватне право в системі права України.	14	2	2	2		8	
Тема № 3: Суб'єкти приватного права.	16	2	2	4		8	
Тема № 4: Особисті немайнові приватні правовідносини.	14	2	2	2		8	
Тема № 5: Право власності та інші речові права.	16	2	2	4		8	
Тема № 6: Право інтелектуальної власності в приватному праві.	14	2	2	2		8	
Тема № 7: Приватно-правовий договір.	16	2	2	4		8	
Тема № 8: Недоговірні зобов'язання.	14	2	2	2		8	
Тема № 9: Спадкове право.	14	2	2	2		8	
Тема № 10: Сімейне право.	16	2	2	4		8	
Всього за семестр № 1	150	20	20	30		80	

2. Методичні вказівки до семінарських та практичних занять

ТЕМА № 1. Застосування та тлумачення норм приватного права.

Семінарське заняття: Застосування та тлумачення норм приватного права

Навчальна мета заняття: засвоїти теоретичні положення про застосування та тлумачення норм приватного права, ознайомитися з практикою застосування цивільного законодавства.

Кількість годин: 2 години.

Навчальні питання:

1. Поняття, ознаки та види форм реалізації приватного права.
2. Поняття, ознаки та функції застосування норм приватного права.
3. Сутність та особливості механізму застосування норм права.
4. Підстави та форми застосування норм приватного права.
5. Стадії застосування норм приватного права.
6. Загальна характеристика тлумачення норм приватного права, його необхідність і значення.
7. Процес та стадії тлумачення норм приватного права.
8. Способи тлумачення норм приватного права.
9. Види тлумачення норм приватного права

Методичні вказівки до вивчення питань теми.

1. Поняття, ознаки та види форм реалізації приватного права.

При розкритті даного питання слід звернути увагу на поняття, ознаки та види форм реалізації приватного права, визначитись із суттю самого процесу правореалізації

2. Поняття, ознаки та функції застосування норм приватного права.

При розкритті даного питання слід звернути увагу на поняття, ознаки та функції застосування норм приватного права. Визначитись з такими термінами як «застосування правових норм» та «правозастосування». Встановити суттєві (істотні) та факультативні ознаки застосування норм права.

3. Сутність та особливості механізму застосування норм права.

При розкритті даного питання слід визначити сутність механізму застосування норм права, встановити особливості механізму застосування норм права, визначитись із основними структурними елементами такого механізму.

4. Підстави та форми застосування норм приватного права.

При розкритті даного питання слід мати на увазі, що підстави застосування норм права є сукупність житєвих обставин, з настанням яких пов'язується необхідність залучення такої особливої форми реалізації права як застосування норм права. Тут слід звернути увагу на ст. 11 ЦК України, яка визначає

підстави виникнення цивільних прав та обов'язків. Крім цього слід визначитись із форми застосування норм права.

5. Стадії застосування норм приватного права.

При розкритті даного питання слід визначитись із стадіями застосування норм приватного права. Складний порядок застосування норм права, як правило, складається з трьох стадій правозастосовної діяльності: 1) встановлення фактичних обставин справи; 2) встановлення юридичної основи справи – вибір та аналіз норм права (іншими словами – юридична кваліфікація фактичних обставин); 3) вирішення справи та документальне оформлення ухваленого рішення.

6. Загальна характеристика тлумачення норм приватного права, його необхідність і значення.

При розкритті даного питання слід проаналізувати поняття та значення тлумачення норм права як діяльності органів держави, посадових осіб, громадських організацій, окремих громадян, спрямованої на встановлення змісту норм права. Варто встановити причини, що зумовлюють необхідність тлумачення норм права. Встановити що є об'єктом, предметом і результатом тлумачення.

7. Процес та стадії тлумачення норм приватного права.

При розкритті даного питання слід встановити, що собою представляє процес тлумачення норм приватного права та з яких стадій складається тлумачення норм права, хто є суб'єктами тлумачення норм права.

8. Способи тлумачення норм приватного права.

При розкритті даного питання слід пам'ятати, що у процесі з'ясування змісту норм права особи, які здійснюють тлумачення використовують різні способи тлумачення норм права, тобто сукупність прийомів і засобів, що використовуються для встановлення змісту норм права. Тому розкриття цього питання потребує визначитись із такими видами способів тлумачення норм права як: граматичний спосіб тлумачення норм права; логічний спосіб тлумачення норм права; системний спосіб тлумачення норм права; історичний спосіб тлумачення норм права.

9. Види тлумачення норм приватного права.

При розкритті даного питання слід акцентувати увагу на звернути увагу на види тлумачення норм права за суб'єктами (юридичною силою) та об'єктами. Встановити сутність таких видів тлумачення норм приватного права як офіційне та неофіційне тлумачення.

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти для розкриття окремих проблем, явищ тощо:

1. Проблеми правозастосування приватно-правових норм.
2. Правозастосовні помилки у вітчизняному законодавстві: шляхи подолання.
3. Поняття і необхідність тлумачення права.
4. Тлумачення норм права: наукове та практичне значення.
5. Офіційне і неофіційне тлумачення: загальна характеристика.

Теми для рефератів, які відповідають темі заняття.

1. Акти офіційного тлумачення норм права: загальні положення.

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р. № 55-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/55-12>.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, 4.11.1950
URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004
4. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р., № 435-IV.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
5. Земельний кодекс України: Закон від 25.10.2001 № 2768-III.
URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.
6. Житловий кодекс Української РСР: Закон УРСР від 30.06.1983 р. № 5464-X. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5464-10>
7. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 р. № 2947-III.
URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>
8. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
9. Правозастосування : навч. посіб. / О. А. Назаренко та ін. / За заг. ред. С. Д. Гусарева. Київ : НАВС, ФОП Маслаков, 2020. 160 с.
10. Бондар Ю. М. Теорія правозастосування : курс лекцій. Київ : ЮВЕТА, 2010. 88 с.
11. Бочаров Д. О. Правозастосовча діяльність: поняття, функції та форми : проблемні лекції. Дніпропетровськ : АМСУ, 2006. 73 с.
12. Загальна теорія права : підруч. / М. І. Козюбра та ін. ; за заг. ред. М. І. Козюбри. Київ: Ваіте, 2015. 392 с.
13. Кельман М. С., Мурашин О. Г. Загальна теорія держави і права : підруч. Київ : Кондор, 2006. 477 с.
14. Макушев П. В., Хрідочкін А. В. Теорія правозастосування : навч. посіб. Дніпро : Гельветика, 2018. 359 с.
15. Малишев Б. В., Москалюк О. В. Застосування норм права (теорія і практика) : навч. посіб. / За заг. ред. Б. В. Малишева. Київ : Реферат, 2010. 260 с.
16. Настасяк І. Ю. Тлумачення правових норм : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2009. 336 с.
- Скаун О. Ф. Теорія права і держави : підруч. Вид. 4-те, допов. і перероб. Київ : Правова єдність : Алерта, 2014. 524 с.

Практичне заняття: Застосування та тлумачення норм приватного права

Навчальна мета заняття є формування вмінь і навичок застосування та тлумачення норм приватного права.

Кількість годин: 4 години.

Місце проведення: навчальна аудиторія (номер аудиторії визначається розкладом занять).

Навчальні питання:

1. Поняття, ознаки та види форм реалізації приватного права.
2. Поняття, ознаки та функції застосування норм приватного права.
3. Сутність та особливості механізму застосування норм права.
4. Підстави та форми застосування норм приватного права.
5. Стадії застосування норм приватного права.
6. Загальна характеристика тлумачення норм приватного права, його необхідність і значення.
7. Процес та стадії тлумачення норм приватного права.
8. Способи тлумачення норм приватного права.
9. Види тлумачення норм приватного права

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р. № 55-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/55-12>.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, 4.11.1950
URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004
4. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р., № 435-IV.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
5. Земельний кодекс України: Закон від 25.10.2001 № 2768-III.
URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.
6. Житловий кодекс Української РСР: Закон УРСР від 30.06.1983 р. № 5464–X. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5464-10>
7. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 р. № 2947-III.
URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>
8. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
9. Правозастосування : навч. посіб. / О. А. Назаренко та ін. / За заг. ред. С. Д. Гусарева. Київ : НАВС, ФОП Маслаков, 2020. 160 с.
10. Бондар Ю. М. Теорія правозастосування : курс лекцій. Київ : ЮВЕТА, 2010. 88 с.
11. Бочаров Д. О. Правозастосовча діяльність: поняття, функції та форми : проблемні лекції. Дніпропетровськ : АМСУ, 2006. 73 с.

12. Загальна теорія права : підруч. / М. І. Козюбра та ін. ; за заг. ред. М. І. Козюбри. Київ: Ваіте, 2015. 392 с.

13. Кельман М. С., Мурашин О. Г. Загальна теорія держави і права : підруч. Київ : Кондор, 2006. 477 с.

14. Макушев П. В., Хрідочкін А. В. Теорія правозастосування : навч. посіб. Дніпро : Гельветика, 2018. 359 с.

15. Малишев Б. В., Москалюк О. В. Застосування норм права (теорія і практика) : навч. посіб. / За заг. ред. Б. В. Малишева. Київ : Реферат, 2010. 260 с.

16. Настасяк І. Ю. Тлумачення правових норм : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2009. 336 с.

Скаун О. Ф. Теорія права і держави : підруч. Вид. 4-те, допов. і перероб. Київ : Правова єдність : Алерта, 2014. 524 с.

План проведення заняття:

I. Вступ до заняття проводиться шляхом ознайомлення із навчальними питаннями та нормативними актами, які підлягають застосуванню при вирішенні практичних завдань

II. Порядок проведення основної частини заняття

1. Поняття, ознаки та види форм реалізації приватного права.

На підставі набутих здобувачем знань щодо поняття зобов'язального права і його місце в системі цивільного права необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

2. Поняття, ознаки та функції застосування норм приватного права.

На підставі набутих здобувачем знань щодо поняття зобов'язального права і його місце в системі цивільного права необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

3. Сутність та особливості механізму застосування норм права.

На підставі набутих здобувачем знань щодо поняття зобов'язального права і його місце в системі цивільного права необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

4. Підстави та форми застосування норм приватного права.

На підставі набутих здобувачем знань щодо поняття зобов'язального

права і його місце в системі цивільного права необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

5. Стадії застосування норм приватного права.

На підставі набутих здобувачем знань щодо поняття зобов'язального права і його місце в системі цивільного права необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

6. Загальна характеристика тлумачення норм приватного права, його необхідність і значення.

На підставі набутих здобувачем знань щодо поняття зобов'язального права і його місце в системі цивільного права необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

7. Процес та стадії тлумачення норм приватного права.

На підставі набутих здобувачем знань щодо поняття зобов'язального права і його місце в системі цивільного права необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

8. Способи тлумачення норм приватного права.

На підставі набутих здобувачем знань щодо поняття зобов'язального права і його місце в системі цивільного права необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

9. Види тлумачення норм приватного права.

На підставі набутих здобувачем знань щодо поняття зобов'язального права і його місце в системі цивільного права необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання

та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

10. Надалі необхідно вирішити відповідні практичні завдання за вибором викладача, який здійснює проведення заняття або зробити повідомлення по визначеній викладачем темві реферату.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

то тема 1. Застосування та тлумачення норм приватного права.

Практичне завдання № 1

На прикладі конкретного правозастосовного акту (на власний вибір) розпишіть стадії правозастосовного процесу.

Практичне завдання № 2

На прикладі конкретного рішення Верховного Суду (на власний вибір) встановити способи тлумачення норм права судом під час вирішення цивільної або господарської справи.

III. Під час заключної частини заняття здійснюється аналіз результатів розв'язання ситуаційних завдань, перевірка правильності обраних методів; виявлення та аналіз причин допущених помилок; оцінка роботи; підведення підсумків; повідомлення теми наступного заняття; пояснення домашнього завдання - зміст, методика роботи з ним, включаючи посилання на теоретичний матеріал та перелік рекомендованої літератури для самостійного опрацювання.

ТЕМА № 2. Приватне право в системі права України.

Семінарське заняття: Приватне право в системі права України

Навчальна мета заняття є поглиблення і закріплення знань про: місце приватного права у системі права України, визначення його ролі в регулюванні майнових та особистих немайнових відносин; методи, принципи та джерела приватно-правового регулювання; приватні правовідносини та його структура; об'єкти приватних правовідносин; практичні аспекти щодо тлумачення та правозастосування норм у сфері приватного права з розглядуваних вище питань.

Кількість годин: 2 години.

Навчальні питання:

1. Поняття приватного права та його місце в системі права України.
2. Предмет та метод приватно-правового регулювання суспільних відносин. Поняття, ознаки та значення методу приватно-правового регулювання.
3. Принципи приватного права.
4. Джерела приватного права.
5. Приватні правовідносини.
6. Об'єкти приватного права.

Методичні вказівки до вивчення питань теми.

1. Поняття приватного права та його місце в системі права України.

При вивченні цього питання необхідно розкрити положення про поділ права на приватне та публічне, визначити галузі приватного права; доцільно визначити традиційні чинники розмежування галузей права (предмет та метод правового регулювання) та проаналізувати сучасні підходи до розмежування галузей права. Поглиблюючи свої знання про приватне права слід розмежовувати також такі поняття як галузь права та галузь законодавства, науки та навчальної дисципліни. Важливо мати на увазі, що приватне право – система норм права, що регулює особисті немайнові та майнові відносини, які виникають між приватними суб'єктами (фізичними чи юридичними особами) та, які ґрунтуються на юридичній рівності, вільному волевиявленні та майновій самостійності їх учасників.

2. Предмет та метод приватно-правового регулювання суспільних відносин.

Друге питання направлене на засвоєння знань щодо предмету приватно-правового регулювання суспільних відносин. Тут важливо акцентувати на те, що предмет приватного права охоплює дві групи відносин: особисті немайнові та майнові відносини. При цьому особисті немайнові відносини виникають між учасниками цивільних відносин з приводу нематеріальних благ і при цьому

тісно пов'язані з особистістю його власника, а майнові відносини виникають між учасниками цивільних відносин з приводу благ які мають майнову цінність.

Слід мати на увазі, що під методом цивільно-правового регулювання суспільних відносин розуміється сукупність правових засобів і прийомів впливу на майнові та особисті немайнові відносини, які дістали відображення в цивільно-правових нормах. Також, при розкритті цього питання слід звернути на такі методи цивільного права як: юридична рівність учасників цивільних відносин, диспозитивність; ініціативність у формування і реалізації цивільних правовідносин; майновий характер заходів юридичної відповідальності; компенсаційний характер відповідальності; захист цивільних прав у судовому порядку.

3. Принципи цивільного права.

При розкритті даного питання доцільно надати визначення принципам цивільного права, з'ясувати сутність основних принципів цивільного права, закріплених у ст. 3 ЦК України. Зокрема, відповідно до ст. 3 ЦК засадами цивільного законодавства визначені: 1) неприпустимість свавільного втручання у сферу особистого життя людини; 2) неприпустимість позбавлення права власності, крім випадків, встановлених Конституцією України і законом; 3) свобода договору; 4) свобода підприємницької діяльності, яка не заборонена законом; 5) судовий захист цивільного права та інтересу; 6) справедливість, добросовісність та розумність.

4. Джерела приватного права.

Розглядаючи питання про джерела цивільного права доцільно чітко визначитись з поняттям джерел цивільного права та з'ясувати їх систему, особливу увагу треба надати аналізу практики Європейського суду з прав людини як джерелу цивільного права. Доцільно проаналізувати договір як регулятор цивільних відносин, особливості саморегулювання цивільних відносин.

5. Приватні правовідносини.

При вивченні цього питання необхідно засвоїти, що цивільні правовідносини – це особисті немайнові та майнові відносини, врегульовані нормами цивільного права, що виникають між автономними рівноправними суб'єктами, які наділені суб'єктивними цивільними правами та суб'єктивними цивільними обов'язками. Вони мають як загальні особливості, так і специфічні. Також варто звернути увагу на елементи цивільних правовідносин, якими є: учасники або суб'єкти, тобто особи, які беруть участь у них; об'єкти, що являють собою немайнове або майнове благо, стосовно якого виникає певний зв'язок між суб'єктами певного правовідношення; зміст правовідносин, який складають суб'єктивні цивільні права та суб'єктивні цивільні обов'язки їх учасників. В межах цього питання також потребує і вивчення підстав (юридичних фактів) виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин, а також розуміння юридичного складу.

6. Об'єкт приватного права.

Під час вивчення цього питання основну увагу потрібно звернути на

обсяг поняття об'єктів цивільних; на співвідношення таких правових категорій, як «об'єкт цивільних прав», «об'єкт цивільних правовідносин», «об'єкт правового регулювання»; доцільно проаналізувати концепції щодо визначення об'єкта цивільних правовідносин, зокрема речову, плюралістичну концепції, теорію об'єкта як правового режиму; визначитися з їх видами тощо.

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти для розкриття окремих проблем, явищ тощо:

1. Лібералізація українського вчення про тлумачення норм права: доктрина «добудови» права.
2. Практика тлумачення та застосування принципів цивільного права під час вирішення цивільних або господарських справ у судах.

Теми для рефератів, які відповідають темі заняття.

1. Проблеми визначення джерел цивільного права.

Література :

1. Актуальні питання прикладної цивілістики: сімейне, трудове, земельне та житлове право : наук.-практ. посіб. / О.В. Гетьманцев, О.В. Кіріяк, М.Б. Мельник та ін. Київ : Правова єдність, 2015. 448 с.
2. Конституція України від 28 червня 1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
3. Правова доктрина України : у 5 т. / Нац. акад. прав. наук України. Доктрина приватного права України. Т. 3. Харків: Право, 2013. 760 с.
4. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / редкол.: В.Я. Тацій (голова), О.В. Петришин, Ю.В. Баулін та ін. Цивільно-правові науки. Приватне право. Т. 3. 2008. 640 с.
5. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 р. Офіційний вісник України. 2002. № 7. Ст. 273.
6. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навчальний посібник / Сліпченко С. О., Синегубов О. В., Кройтор В. А. та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. С. 15-97.
7. Цивільне право України (Загальна частина): Навчальний посібник / кол. авт. – К.: «Хай-Тек Прес», 2013. с. 8-18, 32-60, С. 120-151.
8. Цивільне право України. У двох частинах. Частина 1. Підручник. / За заг. ред. Р.Б. Шишки та В.А. Кройтора. – Х.: Вид-во Харківського нац. ун-ту внутр. справ, 2008, с.31-48, 83-99, 257-272.
9. Цивільне право України: навчальний посібник: у 2 ч. Ч.1 / за заг. ред. канд. юрид. наук, проф. В.А. Кройтора, канд. юрид. наук, доц. Кухарева О.Є., канд. юрид. наук, доц. Ткалича М.О. – Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2016, с. 9-19, 32-49, 146-166.
10. Цивільне право України: Підручник: У 2-х кн. / О.В. Дзера (кер. авт. кол.), Д.В. Боброва, А.С. Довгерт та ін.; За ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової. – 2-е вид., допов. і перероб. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – Кн.1. с.5-30, 78-86, 136-160.

11. Цивільне право. Частина 1: навч. посіб. для підготовки до державного іспиту / за заг. ред. канд. юрид. наук, проф. В.А. Кройтора та канд. юрид. наук, доц. О.Є. Кухарєва. – Х.: Золота миля, 2013, с.8-18, 31-48, 149-169.

12. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. Офіційний вісник України. 2003. №11. Ст. 461.

13. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. №1618-IV. Голос України. 2004. № 89-91.

Практичне заняття: Приватне право в системі права України

Навчальна мета заняття є: формування вмінь і навичок практичного застосування чинних норм приватного права до приватно-правових відносин; вміти використовувати набуті знання щодо тлумачення та правозастосування права (закону) до певних ситуаційних завдань.

Кількість годин: 2 год.

Місце проведення: навчальна аудиторія (номер аудиторії визначається розкладом занять).

Навчальні питання:

1. Поняття приватного права та його місце в системі права України.
2. Предмет приватно-правового регулювання суспільних відносин.
3. Метод приватно-правового регулювання суспільних відносин.
4. Принципи приватного права.
5. Джерела приватного права.
6. Приватні правовідносини.
7. Об'єкти приватного права.

Література :

1. Актуальні питання прикладної цивілістики: сімейне, трудове, земельне та житлове право : наук.-практ. посіб. / О.В. Гетьманцев, О.В. Кіріяк, М.Б. Мельник та ін. Київ : Правова єдність, 2015. 448 с.

2. Конституція України від 28 червня 1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

3. Правова доктрина України : у 5 т. / Нац. акад. прав. наук України. Доктрина приватного права України. Т. 3. Харків: Право, 2013. 760 с.

4. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / редкол.: В.Я. Тацій (голова), О.В. Петришин, Ю.В. Баулін та ін. Цивільно-правові науки. Приватне право. Т. 3. 2008. 640 с.

5. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 р. Офіційний вісник України. 2002. № 7. Ст. 273.

6. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навчальний посібник / Сліпченко С. О., Синегубов О. В., Кройтор В. А. та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. С. 15-97.

7. Цивільне право України (Загальна частина): Навчальний посібник / кол. авт. – К.: «Хай-Тек Прес», 2013. с. 8-18, 32-60, С. 120-151.

8. Цивільне право України. У двох частинах. Частина 1. Підручник. / За заг. ред. Р.Б. Шишки та В.А. Кройтора. – Х.: Вид-во Харківського нац. ун-ту внутр. справ, 2008, с.31-48, 83-99, 257-272.

9. Цивільне право України: навчальний посібник: у 2 ч. Ч.1 / за заг. ред. канд. юрид. наук, проф. В.А. Кройтора, канд. юрид. наук, доц. Кухарева О.Є., канд. юрид. наук, доц. Ткалича М.О. – Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2016, с. 9-19, 32-49, 146-166.

10. Цивільне право України: Підручник: У 2-х кн. / О.В. Дзера (кер. авт. кол.), Д.В. Боброва, А.С. Довгерт та ін.; За ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової. – 2-е вид., допов. і перероб. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – Кн.1. с.5-30, 78-86, 136-160.

11. Цивільне право. Частина 1: навч. посіб. для підготовки до державного іспиту / за заг. ред. канд. юрид. наук, проф. В.А. Кройтора та канд. юрид. наук, доц. О.Є Кухарева. – Х.: Золота миля, 2013, с.8-18, 31-48, 149-169.

12. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. Офіційний вісник України. 2003. №11. Ст. 461.

13. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. №1618-IV. Голос України. 2004. № 89-91.

План проведення заняття:

I. Вступ до заняття проводиться шляхом ознайомлення із навчальними питаннями та нормативними актами, які підлягають застосуванню при вирішенні практичних завдань; визначаються мета та послідовність його проведення, а також надаються викладачем роз'яснення з питань, що викликають складнощі щодо їх правильного засвоєння.

II. Порядок проведення основної частини заняття

1. Поняття приватного права та його місце в системі права України.

На підставі набутих здобувачем знань щодо поняття приватного права та його місце в системі права України необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

2. Предмет та метод приватно-правового регулювання суспільних відносин.

На підставі набутих здобувачем знань щодо предмету та методу приватно-правового регулювання суспільних відносин необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

3. Принципи цивільного права.

На підставі набутих здобувачем знань щодо принципів цивільного права

необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

4. Джерела приватного права.

На підставі набутих здобувачем знань щодо джерела приватного права необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

5. Приватні правовідносини.

На підставі набутих здобувачем знань щодо приватних правовідносини необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

6. Об'єкт приватного права.

На підставі набутих здобувачем знань щодо об'єкта приватного права необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення..

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

до тема 2. Приватне право в системі права України.

Завдання №1

1. Ковальов прийшов на роботу і не привітався з колегами. Один з них, Віденко, вголос та в критичній формі висловився стосовно виховання Ковальова і манер його поведінки в колективі, внаслідок чого виникла сварка. Більшість працівників пересварилися між собою, іншим був зіпсований настрій, а у відділі встановилася гнітюча обстановка. Деякі з працівників вважали, що внаслідок сварки була порушена їх гідність і звернулися до роботодавця з вимогою навести належний порядок і створити умови для плідної праці.

2. Головань внаслідок порушення правил обгону пошкодив автомобіль Mercedes (зіпсовано крило, пошкоджене фарбування, стояк дверей, розбите переднє вітрове скло та фара), яким керував Криворучко – працівник органів внутрішніх справ. На вимогу відшкодувати завдану шкоду Головань зазначив, що грошей, необхідних на ремонт, в нього немає, іншого майна також, і нічого робити він не буде, а натомість запропонував Криворучко забрати його

автомобіль ВАЗ 2101 1997 року випуску. Більше того, Головань заявив, що, якщо Криворучко наполягатиме на своєму, то він звернеться до інспекції з особового складу зі скаргою про незаконні вимоги і погрози.

На вимогу Криворучко факт дорожньо-транспортної пригоди (ДТП) було запротокольовано, складено схему. Проведене автотоварознавче дослідження встановило розмір завданого збитку – 56 тис. гривень. В інспекції з особового складу потерпілому порадили пред'явити свої претензії до порушника.

Визначити, які виникли правовідносини? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи подання до суду відповідного позову. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №2

Раковський останні три роки за договором підряду передавав виготовлені ним на своєму подвір'ї та в своїй власній печі гончарні вироби приватному підприємцю Петухову. Відповідно до усної домовленості за кожну передану партію товару Раковський отримував визначену суму грошей. У зв'язку із настанням пенсійного віку, Раковський звернувся до Петухова з проханням видати довідку про отриману заробітну плату і видати трудову книжку. Петухов йому відмовив і сказав, що як покупець та приватний підприємець, який працює на єдиному податку, не вів записів, а оскільки в нього немає найманих працівників, то не вів і трудових книжок. Він порадив Раковському звернутися до податкової інспекції і отримати довідку про сплачені ним податки і таким чином вирішити питання про розмір облікової суми для визначення розміру пенсії. Але виявилось, що Раковський як безробітний стояв на обліку у бюро працевлаштування і майже рік отримував допомогу як безробітний. Податки він не сплачував і декларації про отримані доходи не подавав.

Проконсультуйте Раковського з приводу галузевої приналежності його відносин з Петуховим, його правового становища. Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи подання до суду відповідного позову. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №3

Алієв за власний рахунок видав свій роман і уклав з двома харківськими підприємцями (продавцями книг) договір на реалізацію своєї книги. Невдовзі у м. Києві він виявив факт незаконного продажу своєї книги і звернувся до працівників органів внутрішніх справ з вимогою про фіксацію факту продажу. Працівники поліції склали протокол і почали провадження. Проте, при перевірці в продажу виявилось всього 3 книжки, внаслідок чого справу було припинено за підставою малозначущості діяння.

Якими галузевими нормами регулюються вказані правовідносини? Які підстави виникнення цивільних правовідносин? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи подання до суду відповідного позову. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №4

Між батьком та повнолітньою донькою – студенткою одного з вищих навчальних закладів – сталася сварка. Внаслідок особистої неприязні до друга доньки батько заборонив їй виходити з дому і запрошувати до себе як своїх подруг, так і друга. Він наказав їй вести домашнє господарство, поратися на кухні та інше. В разі відмови пригрозив нанесенням тілесних ушкоджень та тим, що взагалі вижене з хати на вулицю. Одночасно він розірвав договір на навчання із закладом, де вчилася донька, і відмовився у подальшому сплачувати за її навчання.

Вважаючи це порушенням своїх прав, донька звернулася до вас як юрисконсульта за консультацією. Яку пораду і на якій правовій підставі ви зможете їй надати? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи подання до суду відповідного позову. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №5

У червні 2014 р. до суду з позовом про визнання прав спадкоємця звернувся Жадан, племінник померлого у березні Ковалю. Своє звернення він обґрунтував тим, що у Ковалю нема спадкоємців першої черги, а рідна сестра спадкодавця постійно проживає у США і у своєму листі на його ім'я не заперечувала проти того, щоб Жадан прийняв спадщину. ЦК України, на його думку, надає йому таке право. Крім Жадана, з такою ж заявою звернулася і тітка померлого.

Як з'ясувалося згодом, фактично майном померлого після його смерті опікувалася Діденко, яка проживала разом з ним однією сім'єю ще за рік до смерті. Вона теж пред'явила вимоги на частину майна на тій підставі, що з померлим спільно вела господарство, доглядала за його майном і підтримувала його в належному стані. До того ж вона – одинока жінка, яка не має власного житла.

Якого змісту правовідносини виникли в даному випадку? Яке рішення повинен винести суддя? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи подання до суду відповідного позову. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №6

Уткін звернувся до суду з позовом про стягнення 35 тис. гривень з Борисової. Під час розгляду справи було з'ясовано, що Уткін і Борисова спільно проживали без реєстрації шлюбу. Після однієї зі сварок Борисова викинула на смітник клітку з морською свинкою. Зі слів Уткіна, під подвійним дном клітки у нього була схованка, в якій знаходились приховані гроші у заявленій до стягнення сумі. Як пояснила Борисова, вона викинула клітку й тварину тому, що у неї алергія на шерсть та запахи, а Уткін на це та її прохання не звертав уваги.

Які виникли правовідносини та якими нормами права слід керуватись при вирішенні справи? Яке рішення повинен винести суддя? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи подання до суду відповідного позову. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання № 7

Капітан поліції Остапенко, проходячи повз кар'єр, побачив, що в ополонці тонуть двоє дітей. Рятуючи дітей, він затратив багато зусиль і потонув. Вдова лейтенанта подала позов про відшкодування шкоди, завданої смертю чоловіка, до батьків врятованих. Заперечуючи проти позову, мати одного з врятованих вказала, що відповідати повинна адміністрація школи, в якій у цей час повинен був навчатися її син. Однак в результаті того, що вчителька за порушення дисципліни вигнала його разом із товаришем з класу, вони опинились на розташованому поблизу школи кар'єрі, де і сталася ця трагічна пригода.

Встановити підставу виникнення цивільних правовідносин. Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи подання до суду відповідного позову. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання № 8

Поліцейський підрозділу ювенальної превенції Національної поліції України, виступаючи на чергових зборах батьків 10 класу, сказав, що учениця цього класу Липова веде аморальне життя, спілкується з сумнівними особами, веде співжиття за гроші як зі своїми однолітками, так і з іншими чоловіками, розпиває спиртні напої, була затримана в підвалі, де знаходився притон і неодноразово нецензурно висловлювалась на дискотеці. При цьому поліцейським були наведені конкретні приклади й надані копії рішень про притягнення Липової до адміністративної відповідальності.

Мати Липової заявила, що це наклеп, і почала вимагати, щоб

поліцейський не тільки вибачився перед нею і донькою, але й відшкодував заподіяну їй та доньці моральну шкоду.

Перевіряючи наведені факти за позовом матері, суддя зробив запит матеріалів із РВВС, заведених на Липову.

Чи виникають у даному випадку цивільні правовідносини? Зробіть їх аналіз. Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання № 9

Кличко подав позовну заяву до суду з вимогами до Брагіна та Петренка про відшкодування завданих йому збитків. Як з'ясувалося з матеріалів справи, Кличко, Брагін і Петренко попередньо домовилися про заснування товариства з обмеженою відповідальністю, яке б спеціалізувалось на продажу продуктів бджільництва. Кличко відповідно до домовленості закупив за власні гроші 200 кг меду, квітковий пилок та інші продукти. Проте Брагін і Петренко змінили думку і відмовились від укладання засновницького договору та створення ТОВ. На вимогу Кличка про дотримання попередньої домовленості вони відповіли, що продукти бджільництва реалізуються погано і сам магазин не зможе скласти конкуренції бджолярам, котрі безпосередньо на автотрасах та за допомогою інших видів контактної торгівлі збувають свою продукцію і не сплачують податків. Вони порадили Кличку так само продавати закуплений товар.

Які виникли правовідносини? Чи може бути задоволений позов за нормами цивільного права? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання № 10

Коли Дубко виходила з ліфта на неї накинувся сусідський собака без намордника. Він порвав пальто, укусив за руку і налякав Дубко. В результаті укусу вона вимушена була лікуватися, у тому числі від неврозу, бо після цього випадку її довго охоплював страх при появі собак.

На вимогу Дубко купити їй нове пальто та відшкодувати витрати на лікування власник собаки Серов відмовив і пояснив, що собака інстинктивно зреагував без його команди на різкий рух Дубко.

Остання звернулася зі скаргою до дільничного офіцера поліції про порушення правил виходу собак і відшкодування завданих збитків та моральної шкоди. Після того, як Серов відбувся попередженням, Дубко звернулася із позовом до суду з вимогою про заборону Серову утримувати собак та відшкодувати збитки у розмірі 23000 гривень (1200 гривень – вартість пальто, 4500 гривень – вартість лікування, 6500 гривень – втрата заробітку за час

лікування) та відшкодування моральної шкоди в розмірі 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Для забезпечення своїх майнових вимог Дубко попросила накласти арешт на майно Серова, у тому числі на автомобіль і собаку.

Нормами якої галузі права треба врегулювати ці правовідносини? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання № 11

Віленов, викладач одного із ВНЗ, пообіцяв своєму приятелю Хомову посприяти у вступі до закладу його доньки для навчання за кошти державного бюджету. Після того, як були подані документи у вказаний Віленовим ВНЗ м. Харкова, він своєї обіцянки не виконав. Хомова вступних іспитів не склала і до ВНЗ не вступила. На вимогу про недотримання обіцянки та відшкодування затрат на репетитора, дорогу, перебування в м. Харкові та передані подарунки Віленов відповів, що внаслідок нагального свого відрядження реальної змоги посприяти у вступі на навчання він не мав. До того ж обіцянка не є підставою для виникнення його обов'язку. Віленов також пояснив, що під час зустрічей з Хомовим він також витрачав гроші: пригощав, коли той приїздив, приймав у себе вдома, придбав та висилав літературу для підготовки до вступу до ВНЗ. Після того, як Хомов йому пригрозив зверненням до прокуратури, Віленов сплатив йому частину коштів. Оскільки Хомов вимагав більше, то Віленов звернувся із заявою до поліції, а потім до суду про повернення переданих під впливом погрози Хомову грошей.

Які виникли правовідносини? Якими нормами права слід керуватися при вирішенні спору? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №12

Брезін по телефону домовився із Семеновим про купівлю антикварної рушниці, яку він напередодні оглянув і перерахував за неї переказом гроші. Коли Брезін прийшов її забирати, Семенов вийняв рушницю з футляра і передав покупцеві. На вимогу передати і футляр Семенов відповів, що футляр він замовляв окремо від рушниці, що підтверджено квитанцією, і може його також продати за додаткову суму. Вважаючи, що рушниця і футляр є предметом одного договору, Брезін подав позовну заяву до суду з вимогами до Семенова.

Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом..

Завдання №13

У вересні фермерське господарство купило у агрофірми 6 стіжків сіна загальною вагою 20 тонн і розрахувалося за нього. Однак через погодні умови сіно не було вивезено і залишилося на зберігання у продавця. При цьому зберігання було оформлено відповідним договором. У березні наступного року внаслідок повені сіно змило водою річки, що вийшла з берегів. Фермерське господарство вимагало передати йому інше сіно чи повернути гроші з урахуванням інфляції та необхідності доставки сіна з іншого району, але йому було відмовлено. Фермер звернувся з позовом до суду. В свою чергу агрофірма пред'явила зустрічний позов про відшкодування витрат, пов'язаних зі зберіганням сіна.

Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом. Як має бути вирішена справа, якщо куплене сіно не було відокремлене від стогів сіна агрофірми?

Завдання №14

Під час продажу приватного підприємства між продавцем Семеновим та покупцем Масенко виник спір відносно визначення складу майна, яке має перейти покупцеві. Масенко наполягав на тому, щоб до нього перейшла продукція, яка була вироблена підприємством, але ще не реалізована, а також право на торговельну марку. Водночас він був проти того, щоб до нього перейшли борги підприємства перед іншими кредиторами та обов'язки щодо виплат в соціальні фонди. Семенов проти цього заперечував.

Як повинна бути вирішена справа? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи подання позову до суду. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №15

До колекції художніх картин Певцова входила картина, яка в передбаченому законом порядку була визнана пам'ятником історії та культури і занесена до державного реєстру. У процесі розслідування кримінальної справи, порушеної за фактом крадіжки з будинку власника, слідчий встановив, що Певцов насправді продав її за 20000 доларів США громадянину Польщі Рибальському, а потім інсценував крадіжку. Прокурор пред'явив позов про визнання договору недійсним і конфіскацію картини в доход держави.

Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте

консультацію за даним фактом. Як вирішиться справа, якщо картина буде виявлена на кордоні і вилучена при встановленні фактичних обставин справи.

Завдання №16

Решетняков отримав у спадщину мисливську рушницю, ювелірні прикраси із золота і срібла, а також злиток платини. Ще до отримання свідоцтва про права власності він продав рушницю Левченку, який користувався нею без реєстрації. Прикраси та злиток платини він продав підприємцю Агаяну, який використав їх для виробництва своєї ювелірної продукції. Інші спадкоємці вимагали визнати за ними право на частину спадку і розірвання укладених правочинів.

Який правовий режим вказаного майна? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №17

Крищенко звернулася до суду з позовом до свого чоловіка про поділ майна. Позивачка наполягала на розподілі майна в натурі і виділенні їй частки спільної власності, а саме: половини технічної бібліотеки, яку чоловік, працюючи науковим співробітником НДІ, почав збирати ще до реєстрації шлюбу; однієї шафи з меблевого гарнітуру та трьох столових сервізів.

Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

III. Під час заключної частини заняття здійснюється аналіз результатів розв'язання ситуаційних завдань, перевірка правильності обраних методів; виявлення та аналіз причин допущених помилок; оцінка роботи; підведення підсумків; повідомлення теми наступного заняття; пояснення домашнього завдання - зміст, методика роботи з ним, включаючи посилання на теоретичний матеріал та перелік рекомендованої літератури для самостійного опрацювання.

ТЕМА № 3. Суб'єкти приватного права.

Семінарське заняття: Суб'єкти приватного права

Навчальна мета заняття: засвоїти теоретичні положення про суб'єктів приватного права, засвоїти нормативний матеріал щодо фізичних осіб як суб'єктів цивільного права, ознайомитися з практикою застосування цивільного законодавства з окреслених питань.

Кількість годин: 2 години.

Навчальні питання:

1. Суб'єкти приватного права: поняття та їх система.
2. Правовий статус фізичної особи як суб'єкта приватного права.
3. Правовий статус юридичної особи як суб'єкта приватного права.
4. Правовий статус держави України, Автономної Республіки Крим, територіальних громад як суб'єктів приватного права.

Методичні вказівки до вивчення питань теми.

1. Суб'єкти приватного права: поняття та їх система.

При вивченні цього питання необхідно розкрити поняття «суб'єкти приватних правовідносин», «учасники приватних правовідносин», ретельно проаналізувати ст. 2 ЦК України, визначитися з поняттям «інші суб'єкти публічного права» як учасники приватних відносин.

2. Правовий статус фізичної особи як суб'єкта приватного права.

При розгляді цього питання треба зосередити увагу на проблемних питаннях правосуб'єктності фізичної особи, обсягу її правоздатності, можливості та наслідках вчинення правочину, який обмежує правоздатність фізичної особи. Доцільно розкрити види та обсяг дієздатності фізичної особи. Крім цього слід звернути увагу на положенні ст. 42 Конституції України щодо права фізичної особи на здійснення підприємницької діяльності. Варто чітко окреслити коло обмежень та заборон щодо здійснення відповідного права

3. Правовий статус юридичної особи як суб'єкта приватного права.

При вивченні цього питання необхідно проаналізувати розуміння юридичної особи за цивільним законодавством України, розкрити теорії походження юридичної особи, проаналізувати її ознаки через їх зовнішнє вираження. Крім цього слід зосередити увагу і на наступних питаннях: ознаки та види юридичних осіб; юридичні особи приватного та публічного права; участь юридичних осіб публічного права у приватних правовідносинах; органи внутрішніх справ як юридичні особи публічного права; організаційно-правові форми юридичних осіб; цивільна правоздатність та дієздатність юридичної особи; момент виникнення цивільної правоздатності; філії та представництва юридичної особи; відповідальність юридичних осіб; створення та припинення юридичної особи; створення юридичних осіб в залежності від організаційно-

правових форм та цілей діяльності; реорганізація юридичної особи шляхом злиття, приєднання, поділ та перетворення; підстави та порядок ліквідації юридичної особи; правові наслідки припинення юридичної особи; поняття та види підприємницьких товариств; поняття та види господарських товариств; виробничий кооператив

4. Правовий статус держави України, Автономної Республіки Крим, територіальних громад як суб'єктів приватного права.

Розглядаючи це питання, треба визначитися з правосуб'єктністю держави як учасника цивільних відносин, подискутувати з проблематики доцільності надання державі статусу юридичної особи публічного права. Розглянути необхідно форми участі держави, АРК, територіальних громад у договірних та недоговірних цивільних правовідносинах. Крім цього слід зосередити увагу і на наступних питаннях: участь держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у приватних відносинах; українська держава як суб'єкт приватного права та особливості його правового становища; Автономна Республіка Крим, адміністративно-територіальні утворення у відносинах, що регулюються цивільним законодавством; органи та представники, через яких діють держава, Автономна Республіка Крим, територіальні громади у приватних відносинах; відповідальність за зобов'язаннями держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад.

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти для розкриття окремих проблем, явищ тощо:

1. Емансипація неповнолітніх.
2. Проблема індивідуалізації фізичної особи.
3. Основні положення теорії фікції юридичної особи.
4. Основні положення теорії реальності юридичної особи
5. Органи та представники, через яких діють держава, Автономна Республіка Крим, територіальні громади у приватних відносинах

Теми для рефератів, які відповідають темі заняття.

1. Заборони та обмеження для фізичних осіб щодо здійснення права на заняття підприємницькою діяльністю.
2. Юридичні особи приватного права та юридичні особи публічного права

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 р. Офіційний вісник України. 2002. № 7. Ст. 273.
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. Офіційний вісник України. 2003. №11. Ст. 461.
4. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. №1618-IV. Голос України. 2004. № 89-91.

5. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 4 лютого 1994 р. № 3929-XII // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>
6. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23 грудня 1997 р. № 776/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80>
7. Про громадські об'єднання: Закон України від від 22.03.2012 № 4572-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>
8. Про державну реєстрацію актів цивільного стану: Закон України від 01.07.2010 р. № 2398-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2398-17>
9. Про судову практику в справах про визнання громадянина обмежено дієздатним чи недієздатним: постанова Пленуму Верхов. Суду України від 28.03.1972 р. № 3. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-72>
10. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 р. № 1576-XII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>
11. Про акціонерні товариства: Закон України від 27.07.2022 № 2465-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n1985>
12. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю : Закон України від 06.02.2018 № 2275-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19>
13. Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 р. № 4572-VI. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>
14. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців: Закон України від 15.05.2003 р. № 755-IV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/755-15/print1343200779398812>
15. Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень: Закон України від 18.11.2003 р. № 1255-IV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1255-15>
16. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07.06.1996 р. № 236/96-ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80>
17. Про судову практику в справах про відшкодування шкоди, заподіяної підприємствам, установам, організаціям їх працівниками: постанова Пленуму Верхов. Суду України від 29.12.1992 р. № 14. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-92>
18. Про практику розгляду судами корпоративних спорів: постанова Пленуму Верхов. Суду України від 24.10.2008 р. № 13. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-08>
19. Актуальні питання прикладної цивілістики: сімейне, трудове, земельне та житлове право : наук.-практ. посіб. / О.В. Гетьманцев, О.В. Кіріяк, М.Б. Мельник та ін. Київ : Правова єдність, 2015. 448 с.
20. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навчальний посібник / Сліпченко С. О., Синегубов О. В., Кройтор В. А. та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. С. 98-165.
21. Правова доктрина України : у 5 т. / Нац. акад. прав. наук України. Доктрина приватного права України. Т. 3. Харків: Право, 2013. 760 с.

22. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / редкол.: В.Я. Тацій (голова), О.В. Петришин, Ю.В. Баулін та ін. Цивільно-правові науки. Приватне право. Т. 3. 2008. 640 с.

23. Мічурін Є. О., Шишка О. Р. Цивільне право. Альбом схем : навч. посіб. : у 2 ч. Ч. 1 / Є. О. Мічурін, О. Р. Шишка. – Вид. 5-те, перероб. – Харків : Право, 2018. – 232 с.

Практичне заняття: Суб'єкти приватного права

Навчальна мета заняття є формування вмінь і навичок практичного застосування чинних норм приватного права до відносин за участі суб'єктів приватного права; вміти використовувати набуті знання щодо тлумачення та правозастосування права (закону) до певних ситуаційних завдань.

Кількість годин: 4 години.

Місце проведення: навчальна аудиторія (номер аудиторії визначається розкладом занять).

Навчальні питання:

1. Суб'єкти приватного права: поняття та їх система.
2. Правовий статус фізичної особи як суб'єкта приватного права.
3. Правовий статус юридичної особи як суб'єкта приватного права.
4. Правовий статус держави України, Автономної Республіки Крим, територіальних громад як суб'єктів приватного права.

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 р. Офіційний вісник України. 2002. № 7. Ст. 273.
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. Офіційний вісник України. 2003. №11. Ст. 461.
4. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. №1618-IV. Голос України. 2004. № 89-91.
5. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 4 лютого 1994 р. № 3929-XII // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>
6. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23 грудня 1997 р. № 776/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80>
7. Про громадські об'єднання: Закон України від від 22.03.2012 № 4572-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>
8. Про державну реєстрацію актів цивільного стану: Закон України від 01.07.2010 р. № 2398-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2398-17>
9. Про судову практику в справах про визнання громадянина обмежено дієздатним чи недієздатним: постанова Пленуму Верхов. Суду України від

28.03.1972 р. № 3. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-72>

10. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 р. № 1576-XII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>

11. Про акціонерні товариства: Закон України від 27.07.2022 № 2465-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n1985>

12. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю : Закон України від 06.02.2018 № 2275-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19>

13. Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 р. № 4572-VI. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>

14. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців: Закон України від 15.05.2003 р. № 755-IV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/755-15/print1343200779398812>

15. Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень: Закон України від 18.11.2003 р. № 1255-IV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1255-15>

16. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07.06.1996 р. № 236/96-ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80>

17. Про судову практику в справах про відшкодування шкоди, заподіяної підприємствам, установам, організаціям їх працівниками: постанова Пленуму Верхов. Суду України від 29.12.1992 р. № 14. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-92>

18. Про практику розгляду судами корпоративних спорів: постанова Пленуму Верхов. Суду України від 24.10.2008 р. № 13. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-08>

19. Актуальні питання прикладної цивілістики: сімейне, трудове, земельне та житлове право : наук.-практ. посіб. / О.В. Гетьманцев, О.В. Кіріяк, М.Б. Мельник та ін. Київ : Правова єдність, 2015. 448 с.

20. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навчальний посібник / Сліпченко С. О., Синегубов О. В., Кройтор В. А. та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. С. 98-165.

21. Правова доктрина України : у 5 т. / Нац. акад. прав. наук України. Доктрина приватного права України. Т. 3. Харків: Право, 2013. 760 с.

22. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / редкол.: В.Я. Тацій (голова), О.В. Петришин, Ю.В. Баулін та ін. Цивільно-правові науки. Приватне право. Т. 3. 2008. 640 с.

23. Мічурін Є. О., Шишка О. Р. Цивільне право. Альбом схем : навч. посіб. : у 2 ч. Ч. 1 / Є. О. Мічурін, О. Р. Шишка. – Вид. 5-те, перероб. – Харків : Право, 2018. – 232 с.

План проведення заняття:

І. Вступ до заняття проводиться шляхом ознайомлення із навчальними питаннями та нормативними актами, які підлягають застосуванню при вирішенні практичних завдань; визначаються мета та послідовність його

проведення, а також надаються викладачем роз'яснення з питань, що викликають складнощі щодо їх правильного засвоєння.

II. Порядок проведення основної частини заняття

1. Суб'єкти приватного права: поняття та їх система.

На підставі набутих здобувачем знань щодо поняття та системи суб'єктів приватного права необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

2. Правовий статус фізичної особи як суб'єктів приватного права.

На підставі набутих здобувачем знань щодо правового статусу фізичної особи як суб'єктів приватного права необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

3. Правовий статус юридичної особи як суб'єкта приватного права.

На підставі набутих здобувачем знань щодо правового статусу юридичної особи як суб'єкта приватного права необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

4. Правовий статус держави України, Автономної Республіки Крим, територіальних громад як суб'єктів приватного права.

На підставі набутих здобувачем знань щодо джерела приватного права необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

до теми № 3. Суб'єкти приватного права.

Завдання №1

За вчинення крадіжки зі складу готової продукції меблевого магазину водій-експедитор Костін і продавець Ханко були засуджені судом кожний на 5 років позбавлення волі без права в подальшому працювати в системі торгівлі. У скарзі на вирок суду Костін вказав, що він взагалі в системі торгівлі не працював, а працював на меблевій фабриці, і тому призначення йому додаткової міри покарання є неправомірним.

Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №2

При розгляді адміністративних матеріалів начальник Київського ГУНП м.Харкова виніс такі рішення, що впливають на здійснення цивільних прав:

а) за порушення правил переходу вулиці водія заводу ВАТ «ХЗТД» позбавити права управління автотранспортними засобами строком на 2 роки і вилучити в нього посвідчення водія;

б) за порушення санітарних правил приватним підприємцем Петренко вилучити в нього патент на ремонт автомобілів;

в) за появу у нетверезому стані в громадському місці і систематичне зловживання спиртними напоями оштрафувати Сиропова, а також направити за місцем його роботи прохання, щоб заробітна плата Сиропова видавалася його дружині;

г) за управління автомашиною в стані легкого алкогольного сп'яніння накладити штраф на Семенка і позбавити його права на управління транспортними засобами строком на 2 роки.

Дайте аналіз накладених стягнень і встановіть їх правомірність. Чим відрізняється обмеження правоздатності від позбавлення суб'єктивного права? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет позитивного вирішення питання для позивача. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №3

Богданов у заповіті вказав, що його неповнолітній син зможе успадкувати автомобіль лише за умови вступу до ВНЗ зразу ж після закінчення школи. В іншому випадку автомобіль буде успадкований дружиною Богданова. Крім

того, своїм спадкоємцям він заповів, щоб вони передали його бібліотеку спеціальної літератури в фонд кафедри університету, співробітником якої він був. Черговий лікар лікарні, де лікувався і помер Богданов, завірив заповіт і направив його в нотаріальну контору.

Чи обмежують умови заповіту правоздатність спадкоємців? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет позитивного вирішення питання для позивача. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом

Завдання №4

До дня народження 15-річному Володимиру старший брат подарував мопед. Через деякий час Володимир обміняв з Михайлом мопед на легкий мотоцикл, який через три дні було викрадено. Батько Володимира вимагав від Михайла повернути мопед, на що отримав відмову. Тоді він звернувся з позовом до суду.

Дайте юридичну оцінку вказаним діям. Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №5

Після реєстрації шлюбу 15-річна Ковальова разом зі своїм чоловіком виїхала на нове місце проживання. Бажаючи продати одержану у спадщину частину житлового будинку і земельної ділянки, вона разом із чоловіком дала оголошення в газету. Коли за оголошенням звернулися покупці, батько Ковальової пояснив, що його дочка є неповнолітньою і сама без його згоди не може укласти договори. Крім цього, він не хоче ділити будь з ким житловий будинок.

Дайте висновок відносно дій сторін. Який найкращий варіант вирішення конфлікту? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №6

Шістнадцятирічний Петренко на гроші, які він заробив від продажу газет та миття автомобілів, придбав телефон, кросівки та сноуборд. Окрім того, він регулярно витрачав гроші на купівлю сигарет, жувальної гумки та гру на гральних автоматах. Через деякий час він продав телефон і купив цінні папери. Батько Петренка, вважаючи, що ці правочини він не міг укласти без його згоди, звернувся з позовом до суду про визнання усіх правочинів недійсними.

Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №7

Дванадцятирічний Семенов та шістнадцятирічний Гребенко викрали автомобіль, який належав ветеринарній лабораторії. Покатавшись, вони запалили автомобіль, щоб не залишити своїх відбитків пальців. Ветеринарна лабораторія пред'явила позов до батьків Семенова та Гребенка про відшкодування завданих збитків. Суд задовольнив позов і в своєму рішенні вказав, що вина неповнолітніх у заподіянні шкоди доведена, але через те, що вони не мають самостійної заробітної плати, шкода повинна бути відшкодована їхніми батьками. Вітчим Гребенка від відшкодування шкоди відмовився.

Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №8

Шандиба, що був приватним підприємцем, подав заяву до господарського суду про ініціювання процедури банкрутства АТ «Прогрес». Свої вимоги Шандиба підкріпив фінансовими документами про несплату йому з боку АТ «Прогрес» 150 тис. гривень протягом п'яти місяців за договором на поставку лісу-кругляку. Свої зобов'язання Шандиба виконав своєчасно, про що надав акт приймання-передання товару, підписаний сторонами.

Суддя відмовився ініціювати процедуру банкрутства й не прийняв заяву через такі причини:

1. Недостатньою є сума боргу.
2. Фізична особа не може ініціювати процедуру банкрутства.

Проаналізуйте ситуацію. Чи вірними є доводи суду? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №9

Проскурін подав позовну заяву до суду з вимогами до ТОВ «Аксона» про виплату йому заборгованості в якості авторської винагороди у сумі 3000 грн.

Суддя заяву прийняв, але пояснив заявникові таке: оскільки ТОВ «Аксона» ліквідується через банкрутство, активів підприємства може не залишитись для задоволення вимог Проскуріна, адже активів залишилося на суму 50 000 грн, а

боргів – на суму 68 000 грн. Через це перш за все будуть задоволені вимоги перед бюджетом (податки, збори тощо) на суму 48 000 грн, потім – всі інші.

Чи вірна відповідь судді? Проаналізуйте умови черговості задоволення вимог кредиторів при банкрутстві юридичної особи. Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №10

Зареєстрована політична партія «Партія любителів пива» вирішила внести до свого статуту додаткові положення про створення фірмової пивоварні, яка б входила до складу самої партії і за рахунок якої можна було б поповнювати партійний бюджет. Окрім цього, як було встановлено правоохоронними органами, партія одержала організаційну та фінансову допомогу від аналогічних партій ФРН і Чехії та частину анонімних пожертвувань. На чергових зборах партії було прийнято також рішення про заснування свого ілюстрованого журналу, де мали б рекламуватися пиво і сигарети, а також розміщуватися реклама інших замовників.

Чи правомірні такі дії керівництва партії любителів пива? Які особливості об'єднань громадян як юридичних осіб? Яким чином повинні вноситися зміни до статуту об'єднань громадян? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №11

Рішенням ректора інституту один з його корпусів був переданий в оренду з умовою наступного викупу комерційним банком «Аваль». Останній провів капітальний ремонт корпусу і почав здавати його приміщення в суборенду, а факультет підвищення кваліфікації був переміщений з цього корпусу у малопридатне для виконання своїх завдань приміщення. Міністерство освіти і науки України видало наказ про перевищення повноважень ректором, а Фонд державного майна України пред'явив вимогу про розірвання укладеного договору. Водночас Українська православна церква заявила претензії на корпус як такий, що раніше належав чоловічому монастирю церкви і вимагала передання корпусу церкві.

Яке рішення повинен прийняти господарський суд? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №12

Територіальна громада м. Львова уклала з польською фірмою «Квант» контракт на постачання машини для укладки асфальтового покриття «Broadway» вартістю 2 млн. євро.

Польська фірма виконала свої зобов'язання, але територіальна громада не змогла розрахуватися своєчасно через брак коштів. З свого боку керівництво територіальної громади запевнило, що за її борги розрахується держава.

Проаналізуйте ситуацію. В якому розмірі держава відповідає за борги територіальних громад? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №13

Державний навчальний заклад третього рівня акредитації у зв'язку з проведенням серії фізичних експериментів для навчальних цілей допустив перевитрати електроенергії на суму 1 млн. 300 тис. грн. за поточний рік. Компенсувати витрати планувалося з додаткових коштів, які мали надійти до ВНЗ з набором студентів-контрактників із держав Близького Сходу. Але через напружений економічний і політичний стан у державах, з яких планувалося здійснити набір студентів, їх кількість значно скоротилася.

Керівництво ВНЗ на вимоги ВАТ «Харківобленерго» сплатити борг відповіло в усній формі, що держава як власник ВНЗ покриє усі борги з державного бюджету. Коли ВАТ «Харківобленерго» попередило про можливість припинення через три дні електропостачання та вимагало гарантій сплати боргу, ректорат написав офіційну відповідь, де підтвердив свої попередні усні гарантії сплати боргу за рахунок держави.

Проаналізуйте ситуацію з юридичної точки зору й визначте відповідальність держави в цьому випадку. Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

III. Під час заключної частини заняття здійснюється аналіз результатів розв'язання ситуаційних завдань, перевірка правильності обраних методів; виявлення та аналіз причин допущених помилок; оцінка роботи; підведення підсумків; повідомлення теми наступного заняття; пояснення домашнього завдання - зміст, методика роботи з ним, включаючи посилання на теоретичний матеріал та перелік рекомендованої літератури для самостійного опрацювання.

ТЕМА № 4. Особисті немайнові приватні правовідносини.

Семінарське заняття: Особисті немайнові приватні правовідносини

Навчальна мета заняття: засвоїти теоретичні положення щодо поняття та класифікації особистих немайнових прав, засвоїти нормативний матеріал щодо правового регулювання особистих немайнових прав фізичних та юридичних осіб, ознайомитися з практикою застосування цивільного законодавства у сфері захисту особистих немайнових прав.

Кількість годин: 2 години.

Навчальні питання:

1. Поняття та види особистих немайнових прав.
2. Здійснення та захист особистих немайнових прав.
3. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи.
4. Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи.

Методичні вказівки до вивчення питань теми.

1. Поняття та види особистих немайнових прав.

В суб'єктивному сенсі особисті немайнові права – це суб'єктивні права, що виникають з приводу нематеріальних благ не мають економічного змісту, є тісно пов'язаними з особистістю уповноваженої особи, та спрямовані на розвиток її індивідуальності і є такими, що мають специфічні підстави виникнення та припинення.

Видами особистих немайнових прав є права, що забезпечують природне існування людини та права, що забезпечують соціальне буття людини.

2. Здійснення та захист особистих немайнових прав.

Здійснення суб'єктивного немайнового права відбувається шляхом вчинення юридичних або фактичних дій, що охоплюються можливістю певної поведінки. Фізична особа здійснює особисті немайнові права самостійно. В інтересах малолітніх осіб, неповнолітніх, а також повнолітніх громадян, які за віком або станом здоров'я не можуть самостійно здійснювати свої особисті немайнові права, їх права здійснюють батьки (всиновлювачі), опікуни, піклувальники. Фізичні особи мають право вимагати від посадових осіб здійснення відповідних дій, спрямованих на забезпечення здійснення особистих немайнових прав.

Захист особистих немайнових прав – це юридично закріплена можливість уповноваженої особи застосовувати заходи правоохоронного характеру з метою відновлення порушеного немайнового права та припинення дій, що його порушують. Захист особистих немайнових прав може здійснюватися як у

способи, що передбачені, так і ті, що не передбачені Цивільним кодексом України, відповідно до змісту такого права, способу його порушення та наслідків, спричинених його порушенням.

3. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи.

Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи покликані забезпечити фізичне існування людини, як біосоціальної істоти. До цієї групи прав належать - право на життя, право на усунення загрози життю та здоров'ю, право на охорону здоров'я, право на медичну допомогу, право на медичну інформацію про стан свого здоров'я, право на таємницю про стан свого здоров'я, право на свободу, право на особисту недоторканність, право на донорство, право на сім'ю, право на безпечне для життя та здоров'я навколишнє середовище, та ін.

4. Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи.

Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи представляють собою правові форми суспільних відносин, які виникають з приводу відповідних немайнових благ та юридично забезпечують соціальне існування індивіда. Ці блага є явищем суспільного життя людини, тобто такими, що дозволяють їй бути членом суспільства та існують у сфері духовного спілкування. До даної групи особистих немайнових прав належать - право на ім'я, право на повагу честі та гідності, право на недоторканність ділової репутації, право на особисте життя та його таємницю, право на інформацію, право на особисті папери, право на таємницю кореспонденції, право особи, що зображено на фотографіях або в інших художніх творах, право на свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості, право на місце проживання, право на недоторканність житла, право обирати виді діяльності, право на свободу пересування, право на свободу об'єднань та мирні зібрання, та ін.

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти для розкриття окремих проблем, явищ тощо:

1. Компенсація моральної шкоди як спосіб захисту особистих немайнових прав фізичної особи у практиці Європейського суду з прав людини.

Теми для рефератів, які відповідають темі заняття.

1. Проблемні питання компенсації моральної шкоди як способу захисту особистих немайнових прав фізичної особи.

Література:

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р., № 435-IV // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

2. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 р. № 2947-III // URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>

3. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя

населення: Закон України від 24.02.1994 р. № 4004-XII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4004-12>

4. Про затвердження Порядку застосування допоміжних репродуктивних технологій в Україні : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 09.09.2013 № 787. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1697-13>

5. Порядок розгляду заяв про зміну імені (прізвища, власного імені, по батькові фізичної особи): затв. постановою Каб. Міністрів України від 11.07.2007 р. № 915. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/915-2007-%D0%BF>

6. Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди: постанова Пленуму Верхов. Суду України від 31.03.1995 р. № 4. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95>

7. Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи: постанова Пленуму Верхов. Суду України від 27.02.2009 р. № 1. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v_001700-09

8. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.

9. Цивільне право України: підручник. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах. / За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), Ч. 1. Загальна. К.: Видавництво Ліра-К, 2018. 736 с.

10. Цивільне право України. Загальна частина : підручник / Ю.Л. Бошицький, І.Р. Шишка, О.Р. Шишка, Р.Б. Шишка. Київ : Ліра-К, 2016. 760 с.

11. Цивільне право : підручник : в 2 т. : затверджено МОН України / В.І. Борисова, Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін. Т. 1. 2014. 656 с.

12. Цивільне право України. У двох частинах. Частина 1. Підручник. / За заг. ред. Р.Б. Шишки та В.А. Кройтора. Х.: Вид-во Харківського нац. ун-ту внутр. справ, 2008. 516 с.

13. Цивільне право України. У двох частинах. Ч. 1. Навчальний посібник / За заг. ред. В.А. Кройтора. Харків: вид-во Харківського нац. ун-ту внутр. справ., 2013. 400 с.

14. Бородіна, Г.С. Питання запровадження "права на смерть". // Актуальні питання сучасної науки і права : зб. матеріалів VII Всеукр. наук.-практ. конф. студентів (м. Суми, 15 квіт. 2016 р.) / редкол.: С.С. Лукаш (голова) та ін.; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ, Сум. філ.; Асоц. правників України. - Суми : ВД "Ельдорадо", 2016. - С.67-69.

15. Волинець, Т. Особливості прав та обов'язків пацієнта за договором про надання медичної допомоги. Підприємництво, господарство і право. - 2007. - № 12. - С.33-37.

16. Давидова, Н.О. Особисті немайнові права : навч. посіб. : Рекомендовано МОН України / Н.О. Давидова. - К. : Ін Юре, 2008. - 160 с.

17. Дроздова, О. Репродуктивні права: міжнародно-правовий аспект. // Право України. - 2016. - № 5. - С.183-189.

18. Круглова, О.О. Обов'язкова вакцинація: порушення особистих немайнових прав фізичної особи. // Форум права. - 2011. - № 1. - С. 537-541.

19. Кулініч, О. О. Застосування вибачення як способу захисту прав при неправомірному використанні фотографічного твору: огляд судової практики. // Часопис Київського університету права. - 2013. - № 4. - С. 238 - 242.
20. Майданик, Р. Право фізичної особи на життя: поняття, елементи, виникнення і припинення / Р. Майданик. // Публічне право. - 2016. - № 3. - С. 9 - 20.
21. Мікуліна, М.М. Щодо інформаційної приватності фізичної особи. // Держава і право. - 2013. - № 60. - С. 214-218.
22. Науменко, К.С. Поняття та види форм цивільно-правового захисту особистих немайнових прав фізичної особи, що забезпечують її соціальне буття. // Форум права. - 2014. - № 2. - С. 296–300.
23. Науменко, К.С. Самозахист як одна із форм цивільно-правового захисту особистих немайнових прав фізичної особи, що забезпечують її соціальне буття. // Наше право/ Our law. - 2014. - № 8. - С. 179-183.
24. Пунда, О.О. Право на свободу : Монографія / О.О. Пунда; Хмельницький екон. ун-т. - Хмельницький : ТОВ НВП "Евріка", 2006. - 248 с.
25. Радкевич, О. П. Особливості порушення немайнових прав особи в Інтернеті. // Південноукраїнський правничий часопис. - 2011. - № 1. - С. 128 - 130.
26. Сасіна, А.І. Репродуктивні права фізичних осіб в Україні. // Актуальні питання сучасної науки і права : зб. матеріалів VII Всеукр. наук.-практ. конф. студентів (м. Суми, 15 квіт. 2016 р.) / редкол.: С.С. Лукаш (голова) та ін.; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ, Сум. філ.; Асоц. правників України. - Суми : ВД "Ельдорадо", 2016. - С.84-86.
27. Синегубов, О. В. Здійснення особистого немайного права дитини на життя на кожному етапі її розвитку. // Право і безпека. - 2013. - № 1 (48). - С.195-200.
28. Синегубов, О.В. Цивільно-правовий захист честі, гідності та ділової репутації працівників міліції : монографія / О.В. Синегубов. - Х. : Формат-Плюс, 2010. - 200 с.
29. Сідей, О.В. Поняття здоров'я як особистого немайнового блага фізичної особи. // Наше право/ Our law. - 2016. - № 1. - С. 58-61.
30. Слипченко, С.А. Оборотоспособность объектов личных неимущественных прав, обеспечивающих социальное бытие физического лица : монография / С.А. Слипченко. - Х. : ФОП Мічуріна Н.О., 2011. - 336 с.
31. Слипченко, С.О. Особисті немайнові правовідносини щодо оборотоздатних об'єктів : монографія / С.О. Слипченко. - Харків : Діса плюс, 2013. - 550 с.
32. Сокурено, О.А. Щодо проблем визначення змісту особистих немайнових прав. Прикарпатський юридичний вісник. - 2015. - № 3 (9). - С. 65-69.
33. Стефанчук, Р.О. Особисті немайнові права фізичних осіб (поняття, зміст, система, особливості, здійснення та захисту) : монографія / Р.О. Стефанчук; [відп. ред. Я.М. Шевченко]; НАН України, Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького. - К. : КНТ, 2008. - 626 с.

34. Христина, М. Спеціальні способи захисту четі, гідності та ділової репутації. // Підприємництво, господарство і право. - 2012. - № 5. - С. 73-76.
35. Шалиганова, А. Зміст права фізичної особи на індивідуальність. // Підприємництво, господарство і право. - 2012. - № 12. - С. 49-52.
36. Шалиганова, А. С. Щодо правової природи та змісту права на гендерну ідентичність. // Право і безпека. - 2011. - № 3 (40). - С.274-279.
37. Шаповал, Л. Чи є право палити особистим немайновим правом людини?. // Підприємництво, господарство і право. - 2011. - № 3. - С. 8 - 10.
38. Шевченко, О. Право на свободу вибору в освіті як особисте немайнове право фізичної особи (євроінтеграційний контекст). // Підприємництво, господарство і право. - 2014. - № 7. - С. 21-24.
39. Шевченко, О. Право на свободу віросповідання як особисте немайнове право фізичної особи: перспективи вдосконалення національного законодавства. // Підприємництво, господарство і право. - 2010. - № 7. - С.98-100.
40. Шинкарук, О.В. Правова охорона немайнових прав юридичних осіб. // Часопис Київського університету права. - 2015. - № 2. - С. 188-192.
41. Мічурін Є. О., Шишка О. Р. Цивільне право. Альбом схем : навч. посіб. : у 2 ч. Ч. 1 / Є. О. Мічурін, О. Р.Шишка. – Вид. 5-те, перероб. – Харків : Право, 2018. – 232 с..

Практичне заняття: Особисті немайнові приватні правовідносини

Навчальна мета заняття є формування вмінь і навичок практичного застосування чинних норм приватного права до особистих немайнових відносин за участі фізичної особи; вміти використовувати набуті знання щодо тлумачення та правозастосування права (закону) до певних ситуаційних завдань.

Кількість годин: 2 години.

Місце проведення: навчальна аудиторія (номер аудиторії визначається розкладом занять).

Навчальні питання:

1. Поняття та види особистих немайнових прав.
2. Здійснення та захист особистих немайнових прав.
3. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи.
4. Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи.

Література:

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р., № 435-IV // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
2. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 р. № 2947-III // URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>
3. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 р. № 4004-XII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4004-12>
4. Про затвердження Порядку застосування допоміжних репродуктивних технологій в Україні : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 09.09.2013 № 787. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1697-13>
5. Порядок розгляду заяв про зміну імені (прізвища, власного імені, по батькові фізичної особи): затв. постановою Каб. Міністрів України від 11.07.2007 р. № 915. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/915-2007-%D0%BF>
6. Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди: постанова Пленуму Верхов. Суду України від 31.03.1995 р. № 4. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95>
7. Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи: постанова Пленуму Верхов. Суду України від 27.02.2009 р. № 1. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v_001700-09
8. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.

9. Цивільне право України: підручник. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах. / За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), Ч. 1. Загальна. К.: Видавництво Ліра-К, 2018. 736 с.
10. Цивільне право України. Загальна частина : підручник / Ю.Л. Бошицький, І.Р. Шишка, О.Р. Шишка, Р.Б. Шишка. Київ : Ліра-К, 2016. 760 с.
11. Цивільне право : підручник : в 2 т. : затверджено МОН України / В.І. Борисова, Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін. Т. 1. 2014. 656 с.
12. Цивільне право України. У двох частинах. Частина 1. Підручник. / За заг. ред. Р.Б. Шишки та В.А. Кройтора. Х.: Вид-во Харківського нац. ун-ту внутр. справ, 2008. 516 с.
13. Цивільне право України. У двох частинах. Ч. 1. Навчальний посібник / За заг. ред. В.А. Кройтора. Харків: вид-во Харківського нац. ун-ту внутр. справ., 2013. 400 с.
14. Бородіна, Г.С. Питання запровадження "права на смерть". // Актуальні питання сучасної науки і права : зб. матеріалів VII Всеукр. наук.-практ. конф. студентів (м. Суми, 15 квіт. 2016 р.) / редкол.: С.С. Лукаш (голова) та ін.; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ, Сум. філ.; Асоц. правників України. - Суми : ВД "Ельдорадо", 2016. - С.67-69.
15. Волинець, Т. Особливості прав та обов'язків пацієнта за договором про надання медичної допомоги. Підприємництво, господарство і право. - 2007. - № 12. - С.33-37.
16. Давидова, Н.О. Особисті немайнові права : навч. посіб. : Рекомендовано МОН України / Н.О. Давидова. - К. : Ін Юре, 2008. - 160 с.
17. Дроздова, О. Репродуктивні права: міжнародно-правовий аспект. // Право України. - 2016. - № 5. - С.183-189.
18. Круглова, О.О. Обов'язкова вакцинація: порушення особистих немайнових прав фізичної особи. // Форум права. - 2011. - № 1. - С. 537–541.
19. Кулініч, О. О. Застосування вибачення як способу захисту прав при неправомірному використанні фотографічного твору: огляд судової практики. // Часопис Київського університету права. - 2013. - № 4. - С. 238 - 242.
20. Майданик, Р. Право фізичної особи на життя: поняття, елементи, виникнення і припинення / Р. Майданик. // Публічне право. - 2016. - № 3. - С. 9 - 20.
21. Мікуліна, М.М. Щодо інформаційної приватності фізичної особи. // Держава і право. - 2013. - № 60. - С. 214-218.
22. Науменко, К.С. Поняття та види форм цивільно-правового захисту особистих немайнових прав фізичної особи, що забезпечують її соціальне буття. // Форум права. - 2014. - № 2. - С. 296–300.
23. Науменко, К.С. Самозахист як одна із форм цивільно-правового захисту особистих немайнових прав фізичної особи, що забезпечують її соціальне буття. // Наше право/ Our law. - 2014. - № 8. - С. 179-183.
24. Пунда, О.О. Право на свободу : Монографія / О.О. Пунда; Хмельницький екон. ун-т. - Хмельницький : ТОВ НВП "Евріка", 2006. - 248 с.
25. Радкевич, О. П. Особливості порушення немайнових прав особи в Інтернеті. // Південноукраїнський правничий часопис. - 2011. - № 1. - С. 128 -

130.

26. Сасіна, А.І. Репродуктивні права фізичних осіб в Україні. // Актуальні питання сучасної науки і права : зб. матеріалів VII Всеукр. наук.-практ. конф. студентів (м. Суми, 15 квіт. 2016 р.) / редкол.: С.С. Лукаш (голова) та ін.; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ, Сум. філ.; Асоц. правників України. - Суми : ВД "Ельдорадо", 2016. - С.84-86.

27. Синегубов, О. В. Здійснення особистого немайного права дитини на життя на кожному етапі її розвитку. // Право і безпека. - 2013. - № 1 (48). - С.195-200.

28. Синегубов, О.В. Цивільно-правовий захист честі, гідності та ділової репутації працівників міліції : монографія / О.В. Синегубов. - Х. : Формат-Плюс, 2010. - 200 с.

29. Сідей, О.В. Поняття здоров'я як особистого немайнового блага фізичної особи. // Наше право/ Our law. - 2016. - № 1. - С. 58-61.

30. Слипченко, С.А. Оборотоспособность объектов личных неимущественных прав, обеспечивающих социальное бытие физического лица : монография / С.А. Слипченко. - Х. : ФОП Мічуріна Н.О., 2011. - 336 с.

31. Слипченко, С.О. Особисті немайнові правовідносини щодо оборотоздатних об'єктів : монографія / С.О. Слипченко. - Харків : Діса плюс, 2013. - 550 с.

32. Сокурено, О.А. Щодо проблем визначення змісту особистих немайнових прав. Прикарпатський юридичний вісник. - 2015. - № 3 (9). - С. 65-69.

33. Стефанчук, Р.О Особисті немайнові права фізичних осіб (поняття, зміст, система, особливості, здійснення та захисту) : монографія / Р.О Стефанчук; [відп. ред. Я.М. Шевченко]; НАН України, Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького. - К. : КНТ, 2008. - 626 с.

34. Христина, М. Спеціальні способи захисту четі, гідності та ділової репутації. // Підприємництво, господарство і право. - 2012. - № 5. - С. 73-76.

35. Шалиганова, А. Зміст права фізичної особи на індивідуальність. // Підприємництво, господарство і право. - 2012. - № 12. - С. 49-52.

36. Шалиганова, А. С. Щодо правової природи та змісту права на гендерну ідентичність. // Право і безпека. - 2011. - № 3 (40). - С.274-279.

37. Шаповал, Л. Чи є право палити особистим немайновим правом людини?. // Підприємництво, господарство і право. - 2011. - № 3. - С. 8 - 10.

38. Шевченко, О. Право на свободу вибору в освіті як особисте немайнове право фізичної особи (євроінтеграційний контекст). // Підприємництво, господарство і право. - 2014. - № 7. - С. 21-24.

39. Шевченко, О. Право на свободу віросповідання як особисте немайнове право фізичної особи: перспективи вдосконалення національного законодавства. // Підприємництво, господарство і право. - 2010. - № 7. - С.98-100.

40. Шинкарук, О.В. Правова охорона немайнових прав юридичних осіб. // Часопис Київського університету права. - 2015. - № 2. - С. 188-192.

41. Мічурін Є. О., Шишка О. Р. Цивільне право. Альбом схем : навч.

посіб. : у 2 ч. Ч. 1 / Є. О. Мічурін, О. Р. Шишка. – Вид. 5-те, перероб. – Харків : Право, 2018. – 232 с..

План проведення заняття:

I. У вступній частині заняття здійснюється повідомлення теми, мети заняття та навчальних питань; мотивація навчальної діяльності; огляд та активізація раніше вивченого матеріалу.

II. Під час основної частини заняття здійснюється встановлення зв'язку між темами та розділами раніше вивченого матеріалу; систематизація вивчених знань та розв'язання відповідно сформульованих ситуаційних завдань.

1. Поняття та види особистих немайнових прав.

На підставі набутих здобувачем знань щодо поняття та видів особистих немайнових прав необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

2. Здійснення та захист особистих немайнових прав.

На підставі набутих здобувачем знань щодо здійснення та захисту особистих немайнових прав необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

3. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи.

На підставі набутих здобувачем знань щодо особистих немайнових права, що забезпечують природне існування фізичної особи необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

4. Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи.

На підставі набутих здобувачем знань щодо особистих немайнових права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

5. Надалі необхідно вирішити відповідні практичні завдання за вибором викладача, який здійснює проведення заняття або зробити повідомлення по визначеній викладачем темі реферату.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

то теми № 4. Особисті немайнові приватні правовідносини.

Завдання № 1

Макарова пред'явила позов до Грибкової про відшкодування моральної шкоди за втручання в особисте життя. В описовій частині позовної заяви позивачка вказала, що була заручена зі студентом-іноземцем Аль-Герімджаном, але він відмовився укласти з нею шлюб після того, як Грибкова, яка працювала охоронцем у під'їзді, розповіла про обставини особистого життя Макарової (пізні повернення додому на автомобілях престижних марок, гучні та часті гулянки протягом усієї ночі, попереднє розірвання шлюбу, неохайність і таке інше).

З'ясуйте, чи відбулося втручання в особисте життя? Яким чином захистити особисті немайнові права? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання № 2

Після проведених спільних перевірок приватного підприємства «Колос» працівниками поліції і податкової інспекції адміністрацією ПП «Колос» на дверях було вивішено оголошення: «Корупціонерам: заступнику начальника Ленінського РВВС Кондратову А.П. і податковому інспектору Ряхіну П.Р. вхід на територію приватного підприємства ЗАБОРОНЕНИЙ!».

Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання № 3

У серпні 2018 р. позивач звернувся до суду з зазначеним позовом, вказуючи на те, що 05.05.2018 р., у мережі Інтернет, на веб-сайті, власником якого є фізична особа Петров і якому належить доменне ім'я, серед невизначеного кола осіб було поширено статтю відповідача під назвою: "ІНФОРМАЦІЯ_2». У поширеній статті викладена інформація наступного змісту. 1. «ІНФОРМАЦІЯ_3". У поширеній статті не наведено жодного доказу на підтвердження достовірності викладеної в ній інформації Позивач вважає, що поширена інформація є неточною, негативною та недостовірною, яка

порочить честь, гідність позивача, принижує його ділову репутацію в громадській думці та думці окремих громадян з точки зору додержання законів дискредитують позивача.

Проаналізуйте ситуацію та надайте консультацію. Які можливі рішення може винести суд? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання № 4

Позивач звернувся до суду з позовом, в якому просить: визнати недостовірною, та такою, що ображає, принижує його честь, гідність, ділову репутацію інформацію, опубліковану в газеті «Факти» ІНФОРМАЦІЯ_1 в статті під назвою «ІНФОРМАЦІЯ_2», з підзаголовком «ІНФОРМАЦІЯ_3»: 1) інформацію про те, що ОСОБА_2 втік з лікарні; 2) інформацію про те, що ОСОБА_2 попався на хабарі в 100 тис. доларів; 3) інформацію про те, що рік назад судді принесли хабар в 100 тис. доларів в обмін на його чесне слово, що рішення суду по справі про поділ 250 га землі буде прийнято в користь «несуна»; 4) інформацію про те, що суддя взяв гроші, а судових рішень приготував два; 5) інформацію про те, що ОСОБА_2 поморочив голови учасникам процесу, а в результаті виніс протилежне рішення, не дотримавшись своєї обіцянки; 6) інформацію про те, що ОСОБА_2 під час прес-конференції стверджував, що працівники прокуратури його били; 7) інформацію про те, що перед тим, як втекти, в лікарні ОСОБА_2 залишив записку, в якій визнав себе винним у тому, що брав хабарі; стягнути з відповідача ОСОБА_5 . на його користь одну гривню заподіяної моральної шкоди та заборонити відповідачам поширювати відносно нього недостовірну інформацію. Свої вимоги обґрунтовує тим, що поширеною недостовірною інформацією порушено його особисті немайнові права, такі як право на повагу до гідності і честі, право на презумпцію невинуватості, оскільки в ній в категоричній формі стверджується про вчинення ним злочину, а саме одержання хабаря в особливо великому розмірі, хоча вирок по справі не винесений. Відповідач ОСОБА_5 розповсюдив недостовірну інформацію з метою його дискредитації, створення негативного враження в очах громадськості ..

Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом

III. Під час заключної частини заняття здійснюється аналіз результатів розв'язання ситуаційних завдань, перевірка правильності обраних методів; виявлення та аналіз причин допущених помилок; оцінка роботи; підведення підсумків; повідомлення теми наступного заняття; пояснення домашнього

завдання - зміст, методика роботи з ним, включаючи посилання на теоретичний матеріал та перелік рекомендованої літератури для самостійного опрацювання.

ТЕМА № 5. «Право власності та інші речові права».

Семінарське заняття: Право власності та інші речові права

Навчальна мета заняття є: засвоїти теоретичні положення щодо поняття та ознак речового права, засвоїти нормативний матеріал щодо видів речових прав, ознайомитися з практикою застосування цивільного законодавства щодо захисту права власності та інших речових прав.

Кількість годин: 2 години.

Навчальні питання:

1. Поняття права власності та його зміст.
2. Право власності Українського народу. Право приватної власності. Право державної власності. Право комунальної власності.
3. Підстави набуття права власності.
4. Момент виникнення права власності у набувача.
5. Здійснення права власності.
6. Припинення права власності.
7. Поняття, види права спільної власності.
8. Поняття та види захисту права власності.
9. Право володіння чужим майном як речове право.
10. Право користування чужим майном як речове право.

Методичні вказівки до вивчення питань теми.

1. Поняття права власності та його зміст.

При розкритті навчального питання необхідно мати на увазі, що поняття права власності визначається в об'єктивному та суб'єктивному розумінні. Під правом власності розуміється право особи на річ (майно), яке вона здійснює відповідно до закону за своєю волею, незалежно від волі інших осіб. Особливим видом права власності є право довірчої власності, яке виникає внаслідок закону або договору управління майном. Власникові належать права володіння, користування та розпоряджання своїм майном, що складає зміст права власності. Власник здійснює своє право власності через наступні провочномочності: 1. Власник володіє, користується, розпоряджається своїм майном на власний розсуд. 2. Власник має право вчиняти щодо свого майна будь-які дії, які не суперечать закону. При здійсненні своїх прав та виконанні обов'язків власник зобов'язаний додержуватися моральних засад суспільства. 3. Усім власникам забезпечуються рівні умови здійснення своїх прав. 4. Власність

зобов'язує. 5. Власник не може використовувати право власності на шкоду правам, свободам та гідності громадян, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію та природні якості землі. 6. Держава не втручається у здійснення власником права власності. 7. Діяльність власника може бути обмежена чи припинена або власника може бути зобов'язано допустити до користування його майном інших осіб лише у випадках і в порядку, встановлених законом. 8. Особливості здійснення права власності на культурні цінності встановлюються законом. Право власності є непорушним. Ніхто не може бути протиправно позбавлений цього права чи обмежений у його здійсненні. Особа може бути позбавлена права власності або обмежена у його здійсненні лише у випадках і в порядку, встановлених законом. Власник зобов'язаний утримувати майно, що йому належить, якщо інше не встановлено договором або законом. Ризик випадкового знищення та випадкового пошкодження (псування) майна несе його власник, якщо інше не встановлено договором або законом.

2. Право власності Українського народу. Право приватної власності. Право державної власності. Право комунальної власності.

Під час вивчення положень цього питання основну увагу потрібно звернути на те, що земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу. Від імені Українського народу права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, встановлених Конституцією України. Суб'єктами права приватної власності є фізичні та юридичні особи. Фізичні та юридичні особи можуть бути власниками будь-якого майна, за винятком окремих видів майна, які відповідно до закону не можуть їм належати. державній власності є майно, у тому числі грошові кошти, яке належить державі Україна. Від імені та в інтересах держави Україна право власності здійснюють відповідно органи державної влади. У комунальній власності є майно, у тому числі грошові кошти, яке належить територіальній громаді. Управління майном, що є у комунальній власності, здійснюють безпосередньо територіальна громада та утворені нею органи місцевого самоврядування.

3. Підстави набуття права власності.

Під час вивчення положень цього питання основну увагу потрібно звернути на те, що право власності набувається на підставах, що не заборонені законом, зокрема із правочинів. Право власності вважається набутим правомірно, якщо інше прямо не впливає із закону або незаконність набуття права власності не встановлена судом.

4. Момент виникнення права власності у набувача.

Під час вивчення положень цього питання основну увагу потрібно звернути на те, що для встановлення змісту та обсягу майнових прав, форми та способу захисту порушених прав важливо правильно визначити момент виникнення у особи права власності. З цим пов'язані й інші правові та неправові наслідки: ризик випадкової загибелі або її випадкового псування

тощо. Необхідно розмежувати момент виникнення у набувача права власності за первинними підставами та за похідними.

5. Здійснення права власності.

Під час вивчення положень цього питання основну увагу потрібно звернути на те, що особа здійснює своє право на майно: а) відповідно до закону; б) за своєю волею; в) незалежно від волі іншої особи; г) на власний розсуд; д) шляхом реалізації правомочностей власника володіти, користуватися та розпоряджатися своїм майном; е) вчиняючи щодо свого майна будь-які дії, які не суперечать закону, зокрема; є) використовуючи своє майно для підприємницької діяльності. Власник володіє, користується, розпоряджається своїм майном на власний розсуд. Власник має право вчиняти щодо свого майна будь-які дії, які не суперечать закону. При здійсненні своїх прав та виконанні обов'язків власник зобов'язаний дотримуватися моральних засад суспільства. Власність зобов'язує. Власник не може використовувати право власності на шкоду правам, свободам та гідності громадян, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію та природні якості землі. Держава не втручається у здійснення власником права власності. Власник зобов'язаний утримувати майно, що йому належить, якщо інше не встановлено договором або законом. Ризик випадкового знищення та випадкового пошкодження (псування) майна несе його власник, якщо інше не встановлено договором або законом.

6. Припинення права власності.

Під час вивчення положень цього питання основну увагу потрібно звернути на те, що право власності припиняється у разі: 1) відчуження власником свого майна; 2) відмови власника від права власності; 3) припинення права власності на майно, яке за законом не може належати цій особі; 4) знищення майна; 5) викупу пам'яток культурної спадщини; 6) примусового відчуження земельних ділянок приватної власності, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, з мотивів суспільної необхідності відповідно до закону; 8) звернення стягнення на майно за зобов'язаннями власника; 9) реквізиції; 10) конфіскації; 11) припинення юридичної особи чи смерті власника. Право власності може бути припинене в інших випадках, встановлених законом.

7. Поняття, види права спільної власності.

Під час вивчення положень цього питання основну увагу потрібно звернути на те, що майно, що є у власності двох або більше осіб (співвласників), належить їм на праві спільної власності (спільне майно). Майно може належати особам на праві спільної часткової або на праві спільної сумісної власності. Спільна власність вважається частковою, якщо договором або законом не встановлена спільна сумісна власність на майно.

8. Поняття та види захисту права власності.

Під час вивчення положень цього питання основну увагу потрібно звернути на те, що держава забезпечує рівний захист прав усіх суб'єктів права власності. Власник, який має підстави передбачати можливість порушення свого права власності іншою особою, може звернутися до суду з вимогою про

заборону вчинення нею дій, які можуть порушити його право, або з вимогою про вчинення певних дій для запобігання такому порушенню. Власник, права якого порушені, має право на відшкодування завданої йому майнової та моральної шкоди. Власник має право витребувати своє майно від особи, яка незаконно, без відповідної правової підстави заволоділа ним. Власник майна має право вимагати усунення перешкод у здійсненні ним права користування та розпоряджання своїм майном. Власник майна може пред'явити позов про визнання його права власності, якщо це право оспорується або не визнається іншою особою, а також у разі втрати ним документа, який засвідчує його право власності.

9. Право володіння чужим майном як речове право.

Під час вивчення положень цього питання основну увагу потрібно звернути на те, що згідно з традиційними поглядами володіння – це фактичне панування над річчю, яке не залежить від права на дану річ і від способу його набуття та поєднане з наміром володіти. Річ може юридично належати одній особі на праві власності, а фактично знаходитися у іншої на праві володіння. Володіння припиняється після втрати майна, чого не можна сказати про припинення права власності, яке потребує сукупності певних юридичних фактів, а лише втрата речі не може його припинити.

10. Право користування чужим майном як речове право.

Під час вивчення положень цього питання основну увагу потрібно звернути на те, що з визнанням *de iure* права приватної власності на землю і збільшенням питомої ваги в цивільному обороті правочинів із земельними ділянками, виникла потреба на законодавчому рівні врегулювати ці нові правовідносини із складним комплексним характером, об'єктом яких виступає земля. До таких відносин належать і ті, що пов'язані з виникненням, здійсненням та припиненням сервітутів. Їх гостра необхідність відчувається тоді, коли існують сусідні ділянки і при цьому одна з них за своїм знаходженням та конфігурацією була призначена в певній мірі слугувати іншим, без чого їх використання або неможливе, або дуже ускладнене. Часто виникають суперечки про визначення меж земельних ділянок, про те, які дерева можуть бути посаджені на межі двох ділянок або якої висоти будівлі можуть бути споруджені, щоб не закривати світло чи красивий краєвид сусідам, про право проходу через сусідню ділянку тощо. У сучасному цивільному обороті існує багато прикладів застосування сервітутів: право проходу, право проїзду на велосипеді, право проїзду на транспортному засобі, право прогону худоби, право прокладання та експлуатації ліній електропередачі, зв'язку, трубопроводів, водопроводу тощо. Призначенням сервітутів є і забезпечення публічних інтересів шляхом законного і обґрунтованого обмеження прав землевласників.

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти для розкриття окремих проблем, явищ тощо:

1. Визнання необґрунтованими активів та їх витребування.

Теми для рефератів, які відповідають темі заняття.

1. Набуття права власності на новостворене майно та об'єкти незавершеного будівництва.

2. Правові наслідки самочинного будівництва.

Література:

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р., № 435-IV // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

2. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 р. № 2947-III // URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>.

3. Земельний кодекс України: Закон від 25.10.2001 № 2768-III // URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.

4. Цивільне право України: Курс лекцій. У 6-ти т. Т. 5. Кн.. 2. Договірне право: Ч. 1. Загальні положення та договори на передачу майна у власність / Р.Б. Шишка (керівник авт. кол.), Є.О. Мічурін та ін.; За ред. Р.Б. Шишки. – Харків: Еспада, 2006. – 336 с.

5. Цивільне право України: Академічний курс: Підруч.: У двох томах / За заг. ред. Я.М.Шевченко. – Т.1. Загальна частина. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2006.

6. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар: У 2 ч. / За заг. ред. Я.М. Шевченко. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. – Ч. 1. – 692 с.

7. Цивільне право України: Підручник: У 2 т./ Борисова В.І. (кер. авт. кол.), Баранова Л.М., Жилінкова І.В. та ін.; За заг. Ред. В.І.Борисової, І.В.Спасибо – Фатєєвої, В.Л.Яроцького. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – Т.1.

8. Мічурін Є. О., Шишка О. Р. Цивільне право. Альбом схем : навч. посіб. : у 2 ч. Ч. 1 / Є. О. Мічурін, О. Р.Шишка. – Вид. 5-те, перероб. – Харків : Право, 2018. – 232 с.

9. Цивільне право України: підручник. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах. / За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), Ч. 1. Загальна. К.: Видавництво Ліра-К, 2018. 736 с.

10. Цивільне право України. Загальна частина : підручник / Ю.Л. Бошицький, І.Р. Шишка, О.Р. Шишка, Р.Б. Шишка. Київ : Ліра-К, 2016.760 с.

11. Цивільне право : підручник : в 2 т. : затверджено МОН України / В.І. Борисова, Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін. Т. 1. 2014. 656 с.

12. Цивільне право України. У двох частинах. Частина 1. Підручник. / За заг. ред. Р.Б. Шишки та В.А. Кройтора. Х.: Вид-во Харківського нац. ун-ту внутр. справ, 2008. 516 с.

13. Актуальні питання прикладної цивілістики: сімейне, трудове, земельне та житлове право : наук.-практ. посіб. / О.В. Гетьманцев, О.В. Кіріяк, М.Б. Мельник та ін. Київ : Правова єдність, 2015. 448 с.

14. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навчальний посібник / Сліпченко С. О., Синегубов О. В., Кройтор В. А. та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. С. 275-381.

15. Правова доктрина України : у 5 т. / Нац. акад. прав. наук України. Доктрина приватного права України. Т. 3. Харків: Право, 2013. 760 с.

16. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / редкол.: В.Я. Тацій (голова), О.В. Петришин, Ю.В. Баулін та ін. Цивільно-правові науки. Приватне право. Т. 3. 2008. 640 с.

Практичне заняття: Право власності та інші речові права

Навчальна мета заняття: формування вмінь і навичок практичного застосування чинних норм приватного права до відносин щодо власності та інших речових прав; вміти використовувати набуті знання щодо тлумачення та правозастосування права (закону) до певних ситуаційних завдань.

Кількість годин: 4 години.

Місце проведення: навчальна аудиторія (номер аудиторії визначається розкладом занять).

Навчальні питання:

1. Поняття права власності та його зміст.
2. Право власності Українського народу. Право приватної власності. Право державної власності. Право комунальної власності.
3. Підстави набуття права власності.
4. Момент виникнення права власності у набувача.
5. Здійснення права власності.
6. Припинення права власності.
7. Поняття, види права спільної власності.
8. Поняття та види захисту права власності.
9. Право володіння чужим майном як речове право.
10. Право користування чужим майном як речове право.

Література:

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р., № 435-IV // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
2. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 р. № 2947-III // URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>.
3. Земельний кодекс України: Закон від 25.10.2001 № 2768-III // URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.
4. Цивільне право України: Курс лекцій. У 6-ти т. Т. 5. Кн. 2. Договірне право: Ч. 1. Загальні положення та договори на передачу майна у власність / Р.Б. Шишка (керівник авт. кол.), Є.О. Мічурін та ін.; За ред. Р.Б. Шишки. – Харків: Еспада, 2006. – 336 с.
5. Цивільне право України: Академічний курс: Підруч.: У двох томах / За заг. ред. Я.М.Шевченко. – Т.1. Загальна частина. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2006.
6. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар: У 2 ч. / За заг. ред. Я.М. Шевченко. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. – Ч. 1. – 692 с.

7. Цивільне право України: Підручник: У 2 т./ Борисова В.І. (кер. авт. кол.), Баранова Л.М., Жилінкова І.В. та ін.; За заг. Ред. В.І.Борисової, І.В.Спасибо – Фатєєвої, В.Л.Яроцького. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – Т.1.
8. Мічурін Є. О., Шишка О. Р. Цивільне право. Альбом схем : навч. посіб. : у 2 ч. Ч. 1 / Є. О. Мічурін, О. Р.Шишка. – Вид. 5-те, перероб. – Харків : Право, 2018. – 232 с.
9. Цивільне право України: підручник. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах. / За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), Ч. 1. Загальна. К.: Видавництво Ліра-К, 2018. 736 с.
10. Цивільне право України. Загальна частина : підручник / Ю.Л. Бошицький, І.Р. Шишка, О.Р. Шишка, Р.Б. Шишка. Київ : Ліра-К, 2016.760 с.
11. Цивільне право : підручник : в 2 т. : затверджено МОН України / В.І. Борисова, Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін. Т. 1. 2014. 656 с.
12. Цивільне право України. У двох частинах. Частина 1. Підручник. / За заг. ред. Р.Б. Шишки та В.А. Кройтора. Х.: Вид-во Харківського нац. ун-ту внутр. справ, 2008. 516 с.
13. Актуальні питання прикладної цивілістики: сімейне, трудове, земельне та житлове право : наук.-практ. посіб. / О.В. Гетьманцев, О.В. Кіріяк, М.Б. Мельник та ін. Київ : Правова єдність, 2015. 448 с.
14. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навчальний посібник / Сліпченко С. О., Синегубов О. В., Кройтор В. А. та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. С. 275-381.
15. Правова доктрина України : у 5 т. / Нац. акад. прав. наук України. Доктрина приватного права України. Т. 3. Харків: Право, 2013. 760 с.
16. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / редкол.: В.Я. Тацій (голова), О.В. Петришин, Ю.В. Баулін та ін. Цивільно-правові науки. Приватне право. Т. 3. 2008. 640 с.

План проведення заняття:

I. Вступ до заняття проводиться шляхом ознайомлення із навчальними питаннями та нормативними актами, які підлягають застосуванню при вирішенні практичних завдань

II. Порядок проведення основної частини заняття

1. Поняття права власності та його зміст.

На підставі набутих здобувачем знань щодо поняття права власності та його змісту необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

2. Право власності Українського народу. Право приватної власності. Право державної власності. Право комунальної власності.

На підставі набутих здобувачем знань щодо права власності Українського народу, права приватної власності, права державної власності, права комунальної власності необхідно вирішити практичне завдання (номер

завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

3. Підстави набуття права власності.

На підставі набутих здобувачем знань щодо підстав набуття права власності необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

4. Момент виникнення права власності у набувача.

На підставі набутих здобувачем знань щодо моментів виникнення права власності у набувача необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

5. Здійснення права власності.

На підставі набутих здобувачем знань щодо здійснення права власності необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

6. Припинення права власності.

На підставі набутих здобувачем знань щодо припинення права власності необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

7. Поняття, види права спільної власності.

На підставі набутих здобувачем знань щодо поняття, видів права спільної власності необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

8. Поняття та види захисту права власності.

На підставі набутих здобувачем знань щодо поняття та видів захисту права власності необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності

оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

9. Право володіння чужим майном як речове право.

На підставі набутих здобувачем знань щодо право володіння чужим майном як речового права необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

10. Право користування чужим майном як речове право.

На підставі набутих здобувачем знань щодо права користування чужим майном як речового права необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

11. Надалі необхідно вирішити відповідні практичні завдання за вибором викладача, який здійснює проведення заняття або зробити повідомлення по визначеній викладачем темві реферату.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

то теми № 5 «Право власності та інші речові права».

Практичне завдання № 1

Попов на підставі домовленості з родичем Єгоровим передав останньому у користування за довіреністю автомобіль строком на один рік. Через рік Попов оформив на ім'я Єгорова нову довіреність, а потім продовжив її ще на три роки. Таким чином, автомобіль знаходився у Єгорова протягом п'яти років. Через п'ять років Попов пред'явив позов до Єгорова про повернення автомобіля, вказуючи, що повернути його в добровільному порядку відповідач відмовляється. Єгоров позову не визнав і пояснив, що автомобіль фактично належить йому, а не Попову. За словами відповідача вони домовилися про його купівлю-продаж, а оскільки коштів на переоформлення автомобіля у Єгорова не вистачало, вирішили, що Єгоров до накопичення необхідної суми буде користуватися автомобілем за довіреністю, а Попов не буде висувати жодних претензій з цього приводу. Також Єгоров стверджував, що він передав Попову як оплату за авто 97300 грн. На підтвердження того, що він сплатив Попову 37 300 грн, Єгоров представив у суді розписку, у якій стверджувалось, що Єгоров повернув Попову позичені 97 300 грн. Єгоров просив визнати за ним право власності на автомобіль.

Чи можна визнати Єгорова власником автомобіля чи автомобіль підлягає поверненню Попову? З якого моменту виникає право власності у набувача за договором? Яка із сторін несе ризик випадкової загибелі речі? Зробити підбір

судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет позитивного вирішення питання для позивача. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом

Практичне завдання № 2

Степанова за письмовим правочином подарувала своєму онуку Володимирі автомобіль. Оскільки він ще не досягнув повноліття, автомобіль зберігався в її господарстві й інколи використовувався її синами. Старший син Степанової, Петро, на цьому автомобілі потрапив в аварію, в якій загинув, а автомобіль був пошкоджений. Після аварії пошкоджений автомобіль зберігався на штрафмайданчику. За цей час з нього була демонтована коробка передач та масляний фільтр. Володимир, як власник автомобіля, звернувся до спадкоємців Петра з вимогою відновити автомобіль або купити йому новий. Дружина загиблого відмовилася від цього, вказавши, що автомобіль не був переданий, то домовленість між Степаном і Володимиром недійсна. Крім того, вона вказала, що, наскільки їй відомо, для передачі права власності на автомобіль існує спеціальний порядок. ГУНП також висунуло вимогу до спадкоємців Петра про відшкодування витрат, пов'язаних зі зберіганням пошкодженого автомобіля на штрафмайданчику. В свою чергу, з боку Володимира був пред'явлений позов до УДАІ про повернення зниклих запчастин автомобіля.

Проаналізуйте дану ситуацію і дайте відповідь, коли і за яких підстав виникає та припиняється право власності? Хто несе ризик випадкового знищення та пошкодження майна? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет позитивного вирішення питання для позивача. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом

Практичне завдання № 3

За договором купівлі-продажу мале підприємство «Агва» придбало у ТОВ «Вікторія» партію товару. При укладенні договору було передбачено, що покупець повинен забрати товар 1 липня, а він прибув за ним тільки 3 липня і з'ясував, що під час грози 2 липня в склад попала блискавка, і товар згорів. Покупець пред'явив позов до продавця про надання йому тієї ж кількості і якості товару та відшкодування збитків.

Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет позитивного вирішення питання для позивача. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом

Які наслідки настануть у тому випадку, якщо товар було відібрано та розміщено у окремому складі?

Практичне завдання № 4

У 2007 р. Коваленко успадкувала після смерті батька третину двоповерхового будинку в м. Люботин та вирішила її продати. Оскільки бажаючих купити частку не знайшлося, справа з продажем затягнулася. Тим часом інші спадкоємці, які проживали в цьому будинку, подали до суду позов про стягнення з Коваленко частини витрат, які вони понесли у зв'язку з утриманням будинку. Свою вимогу вони мотивували тим, що Коваленко не сплачує комунальних платежів, які нараховуються за користування будинком. Коваленко проти позову заперечувала, вказуючи на те, що раз вона в успадкованому будинку не проживає, то і не повинна платити за ті послуги, які не отримувала. Відповідачка вказала, що в неї є інше житло, в якому вона мешкає, і за обслуговування якого вона вчасно сплачує комунальні платежі.

Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет позитивного вирішення питання для позивача. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом

Чи може бути накладене стягнення на житловий будинок (або його частину) за несплату комунальних платежів, якщо власники даного будинку відмовляються їх сплатити?

Практичне завдання № 5

До поліції із заявою звернувся Комаров. У заяві вказувалося, що його сусід Бакулін висипав на проїжджу частину дороги будівельний матеріал (цеглу, пісок, гравій). Внаслідок цього Комаров не може виїхати технікою з двору і своєчасно обробити посіви буряка. При розгляді заяви було встановлено, що у Бакуліна після того, як він привіз будматеріали, стався інфаркт, і він знаходиться в лікарні. Поліцейські завантажили будматеріали в автомобіль і вивіз їх у балку край села, звідки цегла пропала. Після виписки з лікарні Бакулін подав позов до поліції про повернення йому втраченого матеріалу.

Яким чином можуть дуги захищені інтереси Комарова?

Як буде вирішена справа, якщо він подасть ще і позов про відшкодування збитків, що виникли внаслідок несвоєчасної обробки посівних площ? Яким чином можна захистити право власності Бакуліна?

Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет позитивного вирішення питання для позивача. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом

Практичне завдання № 6

До суду звернувся Петренко з вимогою про визнання права власності на квартиру. Позивач мотивував свою вимогу положеннями Цивільного кодексу, згідно яким громадянин може стати законним власником нерухомості, якщо він сумлінно користувався нею більше 15 років. В 2003 році його направили

організувати засідку у квартирі, власник якої був викрадений і вбитий «чорними ріелтерами», і поліція очікувала появи злочинців у квартирі.

За словами колишнього поліцейського, тому що наказ про засідку не був відмінний, йому довелося переселитися у квартиру. Згодом до нього приєдналася його дружина, у них народився син. Тим часом убивці власника квартири були знайдені, засуджені й до теперішнього часу вже вийшли на волю.

Представники позивача затверджують, що Петренко володів квартирою «сумлінно, відкрито й безупинно» після того, як довідався про смерть власника квартири. Позивач також затверджує, що все це час справно платив комунальні платежі.

Чи підлягає вимога Петренка задоволенню? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет позитивного вирішення питання для позивача. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом

Практичне завдання № 7

До стада фермерського господарства Стецька пристала бездоглядна корова. Через місяць вона отелилася, а через 6 місяців фермер Стецько вирішив її продати. Під час продажу з'явився власник корови Петренко, який наполягав на поверненні корови і теляти. Фермер Стецько проти цього заперечував, вважаючи що через 6 місяців він став власником і корови, і теляти.

Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет позитивного вирішення питання для позивача. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом

Практичне завдання № 8

Андрій, Віктор і Світлана після смерті батька в рівних частинах успадкували його будинок, двокімнатну квартиру, дачу, гараж, автомобіль, антикварні меблі, 60 акцій АТ «Перлина» і грошовий вклад розміром 30 тис. грн в банку «Грант». Квартиру через місяць вони здали в оренду, а ще через шість місяців Віктор продав свою частку будинку та всі антикварні меблі Іванову. Світлана та Андрій з цим не погодились та звернулись за консультацією до юриста.

Дайте правову характеристику відносин, що виникли. Чи може Віктор виділити свою частку в натурі? Назвіть відмінності ідеальної та реальної часток? Як необхідно ділити прибуток від зданої в оренду квартири?

Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет позитивного вирішення питання для позивача. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом

Практичне завдання № 9

Подружжя Кирилових під час перебування у шлюбі придбало квартиру, меблі, автомобіль, гараж, холодильник та телевізор. При розірванні шлюбу чоловік вимагав розділити майно та залишити йому квартиру, автомобіль та гараж, інше залишити відповідачці, оскільки він повністю утримував і дітей, і дружину, яка після одруження ніде не працювала.

Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет позитивного вирішення питання для позивача. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом

Практичне завдання № 10

Повністю виплативши свій пай за кооперативну квартиру, Яценко вирішив її продати і звернувся до правління кооперативу по довідку про належність йому квартири на праві приватної власності. У видачі довідки Яценку було відмовлено з тієї підстави, що згідно зі статутом кооперативу житловий будинок належить кооперативу на праві власності і розпоряджатися квартирою може тільки він.

Чи законні дії правління? В якому порядку Яценко може їх оскаржити? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет позитивного вирішення питання для позивача. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом

Практичне завдання № 11

До вступу в шлюб Дмитро на праві власності мав будинок із трьох кімнат. Після реєстрації шлюбу він з дружиною проживав у цьому будинку, в якому за три роки: замінили дах, прибудували кухню та веранду, замінили підлогу, вікна та двері. При розірванні шлюбу Дмитро вимагав виключити будинок із майна, що підлягає поділу, оскільки він належить йому на праві приватної власності. Дружина наполягала на розподілі будинку, зауваживши, що перебудова проводилась і за її кошти, а вартість будинку після проведення ремонтних робіт зросла вдвічі.

Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет позитивного вирішення питання для позивача. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом

Практичне завдання № 12

Під час перебування в шлюбі подружжя Сіренків придбало автомобіль. У 2009 році в нотаріальній конторі був посвідчений договір дарування автомобіля дружині, а у липні 2010 року шлюб був розірваний. Чоловік продовжував користуватися автомобілем і після розірвання шлюбу, при цьому машина не

була перереєстрована в сервісному центрі. Дружина Сіренка подала позовну заяву до суду про повернення автомобіля. Відповідач проти позову заперечував, вважаючи, що право власності на автомобіль у позивачки не виникло, оскільки автомобіль їй не передавався і є спільною власністю. Позивачка стверджувала, що оскільки договір був нотаріально посвідчений, то у неї виникло право власності на автомобіль.

Які види права власності можуть виникнути у подружжя? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет позитивного вирішення питання для позивача. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом

Практичне завдання № 13

Брат та сестра Бусигіни пред'явили позов до свого вітчима Семенова про право на спадщину половини житлового будинку, що належав їхній померлій матері. Попереднє звернення до нотаріуса щодо спадщини результатів не дало. Нотаріус пояснив, що будинок зареєстрований на Семенова і без його згоди отримати спадщину Бусигіним не можна. Семенов такої згоди не дав. Більше того, Семенов пред'явив зустрічний позов, в якому просив суд визнати будинок його приватною власністю, оскільки під час придбання будинку його дружина, мати Бусигіних, не працювала вже кілька років, а займалась вихованням своїх неповнолітніх дітей і самотійних доходів не мала. До того ж на момент смерті мати Бусигіних вже не була дружиною Семенова, бо вони розірвали шлюб за три місяці до цього, а дітей Бусигіних він не всиновлював.

Як захистити майнові інтереси спадкоємців? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет позитивного вирішення питання для позивача. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом

Практичне завдання № 14

За рішенням органу місцевого самоврядування земельна ділянка, яка належала на праві власності Овчаренку, підлягала вилученню для суспільних потреб. Овчаренку та його сім'ї в якості компенсації була запропонована квартира з оплатою вартості будинку та плодово-ягідних насаджень. Овчаренко з цією пропозицією не погодився і наполягав на будівництві нового житлового будинку на рівноцінній земельній ділянці. Представник органу місцевого самоврядування стверджував, що не має можливості побудувати новий будинок, оскільки відсутні будматеріали та кошти, а також, бракує вільних земельних ділянок для забудови. Представник органу місцевого самоврядування також повідомив: якщо Овчаренко не погодиться на пропозицію, то його будинок буде відключений від мережі енерго – та водопостачання. Овчаренко подав позовну заяву до суду.

Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет позитивного вирішення питання для позивача.

Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом

Практичне завдання № 15

Водій Костін і заступник начальника Київського ГУНП м. Харкова Бурлаков звернулися із заявами на продаж їм списаної автомашини ГАЗ-53. Автомобіль був проданий по залишковій балансовій вартості Бурлакову, який заплатив гроші і в гаражі РВВС відремонтував його. Після ремонту машини він за довіреністю передавав її своєму братові Андрію, який потрапив на ній у дорожньо-транспортну пригоду. Дізнавшись про продаж машини, прокурор пред'явив позов у місцевий суд про визнання договору купівлі-продажу автомобіля недійсним, оскільки він був проданий у робочому стані, і окрім того, переважним правом придбання автомашини повинен був скористатися Костін, який 15 років її експлуатував і підтримував у справному стані.

Чи порушені в даному випадку майнові інтереси держави? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет позитивного вирішення питання для позивача. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом

Практичне завдання № 16

При проведенні маневрових робіт на ділянці під'їзних шляхів заводу «Південмаш» трапилася аварія, в результаті якої згорів тепловоз цього заводу. При розслідуванні справи про порушення правил техніки безпеки було встановлено, що причиною аварії стало грубе порушення правил безпеки руху працівниками відділення залізниці. Завод в якості способу розрахунків вимагав від відділення залізниці передати йому один з недавно придбаних залізницею тепловозів аналогічної марки, а від запропонованої грошової компенсації відмовився, посилаючись на те, що в результаті аварії завод не може забезпечити нормальну виробничу діяльність. Після відмови залізниці в задоволенні претензії завод звернувся з позовом до господарського суду.

До якого виду майна належить тепловоз і який його правовий режим? Як має проводитись відшкодування шкоди машинобудівному заводу? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет позитивного вирішення питання для позивача. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом

Практичне завдання № 17

На будмайданчику будівельної організації відбулася крадіжка будівельних матеріалів (цегла, цемент, дошки, вікна, двері, шифер). Досудовим слідством було встановлено, що крадіжку скоїли працівники організації, які частково використали будівельні матеріали при будівництві і ремонті

власних будинків, а частину матеріалів продали. Будівельна організація звільнила працівників і вимагала повернення вкрадених матеріалів.

Чи можливо повернути речі, якщо їх не встигли використати? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет позитивного вирішення питання для позивача. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом

Практичне завдання № 18

При розслідуванні кримінальної справи за фактом скоєння ДТП Шевчук, власник та керуючий приватного підприємства «Шевчук і К°», був притягнутий до кримінальної відповідальності в якості обвинуваченого. Для забезпечення цивільного позову слідчий наклав арешт на особисте майно Шевчука і майно підприємства. Останній подав позов до суду про звільнення майна підприємства з-під арешту, оскільки його вину у вчиненні інкримінованого злочину може встановити тільки суд, а в результаті арешту майна наносяться значні збитки, а саме: стало неможливим відправляти контрагентам готову продукцію, виплачувати заробітну плату, купувати необхідні для виробництва матеріали і здійснювати ряд інших господарських операцій.

Що входить у коло об'єктів права приватної власності і який її правовий режим? Чи підлягають задоволенню позовні вимоги Шевчука? Які особливості позову про звільнення майна з-під арешту? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет позитивного вирішення питання для позивача. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом

Практичне завдання № 19

Іванов знайшов на смітнику пакет з документами (паспортом, свідоцтвом про одруження, посвідченням водія і технічним паспортом на ім'я Дорошенка). Зателефонувавши вказаній в документах особі, він став вимагати оплати за повернення документів. Дорошенко відмовився платити і звернувся із заявою в поліцію про вимагання з боку Іванова.

Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет позитивного вирішення питання для позивача. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом

Практичне завдання № 20

Автомобіль, який знаходився на стоянці, несподівано вибухнув, внаслідок чого було знищено два автомобілі, які знаходились поруч, і ушкоджено ще чотири. Власники знищених і ушкоджених автомобілів звернулися до керівництва автостоянки як до титульного володільця з вимогою відшкодувати завдані збитки. Адміністрація відмовилась відшкодувати завдані збитки,

оскільки не вважала себе винною у їх заподіянні.

Проаналізуйте умови завдання. Дайте визначення титульного володіння. До кого пред'являти позов, якщо автомобіль, що вибухнув, належав подружжю, яке видало довіреність особі, що поставила автомобіль на стоянку? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет позитивного вирішення питання для позивача. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом

Практичне завдання № 21

Спадкоємець померлого Науменка вирішив продати будинок, залишений йому у спадок. З цією метою він письмово попередив тітку Науменка, яка мешкала в будинку, про необхідність звільнити приміщення. Остання відмовилась, мотивуючи це тим, що вона є відказоотримувачем за заповітом. Спадкоємець звернувся за консультацією до нотаріуса щодо роз'ясненням можливості продати будинок.

Визначте підстави припинення особистих сервітутів. Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет позитивного вирішення питання для позивача. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом

Практичне завдання № 22

Сільська рада с. Олешнів надала підприємцю Каштанову земельну ділянку в центрі села у довічне користування для будівництва магазину з хлібопекарнею. Після виділення земельної ділянки підприємець збудував замість магазину лазню з баром. Сільрада стала вимагати розірвання договору і зносу будівлі. Підприємець відповів, що він має відповідні дозволи на торгівлю спиртними напоями і не збирається зносити споруду та повертати земельну ділянку.

Як повинен бути вирішений спір? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет позитивного вирішення питання для позивача. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом

III. Під час заключної частини заняття здійснюється аналіз результатів розв'язання ситуаційних завдань, перевірка правильності обраних методів; виявлення та аналіз причин допущених помилок; оцінка роботи; підведення підсумків; повідомлення теми наступного заняття; пояснення домашнього завдання - зміст, методика роботи з ним, включаючи посилання на теоретичний матеріал та перелік рекомендованої літератури для самостійного опрацювання.

ТЕМА № 6. «Право інтелектуальної власності в приватному праві».

Семінарське заняття: Право інтелектуальної власності в приватному праві

Навчальна мета заняття: засвоїти теоретичні положення про поняття права інтелектуальної власності, засвоїти нормативний матеріал щодо суб'єктів та об'єктів права інтелектуальної власності, ознайомитися з практикою застосування цивільного законодавства щодо захисту прав інтелектуальної власності.

Кількість годин: 2 години.

Навчальні питання:

1. Поняття та зміст права інтелектуальної власності.
2. Система виключних прав на нематеріальні об'єкти.
3. Об'єкти авторського права.
4. Зміст суб'єктивного авторського права.
5. Суміжні права.
6. Патентне право.
7. Право на комерційне найменування.

Методичні вказівки до вивчення питань теми.

1. Поняття та зміст права інтелектуальної власності.

При розгляді питання поняття права інтелектуальної власності потрібно запам'ятати, що під правом інтелектуальної власності розуміється право особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності або на інший об'єкт права інтелектуальної власності, визначений ЦК та іншим законом. З'ясування змісту права інтелектуальної власності варто почати з доктринальних підходів щодо визначення та змісту права інтелектуальної власності. Право інтелектуальної власності становлять особисті немайнові права інтелектуальної власності та (або) майнові права інтелектуальної власності. Право інтелектуальної власності є непорушним. Ніхто не може бути позбавлений права інтелектуальної власності чи обмежений у його здійсненні, крім випадків, передбачених законом. Потрібно запам'ятати, що право інтелектуальної власності та право власності на річ не залежать одне від одного. Перехід права на об'єкт права інтелектуальної власності не означає переходу права власності на річ. Перехід права власності на річ не означає переходу права на об'єкт права інтелектуальної власності.

2. Система виключних прав на нематеріальні об'єкти.

Під час вивчення положень цього питання основну увагу потрібно звернути на те, що основними інститутами права інтелектуальної власності є:

авторське право, суміжні права, право промислової власності, право на комерційну інформацію тощо.

3. Об'єкти авторського права.

Під час вивчення положень цього питання основну увагу потрібно звернути на те, що об'єктами авторського права є твори, а саме: 1) літературні та художні твори, зокрема: романи, поеми, статті та інші письмові твори; лекції, промови, проповіді та інші усні твори; драматичні, музично-драматичні твори, пантоміми, хореографічні, інші сценічні твори; музичні твори (з текстом або без тексту); аудіовізуальні твори; твори живопису, архітектури, скульптури та графіки; фотографічні твори; твори ужиткового мистецтва; ілюстрації, карти, плани, ескізи і пластичні твори, що стосуються географії, топографії, архітектури або науки; переклади, адаптації, аранжування та інші переробки літературних або художніх творів; збірники творів, якщо вони за добром або упорядкуванням їх складових частин є результатом інтелектуальної діяльності; 2) комп'ютерні програми; 3) компіляції даних (бази даних), якщо вони за добром або упорядкуванням їх складових частин є результатом інтелектуальної діяльності; 4) інші твори.

4. Зміст суб'єктивного авторського права.

Під час вивчення положень цього питання основну увагу потрібно звернути на те, що автору належать особисті немайнові права і майнові права.

5. Суміжні права.

Під час вивчення положень цього питання основну увагу потрібно звернути на те, що об'єктами суміжних прав без виконання будь-яких формальностей щодо цих об'єктів та незалежно від їх призначення, змісту, цінності тощо, а також способу чи форми їх вираження є: а) виконання; б) фонограми; в) відеограми; г) програми (передачі) організацій мовлення.

6. Патентне право.

Під час вивчення положень цього питання основну увагу потрібно звернути на те, що патентне право – підгалузь цивільного права, що регулює правовідносини, пов'язані зі створенням та використанням (виготовлення, застосування, продаж, інше введення в цивільний оборот) об'єктів інтелектуальної власності, що охороняються патентом. До об'єктів патентного права відносяться винаходи, корисні моделі, промислові зразки. Винахід вважається придатним для набуття права інтелектуальної власності на нього, якщо він, відповідно до закону, є новим, має винахідницький рівень і придатний для промислового використання. Об'єктом винаходу може бути продукт (пристрій, речовина тощо) або процес у будь-якій сфері технології.

7. Право на комерційне найменування.

Під час вивчення положень цього питання основну увагу потрібно звернути на те, що корисна модель вважається придатною для набуття права інтелектуальної власності на неї, якщо вона, відповідно до закону, є новою і придатною для промислового використання. Об'єктом корисної моделі може бути продукт (пристрій, речовина тощо) або процес у будь-якій сфері технології.

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти для розкриття окремих проблем, явищ тощо:

1. Відмінності об'єкта права власності від результатів інтелектуальної, творчої діяльності.

Теми для рефератів, які відповідають темі заняття.

1. Основні інститути права інтелектуальної власності (фактологічна, реєстраційна система та фактична монополія).
2. Виникнення та розвиток права інтелектуальної власності.

Література:

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р., № 435-IV // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
2. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022 № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#n855>
2. Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір: постанова Каб. Міністрів України від 27.12.2001 № 1756. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1756-2001-p>
3. Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав: постанова Каб. Міністрів України від 18.01.2003 р. № 72. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/72-2003-p>.
4. Про охорону прав на винаходи та корисні моделі: Закон України від 15.12.1993 р. № 3687-III в ред. Закону України від 01.07.2000 р. № 3687-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>
5. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15.12.1993 р. № 3688-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3688-12>
6. Про охорону прав на знаки для товарів та послуг: Закон України від 15.12.1993 р. № 3689-XII. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3689-12>
7. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій: Закон України від 14.09.2006 р. № 143-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-16#Text>
8. Про охорону прав на сорти рослин: Закон України від 21.04.1993 р. № 3116-XII в ред. Закону України від 17.01.2002 р. № 2986-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3116-12#Text>
9. Про охорону прав на компонування напівпровідникових виробів: Закон України від 05.11.1997 р. № 621/97. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/621/97-%D0%B2%D1%80>
10. Про племінну справу у тваринництві: Закон України від 15.12.1993 р. № 3691-XII в ред. Закону України від 21.12.1999 р. № 1328-XIV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3691-12>
11. Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав: постанова Пленуму Верхов. Суду України від 04.06.2010 р. № 5. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-10>
12. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом

прав інтелектуальної власності: постанова Пленуму Вищ. госп. суду України від 17.10.2012 №12. URL ::<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0012600-12>

13. Цивільне право України: підручник. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах. / За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), Ч. 1. Загальна. К.: Видавництво Ліра-К, 2018. 736 с.

14. Цивільне право України. Загальна частина : підручник / Ю.Л. Бошицький, І.Р. Шишка, О.Р. Шишка, Р.Б. Шишка. Київ : Ліра-К, 2016. 760 с.

15. Цивільне право : підручник : в 2 т. : затверджено МОН України / В.І. Борисова, Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін. Т. 1. 2014. 656 с.

16. Цивільне право України. У двох частинах. Частина 1. Підручник. / За заг. ред. Р.Б. Шишки та В.А. Кройтора. Х.: Вид-во Харківського нац. ун-ту внутр. справ, 2008. 516 с.

17. Цивільне право України. У двох частинах. Ч. 1. Навчальний посібник / За заг. ред. В.А. Кройтора. Харків: вид-во Харківського нац. ун-ту внутр. справ., 2013. 400 с.

18. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навчальний посібник / Сліпченко С. О., Синегубов О. В., Кройтор В. А. та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. С. 382-463.

19. Правова доктрина України : у 5 т. / Нац. акад. прав. наук України. Доктрина приватного права України. Т. 3. Харків: Право, 2013. 760 с.

20. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / редкол.: В.Я. Тацій (голова), О.В. Петришин, Ю.В. Баулін та ін. Цивільно-правові науки. Приватне право. Т. 3. 2008. 640 с.

Практичне заняття: Право інтелектуальної власності в приватному праві.

Навчальна мета заняття: з'ясування основних положень про право інтелектуальної власності.

Кількість годин: 4 години.

Місце проведення: навчальна аудиторія (номер аудиторії визначається розкладом занять).

Навчальні питання:

1. Поняття та зміст права інтелектуальної власності.
2. Система виключних прав на нематеріальні об'єкти.
3. Об'єкти авторського права.
4. Зміст суб'єктивного авторського права.
5. Суміжні права.
6. Патентне право.
7. Право на комерційне найменування.

Література:

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р., № 435-IV // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
2. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022 № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#n855>
3. Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір: постанова Каб. Міністрів України від 27.12.2001 № 1756. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1756-2001-п>
4. Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав: постанова Каб. Міністрів України від 18.01.2003 р. № 72. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/72-2003-п>.
5. Про охорону прав на винаходи та корисні моделі: Закон України від 15.12.1993 р. № 3687-III в ред. Закону України від 01.07.2000 р. № 3687-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>
6. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15.12.1993 р. № 3688-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3688-12>
7. Про охорону прав на знаки для товарів та послуг: Закон України від 15.12.1993 р. № 3689-XII. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3689-12>
8. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій: Закон України від 14.09.2006 р. № 143-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-16#Text>
9. Про охорону прав на сорти рослин: Закон України від 21.04.1993 р. № 3116-XII в ред. Закону України від 17.01.2002 р. № 2986-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3116-12#Text>
10. Про охорону прав на компонування напівпровідникових виробів:

Закон України від 05.11.1997 р. № 621/97. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/621/97-%D0%B2%D1%80>

11. Про племінну справу у тваринництві: Закон України від 15.12.1993 р. № 3691-XII в ред. Закону України від 21.12.1999 р. № 1328-XIV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3691-12>

12. Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав: постанова Пленуму Верхов. Суду України від 04.06.2010 р. № 5. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-10>

13. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності: постанова Пленуму Вищ. госп. суду України від 17.10.2012 №12. URL ::<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0012600-12>

14. Цивільне право України: підручник. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах. / За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), Ч. 1. Загальна. К.: Видавництво Ліра-К, 2018. 736 с.

15. Цивільне право України. Загальна частина : підручник / Ю.Л. Бошицький, І.Р. Шишка, О.Р. Шишка, Р.Б. Шишка. Київ : Ліра-К, 2016. 760 с.

16. Цивільне право : підручник : в 2 т. : затверджено МОН України / В.І. Борисова, Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін. Т. 1. 2014. 656 с.

17. Цивільне право України. У двох частинах. Частина 1. Підручник. / За заг. ред. Р.Б. Шишки та В.А. Кройтора. Х.: Вид-во Харківського нац. ун-ту внутр. справ, 2008. 516 с.

18. Цивільне право України. У двох частинах. Ч. 1. Навчальний посібник / За заг. ред. В.А. Кройтора. Харків: вид-во Харківського нац. ун-ту внутр. справ., 2013. 400 с.

19. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навчальний посібник / Сліпченко С. О., Синегубов О. В., Кройтор В. А. та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. С. 382-463.

20. Правова доктрина України : у 5 т. / Нац. акад. прав. наук України. Доктрина приватного права України. Т. 3. Харків: Право, 2013. 760 с.

21. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / редкол.: В.Я. Тацій (голова), О.В. Петришин, Ю.В. Баулін та ін. Цивільно-правові науки. Приватне право. Т. 3. 2008. 640 с.

План проведення заняття:

I. Вступ до заняття проводиться шляхом ознайомлення із навчальними питаннями та нормативними актами, які підлягають застосуванню при вирішенні практичних завдань

II. Порядок проведення основної частини заняття

1. Поняття та зміст права інтелектуальної власності.

На підставі набутих здобувачем знань щодо поняття та змісту права інтелектуальної власності необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку

вирішення.

2. Система виключних прав на нематеріальні об'єкти.

На підставі набутих здобувачем знань щодо системи виключних прав на нематеріальні об'єкти необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

3. Об'єкти авторського права.

На підставі набутих здобувачем знань щодо об'єкти авторського права необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

4. Зміст суб'єктивного авторського права.

На підставі набутих здобувачем знань щодо змісту суб'єктивного авторського права необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

5. Суміжні права.

На підставі набутих здобувачем знань щодо суміжних прав необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

6. Патентне право.

На підставі набутих здобувачем знань щодо патентного права необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

7. Право на комерційне найменування.

На підставі набутих здобувачем знань щодо права на комерційне найменування необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

8. Надалі необхідно вирішити відповідні практичні завдання за вибором викладача, який здійснює проведення заняття або зробити повідомлення по

визначеній викладачем темві реферату.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ
то теми № 6 «Загальні положення про право
інтелектуальної власності».

Практичне завдання № 1

Сидоров отримав патент на виготовлення одноразових рукавичок. Іванов, який є суб'єктом підприємницької діяльності, виготовляв одноразові рукавички у спосіб, виключні майнові права на який належать Сидорову. При цьому з Сидоровим підприємець Іванов договору на використання виключних майнових прав не укладав і відповідно дозволу на виготовлення рукавичок не отримував.

Визначте способи захисту права інтелектуальної власності. Чи може бути застосовано разове грошове стягнення як спосіб захисту права інтелектуальної власності за даних обставин? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом

Практичне завдання № 2

При виданні збірки гуморесок С. Руданського внаслідок помилки було змінено першу букву прізвища автора на букву «М», а також з різних прижиттєвих видань автора фактично створено нову збірку, чим, як вказали в позові нащадки відомого гумориста та спілка письменників, було спотворено і саме авторство, і порушений творчий задум автора.

Позивачі вимагали: вилучення з реалізації всіх примірників збірки; вилучення отриманої винагороди (комерційного доходу); компенсації завданої моральної шкоди.

Заперечуючи проти позову, упорядники збірки заявили, що авторське право вже припинило строк своєї дії, а помилка в прізвищі сталась не з їх вини, а з вини видавництва. Крім того, весь виданий тираж був проданий підприємцям, які значну його частину вже реалізували.

Визначте зміст права авторства. Які відносини виникли в наведеній ситуації? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом

Практичне завдання № 3

Іваненко пред'явила позов до Червоного про захист її авторських прав на курсову роботу. В процесі розгляду справи в суді встановлено згідно з

висновком експертизи тотожність обох курсових робіт, які викладачем при перевірці були повернуті на повторне виконання як такі, що не мають самостійного характеру і є плагіатом. Курсова робота позивачки Іваненко надійшла з Львівської області поштою в деканат факультету 10 жовтня 2019 р., а на перевірку була надана 16 жовтня цього ж року. Курсова робота Червоного, жителя Харкова, подана в деканат факультету 15 жовтня і надійшла на кафедру 17 жовтня. Цього ж дня обидві роботи були передані на перевірку та рецензування. Відповідач стверджував, що роботу він писав із навчального посібника, про що стверджувала і позивачка.

Суддя призначив експертизу, яка дала висновок, що першоджерелом обох робіт є навчальний посібник, хоча в роботах є незначні тотожні відхилення від тексту першоджерела.

Визначте, що в даному випадку є об'єктом авторського права? В яких випадках і цілях дозволяється вільне використання об'єкта авторських прав? Чи є курсова робота об'єктом авторського права? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом

Практичне завдання № 4

Леоненко пред'явив позов, в якому заперечував авторство його керівника Трухіна на винахід «Спосіб автоматичного регулювання процесу ректифікації етилового спирту» і стверджував, що останній не вніс у винахід творчого внеску, а був включений через те, що допоміг розробити креслення, підготувати та оформити заявку, інші документи та їх копії.

При розгляді справи у суді було встановлено, що у довідці про творчу участь співавтора вказаний конкретний внесок відповідача – функціональна схема реалізації способу регулювання процесу ректифікації, в тому числі нові додаткові вузли, що підтвердив і експерт. При цьому в заявці, яку підписав Леоненко, Трухін вказаний як співавтор. Останній, заперечуючи позов, вказав, що позивач став оспорювати його співавторство після того, як ним була висловлена негативна оцінка дисертаційного дослідження позивача.

Хто вважається співавтором винаходу? Які права співавторів винаходу? Як здійснюються права з патенту, що належать співавторам? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом

Практичне завдання № 5

За дорученням директора машинобудівного заводу група конструкторів та художник-дизайнер розробили нову модель пральної машини та надіслали замовнику письмове повідомлення про створення винаходу та промислового

зразка. До повідомлення був доданий опис, креслення, фотографії та інші матеріали, які в достатньому обсязі розкривають сутність розробки. Через півроку завод її освоїв і надіслав у продаж.

Оскільки замовник не подав заявки на отримання патентів, автори звернулись до адміністрації з проханням дати дозвіл на подання заявки від свого імені на винахід та промисловий зразок. У задоволенні прохання було відмовлено на тій підставі, що умовами трудових договорів не передбачалось право на подання заявок на винахід та промисловий зразок, які створені при виконанні трудових обов'язків. Тоді співавтори розробки на свій ризик звернулись до Укрпатенту із заявкою на отримання патенту, де вказали, що тільки інженери-конструктори є співавторами винаходу та промислового зразка.

В яких випадках винаходи та промислові зразки є службовими? Чи мав право замовник заборонити співавторам патентування розробок? Що визнається промисловим зразком? Які його відмінності від винаходу? Яким чином дизайнер може захистити свої права? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом

III. Під час заключної частини заняття здійснюється аналіз результатів розв'язання ситуаційних завдань, перевірка правильності обраних методів; виявлення та аналіз причин допущених помилок; оцінка роботи; підведення підсумків; повідомлення теми наступного заняття; пояснення домашнього завдання - зміст, методика роботи з ним, включаючи посилання на теоретичний матеріал та перелік рекомендованої літератури для самостійного опрацювання.

ТЕМА № 7. «Приватно-правовий договір».

Семінарське заняття: Приватно-правовий договір

Навчальна мета заняття є: засвоєння теоретичних положень про поняття та види зобов'язань у цивільному праві, засвоїти нормативний матеріал щодо виконання та забезпечення виконання зобов'язань, засвоїти теоретичні положення щодо розуміння приватно-правового договору, його види та порядок укладення, зміни та розірвання договору, особливості договорів про передання майна у власність, договорів про передання майна у тимчасове володіння та користування, договорів про виконання робіт, договорів про надання послуг, договорів про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, договору про комерційну концесію, ознайомитися з практикою застосування цивільного законодавства щодо відносин, які виникають з приватно-правового договору.

Кількість годин: 2 години.

Навчальні питання:

1. Поняття зобов'язального права і його місце в системі приватного права.
2. Виконання зобов'язання.
3. Способи забезпечення належного виконання зобов'язань: неустойка, завдаток, порука, гарантія, застава, притримання.
4. Припинення зобов'язань.
5. Цивільно-правова відповідальність: поняття, умови, види.
6. Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності.
7. Цивільно-правовий договір, порядок його укладення.
8. Зміст цивільно-правового договору і класифікація його умов.
9. Тлумачення умов договору.
10. Підстави для зміни або розірвання договору.
11. Договори про передання майна у власність.
12. Договори про передання майна у тимчасове володіння та користування
13. Договори про виконання робіт
14. Договори про надання послуг
15. Договори про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.
16. Договір про комерційну концесію

Методичні вказівки до вивчення питань теми.

1. Поняття зобов'язального права і його місце в системі цивільного права.
Під час вивчення положень цього питання основну увагу потрібно звернути на те, що зобов'язанням є правовідношення, в якому одна сторона

(боржник) зобов'язана вчинити на користь другої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, надати послугу, сплатити гроші тощо) або утриматися від певної дії, а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку. Щодо місця зобов'язального права то слід мати на увазі, що воно відноситься до сфери цивільного права та виконує важливу роль в оформленні цивільного обороту об'єктів цивільних прав.

2. Виконання зобов'язання.

Під час вивчення положень цього питання основну увагу потрібно звернути на те, що зобов'язання має виконуватися належним чином відповідно до умов договору та вимог ЦК, інших актів цивільного законодавства, а за відсутності таких умов та вимог - відповідно до звичаїв ділового обороту або інших вимог, що звичайно ставляться.

В межах даного питання необхідно визначити загальні умови виконання зобов'язання. Поняття належного виконання зобов'язання. Принципи належного виконання зобов'язань. Суб'єкти, предмет, строк, місце, спосіб та валюта виконання зобов'язань. Дострокове виконання зобов'язання. Розкрити черговість погашення вимог за грошовим зобов'язанням. Виконання альтернативного зобов'язання. Окремо слід визначити виконання зобов'язання внесенням боргу в депозит нотаріуса, нотаріальної контори.

3. Способи забезпечення належного виконання зобов'язань: неустойка, завдаток, порука, гарантія, застава, притримання.

Розкриваючи це питання, слід передусім надати поняття забезпечувальних правовідносин, що спонукають до належного виконання зобов'язань (загальні ознаки). Надалі необхідно охарактеризувати види способів забезпечення належного виконання зобов'язань у такій послідовності. Неустойка. Поняття неустойки. Підстави виникнення права на неустойку. Види неустойки. Завдаток. Поняття завдатку. Предмет завдатку. Функції завдатку. Правові наслідки порушення або припинення зобов'язання, забезпеченого завдатком. Порука. Поняття поруки. Правові наслідки порушення або припинення зобов'язання, забезпеченого порукою. Права поручителя, який виконав зобов'язання. Припинення поруки. Гарантія. Поняття гарантії. Правові наслідки порушення або припинення зобов'язання, забезпеченого гарантією. Право гаранта на зворотну вимогу до боржника. Застава. Поняття застави. Підстави виникнення застави. Окремі види застави. Форма договору застави та його реєстрація. Предмет застави. Наступна застава. Правові наслідки невиконання зобов'язання, забезпеченого заставою. Припинення права застави. Притримання. Поняття притримання. Розпорядження річчю, яку притримує кредитор. Задоволення вимог за рахунок речі, яку притримує кредитор.

4. Припинення зобов'язань.

В межах цього питання слід спочатку надати поняття і підстави припинення зобов'язань. Охарактеризувати припинення зобов'язання належним виконанням, переданням відступного, зарахуванням зустрічних вимог, за домовленістю сторін, прощенням боргу, поєднанням боржника і кредитора в одній особі, неможливістю його виконання, смертю фізичної або ліквідацією юридичної особи. Визначити вимоги, в яких імперативно не

допускається зарахування зустрічних вимог

5. Цивільно-правова відповідальність: поняття, умови, види.

Під час вивчення положень цього питання основну увагу потрібно звернути на те, що порушенням зобов'язання є його невиконання або виконання з порушенням умов, визначених змістом зобов'язання (неналежне виконання). У разі порушення зобов'язання настають правові наслідки, встановлені договором або законом, зокрема: 1) припинення зобов'язання внаслідок односторонньої відмови від зобов'язання, якщо це встановлено договором або законом, або розірвання договору; 2) зміна умов зобов'язання; 3) сплата неустойки; 4) відшкодування збитків та моральної шкоди.

6. Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності.

Під час вивчення положень цього питання основну увагу потрібно звернути на те, що особа, яка порушила зобов'язання, звільняється від відповідальності за порушення зобов'язання, якщо вона доведе, що це порушення сталося внаслідок випадку або непереборної сили. Не вважається випадком, зокрема, недодержання своїх обов'язків контрагентом боржника, відсутність на ринку товарів, потрібних для виконання зобов'язання, відсутність у боржника необхідних коштів.

7. Цивільно-правовий договір, порядок його укладення.

В межах даного питання слід надати визначення договору, що міститься у ст. 626 ЦК України. Розкрити особливості договору як юридичного факту, правовідношення та регулятора приватних відносин, що складаються між його учасниками. Правове значення договору. Назвати та охарактеризувати принципи договірної права. Особливу увагу слід приділити принципу свободи договору, що розкритий у ст. 627 ЦК України. Визначення моменту, з якого договір вважається укладеним. Поняття оферти та акцепту. Прийняття пропозиції укласти договір. Укладення договору за пропозицією, в якій не вказаний строк для відповіді. Відповідь про прийняття пропозиції, яка одержана із запізненням. Крім цього слід звернути увагу і на правове значення форми договору. Письмова форма договору. Усна форма договору. Особливості укладення договорів із нотаріальним посвідченням та подальшою державною реєстрацією.

8. Зміст цивільно-правового договору і класифікація його умов.

Поняття змісту цивільно-правового договору. Класифікація умов договору. Істотні умови договору. Звичайні умови договору. Випадкові умови договору. Типові умови договору.

9. Тлумачення умов договору.

Передусім слід розкрити поняття тлумачення договору. Визначити правові підстави тлумачення договору та визначити механізм тлумачення. Суб'єкти тлумачення договору.

10. Підстави для зміни або розірвання договору.

Поняття зміни та розірвання договору. Охарактеризувати підстави для зміни та розірвання договору. Далі необхідно розкрити питання зміни або розірвання договору у зв'язку з істотною зміною обставин. Правові наслідки зміни та розірвання договору. Обов'язково визначити форму для зміни або

розірвання договору.

11. Договори про передання майна у власність.

В межах даного питання слід охарактеризувати групу договорів, спрямованих на передачу майна у власність. Слід з'ясувати, які саме договори належать до даної групи. Слід дати поняття, визначити правову ціль та юридичну характеристику договорів, спрямованих на передачу майна у власність, їх істотні умови та форму.

12. Договори про передання майна у тимчасове володіння та користування.

В межах даного питання слід охарактеризувати групу договорів, спрямованих на передання майна у тимчасове володіння та користування. Слід з'ясувати, які саме договори належать до даної групи. Слід дати поняття, визначити правову ціль та юридичну характеристику договорів, спрямованих на передання майна у тимчасове володіння та користування, їх істотні умови та форму.

13. Договори про виконання робіт.

В межах цього питання слід надати загальну характеристику договорів підряду. Визначити та стисло охарактеризувати види договорів підряду. Відмінність роботи від послуги. Слід надати юридичну характеристику договору підряду та вказати його правову ціль. Назвати сторони договору підряду. Права та обов'язки сторін. Ощадливість підрядника. Сприяння замовника. Генеральний підрядник і субпідрядник. Виконання роботи з матеріалу підрядника. Істотні умови договору підряду. Кошторис. Ціна роботи. Якість роботи та порядок її оплати. Розкрити відповідальність підрядника за неналежну якість роботи. Гарантія якості роботи та особливості обчислення гарантійного строку. Форма договору підряду.

Крім цього в межах даного питання слід охарактеризувати групу договорів про виконання робіт. Слід з'ясувати, які саме договори належать до даної групи. Слід дати їх поняття, визначити правову ціль та юридичну характеристику, істотні умови та форму.

14. Договори про надання послуг.

В межах цього питання слід надати загальну характеристику договорам про надання послуг. Слід стисло охарактеризувати види таких договорів. Визначитися з поняттям послуги як об'єктом цивільних прав. Слід з'ясувати, які саме договори належать до даної групи. Слід дати їх поняття, визначити правову ціль та юридичну характеристику, істотні умови та форму.

15. Договори про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

В межах цього питання слід надати загальну характеристику договорів про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Розкрити та стисло охарактеризувати види таких договорів. Державна реєстрація договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. З'ясувати, які саме договори належать до даної групи. Слід дати їх поняття, визначити правову ціль та юридичну характеристику, істотні умови та форму.

16. Договір про комерційну концесію

В межах цього питання слід надати поняття та юридичну характеристику договору комерційної концесії. Розкрити особливості договору комерційної концесії. Особливі умови договору комерційної концесії. Договір комерційної субконцесії. Відповідальність правоволодільца за вимогами, що пред'являються до користувача. Розкрити форму договору комерційної концесії, сторони договору, їх права та обов'язки. Право користувача на укладення договору комерційної концесії на новий строк. Припинення договору комерційної концесії. Наслідки зміни торговельної марки чи іншого позначення правоволодільца.

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти для розкриття окремих проблем, явищ тощо:

1. Застава як спосіб забезпечення виконання зобов'язання.
2. Принципи виконання зобов'язання.
3. Договір як регулятор приватних відносин.

Теми для рефератів, які відповідають темі заняття.

2. Притримання як спосіб забезпечення виконання зобов'язання.
3. Тлумачення умов договору.
4. Субсидіарна відповідальність.
5. Договори про передання майна у власність: проблеми тлумачення та правозастосування.
6. Договори про передання майна у тимчасове володіння та користування: проблеми тлумачення та правозастосування.
7. Договори про виконання робіт: проблеми тлумачення та правозастосування.
8. Договори про надання послуг: проблеми тлумачення та правозастосування.
9. Договори про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності: проблеми тлумачення та правозастосування

Література:

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р., № 435-IV // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
2. Про заставу: Закон України від 02. жовтня 1992 року // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2654-12>
3. Про захист прав споживачів: Закон УРСР від 12.05.1991 р. № 1023-XII // URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3161-15_72
4. Про іпотеку: Закон України від 5 червня 2003 р. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-15>
5. Про ціни і ціноутворення: Закон України від 21.06.2012 р. № 5007-VI // URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5007-17#Text>
6. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 № 2155-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#n534>
7. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон

України від 22.05.2003 р. № 851-IV // URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/851-15>

8. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022 № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#n855>

9. Про охорону прав на винаходи та корисні моделі: Закон України від 15.12.1993 р. № 3687-III в ред. Закону України від 01.07.2000 р. № 3687-XII // URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>

10. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15.12.1993 р. № 3688-XII // URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3688-12>

11. Про охорону прав на знаки для товарів та послуг: Закон України від 15.12.1993 р. № 3689-XII // URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3689-12>

12. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР в ред. Закону України від 04.10.2001 р. № 2745-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text>

13. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07.2004 р. № 1952-IV в ред. Закону України від 11.02.2010 р. №1878-VI // URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1952-15>

14. Про житлово-комунальні послуги: Закон України від 09.06.2018 р. № 1875-IV // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2189-19>

15. Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань: Закон України від 22.11.1996 р. № 543/96-ВР // URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/543/96-вр>

16. Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України / Затверджено Наказом Мініюсту України від 22 лютого 2012. № 296 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>

17. Правила роздрібної торгівлі непродовольчими товарами: Затвердженні наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 11.03.2004 р. №98 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1257-07>.

18. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар: У 2 ч. / За заг. ред. Я.М. Шевченко. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. – Ч. 1. – 692 с.

19. Мічурін Є. О., Шишка О. Р. Цивільне право. Альбом схем : навч. посіб. : у 2 ч. Ч. 2 / Є. О. Мічурін, О. Р.Шишка. – Вид. 5-те, перероб. – Харків : Право, 2018. – 222 с.

20. Цивільне право України. Загальна частина : підручник / Ю.Л. Бошицький, І.Р. Шишка, О.Р. Шишка, Р.Б. Шишка. Київ : Ліра-К, 2016. 760 с.

21. Цивільне право України. Особлива частина : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 1173 с.

22. Цивільне право України. Особлива частина : підручник. Київ : Ліра-К, 2016. 1022 с.

23. Цивільне право : підручник : в 2 т. : затверджено МОН України / В.І. Борисова, Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін. Т. 2 . 2014. 816 с.

24. Цивільне право України. Особлива частина : підручник / О.Є. Аврамова, О.І. Антонюк, О.В. Батошська та ін. Київ : Ліра-К, 2016. 1022 с.

25. Цивільне право Частина 2: підручник За ред. Є.О.Мічуріна та В.А.Кройтора. Харків: вид-во Харківського нац. ун-ту внутр. справ., 2013. 814с.

26. Цивільне право України. У двох частинах. Частина друга. Навчальний посібник / За заг. ред. В.А. Кройтора та Ю.І. Чалого. Харків: Вид-во ХНУВС, 2009. 344 с.

Практичне заняття: Приватно-правовий договір

Навчальна мета заняття: формування вмінь і навичок практичного застосування чинних норм приватного права до відносин, що виникають з приватно-правового договору; вміти використовувати набуті знання щодо тлумачення та правозастосування права (закону) до певних ситуаційних завдань.

Кількість годин: 4 години.

Місце проведення: навчальна аудиторія (номер аудиторії визначається розкладом занять).

Навчальні питання:

1. Поняття зобов'язального права і його місце в системі приватного права.
2. Виконання зобов'язання.
3. Способи забезпечення належного виконання зобов'язань: неустойка, завдаток, порука, гарантія, застава, притримання.
4. Припинення зобов'язань.
5. Цивільно-правова відповідальність: поняття, умови, види.
6. Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності.
7. Цивільно-правовий договір, порядок його укладення.
8. Зміст цивільно-правового договору і класифікація його умов.
9. Тлумачення умов договору.
10. Підстави для зміни або розірвання договору.
11. Договори про передання майна у власність.
12. Договори про передання майна у тимчасове володіння та користування.
13. Договори про виконання робіт.
14. Договори про надання послуг.
15. Договори про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.
16. Договір про комерційну концесію.

Література:

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р., № 435-IV // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
2. Про заставу: Закон України від 02. жовтня 1992 року // URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2654-12>

3. Про захист прав споживачів: Закон УРСР від 12.05.1991 р. № 1023-XII // URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3161-15_72

4. Про іпотеку: Закон України від 5 червня 2003 р. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-15>

5. Про ціни і ціноутворення: Закон України від 21.06.2012 р. № 5007-VI // URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5007-17#Text>

6. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 № 2155-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#n534>

7. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 р. № 851-IV // URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/851-15>

8. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022 № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#n855>

9. Про охорону прав на винаходи та корисні моделі: Закон України від 15.12.1993 р. № 3687-III в ред. Закону України від 01.07.2000 р. № 3687-XII // URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>

10. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15.12.1993 р. № 3688-XII // URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3688-12>

11. Про охорону прав на знаки для товарів та послуг: Закон України від 15.12.1993 р. № 3689-XII // URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3689-12>

12. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР в ред. Закону України від 04.10.2001 р. № 2745-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text>

13. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07.2004 р. № 1952-IV в ред. Закону України від 11.02.2010 р. №1878-VI // URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1952-15>

14. Про житлово-комунальні послуги: Закон України від 09.06.2018 р. № 1875-IV // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2189-19>

15. Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань: Закон України від 22.11.1996 р. № 543/96-ВР // URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/543/96-вр>

16. Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України / Затверджено Наказом Мініюсту України від 22 лютого 2012. № 296 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>

17. Правила роздрібної торгівлі непродовольчими товарами: Затвердженні наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 11.03.2004 р. №98 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1257-07>.

18. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар: У 2 ч. / За заг. ред. Я.М. Шевченко. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. – Ч. 1. – 692 с.

19. Мічурін Є. О., Шишка О. Р. Цивільне право. Альбом схем : навч. посіб. : у 2 ч. Ч. 2 / Є. О. Мічурін, О. Р.Шишка. – Вид. 5-те, перероб. – Харків : Право, 2018. – 222 с.

20. Цивільне право України. Загальна частина : підручник / Ю.Л. Бошицький, І.Р. Шишка, О.Р. Шишка, Р.Б. Шишка. Київ : Ліра-К, 2016. 760 с.
21. Цивільне право України. Особлива частина : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 1173 с.
22. Цивільне право України. Особлива частина : підручник. Київ : Ліра-К, 2016. 1022 с.
23. Цивільне право : підручник : в 2 т. : затверджено МОН України / В.І. Борисова, Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін. Т. 2 . 2014. 816 с.
24. Цивільне право України. Особлива частина : підручник / О.Є. Аврамова, О.І. Антонюк, О.В. Батожська та ін. Київ : Ліра-К, 2016. 1022 с.
25. Цивільне право Частина 2: підручник За ред. Є.О.Мічуріна та В.А.Кройтора. Харків: вид-во Харківського нац. ун-ту внутр. справ., 2013. 814с.
26. Цивільне право України. У двох частинах. Частина друга. Навчальний посібник / За. заг. ед.. В.А. Кройтора та Ю.І. Чалого. Харків: Вид-во ХНУВС, 2009. 344 с.

План проведення заняття:

I. Вступ до заняття проводиться шляхом ознайомлення із навчальними питаннями та нормативними актами, які підлягають застосуванню при вирішенні практичних завдань

II. Порядок проведення основної частини заняття

1. Поняття зобов'язального права і його місце в системі цивільного права.

На підставі набутих здобувачем знань щодо поняття зобов'язального права і його місце в системі цивільного права необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

2. Виконання зобов'язання.

На підставі набутих здобувачем знань щодо виконання зобов'язання необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

3. Способи забезпечення належного виконання зобов'язань: неустойка, задаток, порука, гарантія, застава, притримання.

На підставі набутих здобувачем знань щодо способів забезпечення належного виконання зобов'язань необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку

вирішення.

4. Припинення зобов'язань.

На підставі набутих здобувачем знань щодо припинення зобов'язань необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

5. Цивільно-правова відповідальність: поняття, умови, види.

На підставі набутих здобувачем знань щодо цивільно-правової відповідальності необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

6. Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності.

На підставі набутих здобувачем знань щодо підстав звільнення від цивільно-правової відповідальності необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

7. Цивільно-правовий договір, порядок його укладення.

На підставі набутих здобувачем знань щодо цивільно-правового договору та порядку його укладення необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

8. Зміст цивільно-правового договору і класифікація його умов.

На підставі набутих здобувачем знань щодо змісту цивільно-правового договору і класифікація його умов необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

9. Тлумачення умов договору.

На підставі набутих здобувачем знань щодо тлумачення умов договору необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти

щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

10. Підстави для зміни або розірвання договору.

На підставі набутих здобувачем знань щодо підстав для зміни або розірвання договору необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

11. Договори про передання майна у власність.

На підставі набутих здобувачем знань щодо договорів про передання майна у власність необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

12. Договори про передання майна у тимчасове володіння та користування.

На підставі набутих здобувачем знань щодо договорів про передання майна у тимчасове володіння та користування необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

13. Договори про виконання робіт.

На підставі набутих здобувачем знань щодо договорів про виконання робіт необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

14. Договори про надання послуг.

На підставі набутих здобувачем знань щодо договорів про надання послуг необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

15. Договори про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

На підставі набутих здобувачем знань щодо договорів про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання

та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

16. Договір про комерційну концесію.

На підставі набутих здобувачем знань щодо договору про комерційну концесію необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

17. Надалі необхідно вирішити відповідні практичні завдання за вибором викладача, який здійснює проведення заняття або зробити повідомлення по визначеній викладачем темві реферату.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

до теми № 6 «Приватно-правовий договір».

Загальні положення про зобов'язання

Практичне завдання № 1

Громадянин Польщі Кашик передав управління своїм автомобілем «Volvo» своєму знайомому Сизову (громадянину України), який не мав посвідчення водія, а сам пересів на пасажирське місце. При виїзді з головної на другорядну дорогу Сизов не впорався з керуванням і зіткнувся з автомобілем «КамАЗ» під управлінням Демченка, який знаходився в стані легкого алкогольного сп'яніння.

Внаслідок ДТП були пошкоджені обидва автомобілі. Крім того, водій Сизов отримав тілесні ушкодження середньої тяжкості.

Кашик пред'явив позов про відшкодування шкоди до АТП, якому належав автомобіль «КамАЗ». АТП позов не визнало і вказало, що оскільки Демченко був у нетверезому стані, то він і повинен відповідати.

В адміністративних матеріалах ДАІ, наданих суду, було відзначено, що зіткнення відбулося з вини обох водіїв.

Які зобов'язальні правовідносини виникли між учасниками ДТП і що є підставою їх виникнення? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Практичне завдання № 2

Сіренко отримав кредит для закінчення будівництва житлового будинку в сумі 525 000 грн строком на 3 роки. При укладенні кредитного договору був оформлений договір поруки, згідно з яким двоюрідний брат позичальника

Тюрін зобов'язувався повертати платежі за кредитним договором у випадку невиконання позичальником свого зобов'язання. Через півтора року після укладення договору Сіренко помер і неповернена банку сума склала 212 000 грн. Банк звернувся до суду про стягнення з громадянина Тюріна зазначеної суми. Тюрін проти позову заперечував, мотивуючи це тим, що смерть Сіренка припиняє зобов'язання з кредитного договору і відповідно припиняється договір поруки. Більше того, Тюрін заявив, що зазначена сума повинна бути стягнена з дружини і сина позичальника, які є підприємцями і, крім того, спадкоємцями Сіренка. Суд задовольнив позов банку, посилаючись на те, що згідно з цивільним законодавством у випадку невиконання зобов'язання, забезпеченого порукою, поручитель відповідає у тому ж обсязі, що і боржник.

Проаналізуйте позиції сторін. Чи правомірне рішення суду? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Практичне завдання № 3

Чекаленко пред'явила позов до Сичової про стягнення з неї 22500 грн. У позовній заяві Чекаленко посилалася на те, що вона хотіла купити квартиру Сичової, та передала останній завдаток у сумі 22500 грн. Про отримання зазначеної суми Сичова видала розписку, де вказала, що вказана сума отримана нею як завдаток за договором купівлі-продажу квартири. Через кілька днів Чекаленко зателефонувала Сичовій і сказала, що відмовляється від договору і вимагала повернення зазначеної суми. Сичова повернути гроші відмовилась, посилаючись на норми ЦК про завдаток. Суд відмовив в задоволенні позовних вимог Чекаленко.

Дайте визначення завдатку. Чим завдаток відрізняється від авансу? Чи може в даному випадку мова йти про завдаток? Чи вірне рішення виніс суд? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Практичне завдання № 4

Опанасенко пред'явила позов до Миколенко про стягнення 92827 грн за невиконання грошового зобов'язання. Позивачка зазначила, що відповідач за договором позики одержав від неї 114 650 грн. і зобов'язувався повернути борг протягом двох років, проте зробив це лише через шість років. Посилаючись на те, що відповідач прострочив виконання грошового зобов'язання, він має сплатити за час прострочення 3% річних з простроченої суми, а саме 92827 грн.

Проаналізуйте підстави виникнення зобов'язання, його характер та зміст. Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та

проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Практичне завдання № 5

Туров уклав з Черненко договір підяду на виконання робіт по ремонту та фарбуванню свого автомобіля. Але у зв'язку з хворобою Туров не зміг виконати зобов'язання особисто, тому і попросив зробити це свого сина, який також мав необхідні знання та досвід для виконання обумовленої договором роботи. Проти цього заперечував Черненко. Він наполягав на розірванні укладеного договору та вимагав повернути передані за ремонт і фарбування гроші, а після відмови в цьому Турова подав до суду позов з вказаними вимогами.

Яке рішення має прийняти суд? Поясніть на цьому прикладі порядок покладання виконання зобов'язання третьою особою. Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Практичне завдання № 6

Водій АТП Білан порушив правила дорожнього руху, що призвело до зіткнення автомашини АТП з автомашиною Зоріна. Оскільки аварія сталася з вини Білана, то він погодився добровільно відремонтувати пошкоджений автомобіль Зоріна в гаражі автобази. Для цього він домовився з працівниками автобази Павловим і Василенком, що вони відремонтують машину Зоріна. Однак коли ремонт було закінчено, Білан відмовився сплатити обумовлену суму, посилаючись на те, що за шкоду повинна відповідати автобаза, як власник джерела підвищеної небезпеки. Павлов і Василенко пред'явили до суду позовну заяву про стягнення з Білана вартості ремонтних робіт, посилаючись на те, що всі роботи виконувались ними в неробочий час і з використанням власних матеріалів.

Проаналізуйте зобов'язання, що виникли в наведеній ситуації, та їх підстави. Яке рішення повинен прийняти суд? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Практичне завдання № 7

Ващенко 5 листопада 2017 р. пред'явила позов до Зайченка про стягнення 313 000 грн. Позивачка зазначала, що 2 листопада 2014 р. відповідач позичив у неї вказану суму, видавши про це розписку, в якій строк повернення боргу не було обумовлено. Посилаючись на те, що відповідач відмовився повернути

борг, позивачка просила суд задовольнити її вимоги. Суд відмовив у позові, виходячи з того, що позивачка без поважних причин пропустила трирічний строк позовної давності.

Чи правильне рішення виніс суд? Як має бути вирішена справа в апеляційному порядку? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Загальні положення про договір

Практичне завдання № 8

Марченко продав Гузенко будинок. Частину грошей Гузенко сплатив на момент укладення договору, а частину мав віддати через три місяці. Договір було посвідчено нотаріусом та зареєстровано у реєстрі прав власності на нерухоме майно.

Однак коли Гузенко намагався вселитись у будинок, Марченко заперечив йому в цьому на тій підставі, що договір стає дійсним лише після сплати повної вартості будинку. А поки що Гузенко може в'їхати в будинок за умови укладення договору оренди на тримісячний строк. Гузенко погодився на це, але наполягав на тому, щоб сума орендної плати увійшла у суму, яку він мав сплатити Марченко за договором купівлі-продажу будинку. Марченко з ним не погодився.

Гузенко подав позовну заяву до суду, де просив зарахувати суму оренди будинку до суми, що має бути сплачена ним Марченку за договором купівлі-продажу.

Як повинна бути вирішена справа? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Практичне завдання № 9

Іщенко пред'явив позов до Чепурної про визнання дійсним укладеного в усній формі договору купівлі-продажу. Позивач зазначав, що 14 травня 2017 р. уклав з відповідачкою правочин, за яким купив у неї за 296 500 грн будинок у м. Ужгороді. Вартість його була сплачена відповідачці. У зв'язку з тим, що відповідачка постійно проживала в іншому населеному пункті, а в момент приїзду до м. Ужгорода в неї не було при собі свідоцтва про шлюб, договір не було нотаріально оформлено. Відповідачка обіцяла зробити це під час наступного приїзду до м. Ужгорода, але потім відмовилась.

Як має бути вирішена справа? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є

норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Практичне завдання № 10

Варенко подав до одного з місцевих судів м. Харкова позовну заяву з вимогою до Райкіної про виселення останньої та усіх осіб, що з нею проживають, із квартири, розташованої в місті Харкові. Він зазначав, що є власником цього житла і проживав у ньому зі своєю дружиною. Восени 2017 р. для лікування Варенко з сім'єю тимчасово переїхав до дочки в м. Дніпропетровськ, а на час відсутності поселив у квартиру відповідачку. Остання на пропозицію власника після його повернення звільнити житло відповіла відмовою, житло не звільнила.

Райкіна пред'явила зустрічний позов і просила визнати факт укладення договору купівлі-продажу квартири, оскільки Варенко фактично продав житло їй за 723 000 грн, але від нотаріального посвідчення правочину відмовився лише через небажання платити державне мито.

Як має бути вирішена справа? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Практичне завдання № 11

Знаходячись у відрядженні, Яковлєв прочитав у місцевій газеті оголошення про продаж Чередою комплекту крил для автомобіля. Оглянувши крила та інші запасні частини, Яковлєв погодився їх купити, але оскільки в нього не вистачало грошей, він попросив почекати його повернення через 7 днів та дав завдаток. Повернувшись із відрядження, Яковлєв захворів, про що сповістив Череду і попросив його почекати.

Череда, якому терміново потрібні були гроші, продав крила Докучаєву, а одержаний завдаток надіслав Яковлєву з повідомленням про свою відмову від укладення правочину. Не одержавши переказ та повідомлення, Яковлєв приїхав за запасними частинами.

Чи виникло зобов'язання між Яковлєвим і Чередою? Який порядок і особливості укладення договорів? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Договори про передання майна у тимчасове володіння та користування

Завдання №12

Степанов домовився з Хоменком про укладення договору купівлі-продажу садиби. Хоменко передав Степанову 228 000 грн – повну суму вартості садиби, про яку домовились сторони. Вони уклали письмовий правочин, Степанов передав Хоменку домову книгу. Через півроку Хоменко дізнався, що договір купівлі-продажу нерухомості має бути укладено в письмовій формі із нотаріальним посвідченням. Він звернувся до Степанова з проханням прийти до нотаріуса і оформити правочин. Останній відмовився від цього, посилаючись на те, що він претензій до покупця не має, а гроші вже частково витратив на власні потреби. Хоменко звернувся з позовом до суду про визнання права власності.

На знання якого питання розраховано завдання? В якій формі має укладатися договір купівлі-продажу нерухомості? Яке рішення має прийняти суд? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №13

Студент юридичного ВНЗ Мартишкін купив на ринку мобільний телефон за 14000 грн. Продавець завірив, що обмінє телефон, якщо той вийде з ладу протягом дванадцяти днів. На коробці від телефону продавець вказав своє торгове місце, назву товару, суму, дату продажу та розписався. Через чотирнадцять днів Мартишкін прийшов на ринок і сказав, що непридатним до використання є акумулятор телефону, який тримає заряд лише протягом трьох годин. Він пред'явив вимогу про повернення грошей. Продавець відмовив студенту у його вимогах, вказавши, що строк гарантії минув; на батарею гарантія не розповсюджується, а лише на сам телефон; гроші продавець не повертає, може тільки замінити товар.

Студент Мартишкін звернувся до органу захисту прав споживачів із заявою, де просив допомогти йому задовольнити свої вимоги, оскільки акумулятор є частиною телефону. Строк гарантії, на думку Мартишкіна, ще триває, оскільки останні шість днів перед зверненням до продавця, коли вийшов з ладу телефон, він був на студентській конференції в іншому місті, тому своєчасно не пред'явив свої вимоги.

Чи правомірною є відмова продавця? Чи мають бути повернені гроші? Як розв'язати ситуацію згідно із законом? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №14

Машинобудівний завод «Моторінвест» звернувся до заводу транспортного обладнання з вимогою заплатити штраф за ухиляння від укладення договору поставки обладнання в рамках державного контракту на 2014 рік. Завод транспортного обладнання ще до звернення машинобудівного заводу з вимогою про укладання договору повідомив останній, що не має можливості поставляти технологічне обладнання, оскільки з березня 2014 р. на заводі буде проводитись реконструкція, і після цього він перейде на випуск холодильного обладнання.

Чи мотивовані докази заводу транспортною обладнання? Як необхідно вирішити справу? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №15

У грудні місяці держадміністрація Мелітопольського району направила машинобудівному заводу проект державного контракту на поставку в березні наступного року для потреб міста 20 одиниць дорожньо-ремонтних комбайнів. Завод відмовився підписати договір і повідомив державного замовника, що в листопаді він уклав договори з покупцями на продаж всіх комбайнів планового виробництва і виконати замовлення зможе тільки через рік. Однак зважаючи на те, що комунальним службам міста вкрай потрібні вказані машини, завод згоден випустити понад план 20 машин, але за умови, що замовник повністю забезпечить його всією необхідною сировиною і комплектуючими деталями і оплатити поставлені машини в іноземній валюті.

Адміністрація міста звернулася до господарського суду з вимогою зобов'язати завод, який є монопольним виробником дорожньо-ремонтних машин, укласти державний контракт.

Яке рішення має прийняти господарський суд? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №16

Приватне підприємство «Сокіл», м. Хуст, зобов'язалось поставити Кіровоградському облуправлінню компанії «Укрнафтохім» 2120 тонн бензину на загальну суму 3 240 000 грн, яку останнє повинно було попередньо перерахувати ПП «Сокіл» у повному обсязі. Згідно з умовами договору він міг набрати чинності після надання ПП «Сокіл» довідки про наявність бензину, ліцензії та дозволу митних органів на вивіз бензину з Республіки Польщі. Перераховані документи ПП управлінню не надало. Для виконання умов

договору поставки Кіровоградське облуправління компанії «Укрнафтохім» взяло банківський кредит в сумі 20750 000 грн і платіжним дорученням перерахувало ПП «Сокіл» 10300 000 грн передоплати. ПП «Сокіл» нафтопродукти управлінню не надало, а через 35 днів повернуло отриману суму передоплати.

Кіровоградське облуправління компанії «Укрнафтохім» пред'явило в Вищий господарський суд України позов до ПП «Сокіл» на суму 422 880 грн. До суми позову були включені 315 450 грн. штрафу за непоставку нафтопродуктів та 107 430 грн. збитків по сплаті відсотків за користування банківським кредитом.

Яке рішення повинен винести Вищий господарський суд? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №17

5 жовтня швейна фабрика звернулася до господарського суду з позовом до заводу галантерейних виробів про стягнення 3,5 тис. грн. неустойки за недопоставку в період з 1 серпня 2015 р. по 30 червня 2016 р. гудзиків, а також 10 000 грн. відшкодування заподіяної недопоставкою шкоди. При розгляді спору в суді було встановлено, що згідно з довготерміновим договором завод повинен був щомісяця поставляти фабриці фурнітуру, яка необхідна для пошиття верхнього одягу. Однак завод систематично порушував свої договірні зобов'язання, тому при підписанні специфікації на поточний рік на вимогу фабрики у договір було включено положення, згідно з яким, у випадку порушення строків поставки завод відшкодовує їй заподіяні збитки в твердій сумі 10 000 грн. Факту прострочення і недопоставки товарів кожного місяця завод не заперечував, але стверджував, що фабрика пропустила строк позовної давності. Стосовно завданих збитків завод погодився відшкодувати фабриці тільки фактично понесені збитки у розмірі 7,5 тис. грн., підтверджені наданими фабрикою документами-розрахунками.

Чи можливе встановлення в договорі поставки заздалегідь визначеного розміру відшкодування збитків? Який строк позовної давності передбачений законодавством за позовами про стягнення неустойки? Яке рішення повинен винести суд? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №18

Луцький завод ізоляторів звернувся до господарського суду з позовною заявою стягнути з ткацької фабрики штраф і провести перерахунок за поставку бязі, що не відповідає якості та умовам договору. Відповідач позову не визнав і

пояснив, що хоч бязь і не відповідає вимогам, котрі вказані в договорі, але відповідає вимогам Держстандарту.

Яке рішення має винести господарський суд? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Договори про передання майна у тимчасове володіння та користування

Завдання №19

Іваненко вселився у трикімнатну квартиру Дощина за договором найму. Договір було укладено на п'ять років і посвідчено нотаріально.

Через шість місяців з дня укладення договору Дощин оголосив про продаж квартири за 450 000 грн. Знайшовся покупець, Якін, який погодився на купівлю квартири й хотів використовувати її для власного проживання. Він же повідомив Іваненка, щоб той після оформлення документів про купівлю квартири звільнив її.

Іваненко квартиру звільняти не збирався. Більше того, він вказав, що сам хоче купити квартиру за вказаною ціною і як наймач має переважне право перед іншими особами на її придбання. Дощин не погодився з цим, оскільки, на його думку, він, як власник, вправі обирати покупця квартири сам.

Як слід вирішити спір? Чи має бути розірваним строковий договір найму зі зміною власника житла? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №20

Відповідно до правочину між об'єднанням «Верстатозавод», деревообробним комбінатом і банком «Грот», останній зобов'язався придбати та передати в користування ДОК комплект нових деревообробних верстатів на умовах повернення коштів банку і додаткової плати в сумі 13% щорічно від суми правочину протягом 5 років. Два роки ДОК виплачував платежі справно, а потім, після пожежі, перестав, пояснюючи це тим, що верстати стали непридатними, а ризик їх загибелі лежить на власникові. Внаслідок цього і припинились договірні відносини між сторонами.

Дайте кваліфікацію відносин, що склалися між сторонами. Які особливості цих відносин у наведеному випадку та їх різновиди? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним

фактом.

Завдання №21

Акціонерне товариство «Яна» орендувало у заводу «Нік» комп'ютери й автомобілі ГАЗ-53 та ЗІЛ-130. За умовою договору орендар повинен був 27 березня 2015 року повернути орендодавцеві комп'ютери й автомобілі.

Орендар на надіслані йому нагадування від 28.03.2015 р. цей обов'язок не виконав. Орендодавець відрядив за місцезнаходженням орендаря (за 100 км) з 10.04.2015 р. робітників і транспорт для прийому майна, яке знаходиться в орендаря, і доставки його в місце свого розташування.

Зразу після отримання майна завод пред'явив позов до АТ «Яна» про стягнення 220 тис. грн, включивши до суми позову: вартість капітального ремонту автомобілів та комп'ютерів; вартість паливо-мастильних матеріалів; вартість зіпсованих комп'ютерних програм; витрати на відрядження і заробітну плату водіїв та вантажників заводу; орендну плату за весь час, коли майно знаходилось у АТ «Яна» після закінчення строку оренди. Відповідач позову не визнав.

Крім того, було вказано, що завод не узгодив з АТ «Яна» своє рішення про те, щоб забрати здане в оренду майно, тому сам повинен нести витрати за свої односторонні дії. Щодо поломок комп'ютерів і машин, то за це АТ «Яна» платити не повинно, оскільки капітальний ремонт повинен виконувати за свій рахунок орендодавець.

Чи обґрунтовані позовні вимоги орендодавця про витребування в орендаря:

- 1) вартості капітального ремонту автомобілів та комп'ютерів ;*
- 2) вартості зіпсованих комп'ютерних програм;*
- 3) вартості ПММ, витрачених на перегонку автомобілів і перевезення комп'ютерів;*
- 4) коштів на відрядження і зарплату водіям і вантажникам;*
- 5) орендної плати за час, коли майно знаходилось в АТ після закінчення строку договору?*

Чи відповідають заперечення орендаря заявленим орендодавцем вимогам? Яке рішення повинен винести господарський суд? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №22

Горський взяв напрокат фортепіано терміном на один рік, уклавши відповідний правочин з організацією прокату. У зв'язку з виїздом в 3-місячне відрядження Горський передав фортепіано у тимчасове користування своєму сусідові Хмельову з умовою, що він сплачуватиме вартість прокату за той час, поки фортепіано буде знаходитися в його квартирі. Хмельов поставив фортепіано на вільне місце біля вікна, через що у останнього розсохлась та

тріснула задня дека. Після закінчення строку правочину Горський повернув фортепіано організації прокату. Проте після огляду фортепіано наймодавець прийняти його відмовився і запропонував Горському відремонтувати фортепіано за свій рахунок. Горський відмовився виконати цю вимогу, пославшись на те, що винуватцем псування фортепіано є сусід Хмельов.

Чи мав право Горський передавати фортепіано Хмельову? Чи можливо, щоб Хмельов сплачував вартість прокату фортепіано замість Горського і яким чином? За чий рахунок потрібно відремонтувати фортепіано? Чи має право Горський вимагати компенсації збитків від Хмельова? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №23

Тулін взяв на прокат легковий автомобіль без екіпажу. По дорозі до місця відпочинку на вузькій частині шосе автомобіль під керуванням Туліна зіткнувся із зустрічною автомашиною, внаслідок чого було зім'ято крило і ушкоджено фару. В акті про дорожньо-транспортну подію вказано, що, крім фари і крила, ще пошкоджений двигун.

Тулін не погодився відшкодувати вартість ремонту двигуна, бо пошкодження, вказане в акті, було помічене при передачі автомобіля в прокат, про що усно Тулін заявив працівнику організації прокату і вимагав замінити автомобіль, але змушений був прийняти його, бо не було іншого.

Чи несе наймодавець відповідальність за те майно, яке передав наймачу? Чи обґрунтовані докази Туліна про відшкодування витрат на ремонт? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №24

Курило була засуджена на два роки позбавлення волі і після оголошення вироку взята під варту. В однокімнатну квартиру, де до того проживала Курило, через місяць за ордером вселилась Жукова, яка потребувала поліпшення житлових умов.

Розглянувши касаційну скаргу на вирок суду, суд вищої інстанції змінив позбавлення волі на виправно-трудові роботи. Курило була звільнена з-під варту. Вона звернулась з позовом про визнання виданого Жуковій ордера недійсним і її виселення.

Яке рішення повинен прийняти суд щодо вказаної цивільної справи? Чи змінилося б рішення, якщо вирок суду щодо кримінальної справи залишився б у силі, а Курило була амністована? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з

наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання № 25

Виконком районної ради пред'явив позов до подружжя Костенків про їх виселення без надання іншого житла. Позивач вказував, що відповідачі заселились в однокімнатну квартиру у 2014 р. для догляду за наймачем Пурич. Вони були зареєстровані за місцем проживання, про що зроблені відмітки в їх паспортах. У січні 2016 р. Пурич померла, але відповідачі квартиру звільнити відмовились.

Подружжя Костенків пред'явили зустрічний позов про визнання за ними права на спірне житло, посилаючись на те, що проживали з Пурич однією сім'єю, вели спільне господарство, здійснювали за нею догляд.

Як повинен вирішити цю справу суд? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Договори про виконання робіт.

Завдання № 26

Приватне підприємство «Фрегат» уклало з будівельною фірмою «Стела» договір підряду на ремонтно-будівельні роботи, яким, зокрема, передбачалося відремонтувати приміщення, в якому буде знаходитись офіс замовника. В договорі передбачалася неустойка за прострочення виконання робіт підрядником. Роботи виконувалися з матеріалу підрядника.

У фірмі «Стела» не було спеціалістів-паркетників, тому для облаштування паркету в приміщенні було укладено договір субпідряду з приватним підприємцем Бузикіним. Останній зірвав строк виконання робіт через хворобу. Фірма «Стела» відмовилася сплачувати неустойку на користь ПП «Фрегат» за прострочення виконання робіт, оскільки зрив строків стався не з вини фірми «Стела».

ПП «Фрегат» звернулося з претензією до фірми про розірвання договору підряду та компенсацію збитків, оскільки угода з Бузикіним була укладена підрядником без погодження із замовником.

В якому випадку підрядник може залучати субпідрядника? Хто у вказаних відносинах є генеральним підрядником, а хто – субпідрядником? Чи є підстави для розірвання договору підряду та стягнення збитків і неустойки? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання № 27

За договором підряду на будівельні роботи з будівництва житлового будинку замовником, громадянином Віславським, та підрядником, ТОВ «Будтех», було підписано твердий кошторис. Робота виконувалася з матеріалу підрядника.

Згодом виявилося, що ціна на будівельні роботи зросла через підвищення вартості матеріалів. Щоб не зірвати строки робіт, підрядник самостійно вніс зміни в кошторис, у результаті чого ціна договору зросла на 15 відсотків.

Замовник зі зміною кошторису не погодився й наполягав на виконанні робіт за попередніми цінами. Підрядник, навпаки, повідомив, що у разі не підписання нового кошторису замовником він звернеться до суду з вимогою про примусове стягнення з останнього різниці у вартості виконаних робіт.

У чому юридична сутність кошторису? В чому різниця між твердим та приблизним кошторисом? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання № 28

За договором побутового підряду Грищенко замовив пошиття одягу з власного матеріалу в ательє.

Підрядник видав замовникові корінець документа з назвою «Замовлення на роботи», де вказав строк виконання робіт та ціну – 1150 грн. За несвоєчасне виконання робіт передбачалася неустойка.

Підрядник прострочив виконання робіт на три дні. Неустойку сплачувати відмовився через те, що замовник не прийшов на чергову примірku. Останній не зміг своєчасно прийти на примірku через службове відрядження.

Підрядник при видачі замовлення наполягав, щоб замовник додатково сплатив раніш не обумовлені гроші у розмірі 200 грн, оскільки костюм був запакований та відпрасований.

Чи був належно укладений договір? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Договори про надання послуг

Завдання №29

До суду звернулась громадянка Петренко, яка пояснила, що 23 липня 2015 року придбала два квитки на поїзд Мелітополь-Харків на себе і свого неповнолітнього онуку. Однак фактично до м. Харків вказаний поїзд прибув 25 липня 2015 року о 10 годині 30 хвилин, тобто із запізненням на 25 годин. Причиною затримки руху поїзда стала надзвичайна ситуація – пожежа та

вибухи ракет і боєприпасів на території 275 артилерійської бази Міністерства оборони України поблизу с. Новобогданівки Мелітопольського району Запорізької області. Оскільки під час вимушених зупинок поїзда посадкові особи ДП «Придніпровська залізниця» не повідомляли їх як пасажирів про причини затримки руху, не забезпечили водою та продуктами харчування і вони з онуком переживали через невизначеність свого становища, що призвело до нервових розладів, депресивного стану та погіршення самопочуття, позивачі просили стягнути на їхню користь завдану моральну шкоду.

Чи підлягає позов задоволенню, якщо так, то за яких умов? Проаналізуйте ситуацію, що склалася. Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання № 30

У жовтні 2016 року мати неповнолітньої Костенко звернулась до суду з позовом до ТОВ «Селяночка», в якому просила стягнути на її користь матеріальну шкоду в сумі 5000 грн., заподіяну крадіжкою її майна з ячейки для ручної кладі в приміщенні супермаркету ТОВ «Селяночка» та моральну коду в розмірі 5000 грн., яку обґрунтовує отриманим в результаті крадіжки її неповнолітньою донькою стресом, необхідністю в святкові дні займатись зміною дверних замків, порушення життєвих планів.

Суд встановив, що неповнолітня Костенко залишила в ячейці для ручної кладі сумку з особистими речами (ключами від квартири, мобільним телефоном, та іншими речами) тому, що в цій сумці знаходились речі, що продаються також в цьому супермаркеті. Рішенням суду першої інстанції позов було задоволено в повному обсязі.

Проаналізуйте правовідносини, що виникли. Підготуйте обґрунтування правової позиції однієї з сторін. Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №31

Мати Коробкова застрахувала життя та здоров'я свого повнолітнього сина Григорія 16 жовтня 2015 р. строком на один рік.

Через три місяці, 16 січня 2016 р., Григорій потрапив у автокатастрофу й пошкодив ноги. Мати повідомила про це страхову компанію через три дні після страхового випадку.

Страхова компанія відмовила у виплаті страхової суми через такі обставини: оформлення страхового випадку було здійснено з порушенням строків, встановлених законом, а саме – 29 січня 2016 р., що сталося через недбалість страхового агента, який за це був звільнений з роботи; водій

автомобіля, в якому перебував під час автокатастрофи Григорій, відшкодував останньому шкоду, завдану ушкодженням здоров'я, тому вже немає підстав для сплати страхової суми.

Що таке страхування на користь третьої особи? У чому особливості цього договору? П Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №32

У грудні 2015 року Сідоров звернувся з позовом до НАСК «Оранта» про стягнення страхової суми в розмірі 125 788 грн. 88 коп.

Зазначав, що з 6 вересня 2014 року до 12 жовтня 2015 року працював на посаді військового прокурора та був звільнений за станом здоров'я. Згідно з висновком МСЕК від 15 вересня 2015 року йому встановлено 25 відсотків втрати професійної працездатності. Відповідач відмовив йому у виплаті страхової суми із застосуванням Порядку та умов державного обов'язкового страхування працівників прокуратури та ч. 4 ст. 50 Закону України «Про прокуратуру», зазначивши, що нарахування страхових платежів повинно здійснюватися йому не як працівнику прокуратури, а відповідно до умов державного обов'язкового особистого страхування військовослужбовців.

Посилаючись на безпідставність такої відмови, позивач просив про задоволення позову.

Дайте оцінку зобов'язанням зі страхування, що виникли. Підготуйте обґрунтовані заперечення позову. Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №33

Вироком суду Тараненко та Кондратенко були засуджені за крадіжку майна Вірченко. При розгляді кримінальної справи був розглянутий цивільний позов Вірченко.

З засуджених солідарно було стягнуто на користь потерпілої 52 000. грн. Як зазначено в матеріалах справи, у Вірченко 11 січня 2014 р. було вкрадено шубу і запасні деталі до автомобіля, а 3 жовтня 2013 р. вона уклала договір добровільного страхування домашнього майна на суму 37 тис. грн строком на 2 роки. Договір було укладено з оглядом майна страховим агентом та виплатою йому страхового внеску готівкою.

Після винесення вироку Вірченко звернулася до страхової компанії з вимогою про виплату їй страхового відшкодування у зв'язку з настанням страхового випадку, але в цьому їй було відмовлено. Дирекція страхової компанії обґрунтовувала свою позицію тим, що згідно з вироком суду із

засуджених стягнуто 52 тис. грн. на користь Вірченко.

Чи відноситься вкрадене майно до об'єктів страхування? Чи настав страховий випадок? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання № 34

У жовтні 2016 року до суду звернулась громадянка Журавель, яка зазначала, що 4 грудня 2015 року між нею та ВАТ «Земельний банк» було укладено договір банківського вкладу «Найліпший» та одночасно укладено договір банківського рахунку з його розрахунково-касовим обслуговуванням.

Згідно з умовами договору банківського вкладу «Найліпший» позивачка мала право на поповнення рахунку грошовими внесками та на дострокове отримання суми депозиту з нарахуванням відсотків за весь час зберігання коштів на рахунку.

У період з 4 грудня 2015 року до 2 вересня 2016 року вона внесла на свій рахунок кошти в сумі 390 тис. грн.

Ураховуючи відсотки на внесок, часткове їх отримання та часткове отримання самого внеску, станом на 24 жовтня 2016 року сума коштів на рахунку становила 381 482 грн. 73 коп.

11 жовтня 2016 року вона зверталась до ВАТ «Земельний банк» з письмовими заявами про закриття банківського рахунку та повернення вкладу, однак відповідач відмовив їй у задоволенні заяв.

Вважаючи, що такими діями відповідача порушено її права, просила її позовні вимоги задовольнити та стягнути з відповідача на її користь суму банківського вкладу в розмірі 381 300 грн., пеню в розмірі 0,5% за кожний день прострочення зобов'язання від суми 381 300 грн. за період з 4 жовтня 2016 року до 26 жовтня 2016 року, 3% річних за користування коштами в сумі 381 300 грн. у розмірі 689 грн. 50 коп., моральну шкоду в сумі 1 700 грн., та судові витрати.

Дайте правовий аналіз правовідносинам, що склалися. Чи підлягають позовні вимоги задоволенню? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання № 35

У серпні 2016 року Іваненко звернувся до суду з позовом до подружжя Ковбасенко, посилаючись на те, що 10 червня 2015 року позивачі взяли в нього в борг 11 315 доларів США зі строком повернення до 10 вересня 2015 року, про що були складені розписки. У вказаний строк відповідачі частково розрахувались повернувши 2 тис. 500 доларів США.

Відповідачі не повернули йому як решту отриманих 10 червня 2015 року коштів, так і 401 долар США, що були отримані пізніше.

Неодноразово уточнюючи свої вимоги, позивач остаточно просив стягнути солідарно з подружжя Ковбасенко суму основного боргу в розмірі 36 336 грн. 66 коп., інфляційних втрат за період прострочення в розмірі 15 508 грн. 26 коп., 3% річних у розмірі 5 479 грн. 89 коп., суму відсотків у розмірі 16 885 грн. 67 коп. Суд першої інстанції вирішив стягнути з Івана Ковбасенко 1 600 грн. 73 коп., з яких: 1 143 грн. 22 коп. основного боргу, 195 грн. 36 коп. інфляційних втрат, 66 грн. 46 коп. 3% річних, 195 грн. 69 коп. відсотків. Стягнути із Анжели Ковбасенко 5 2 730 грн. 64 коп., з яких: 1 470 грн. основного боргу, 558 грн. 60 коп. інфляційних втрат, 184 грн. 63 коп. 3% річних, 517 грн. 41 коп. відсотків.

Не погоджуючись з рішенням суду першої інстанції подружжя Ковбасенко звернулись до апеляційного зі скаргою.

Складіть проект апеляційної скарги, чи підлягає скарга задоволенню? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання № 36

Позивач звернувся до суду з позовом, в якому зазначає, що 13 серпня 2016 року між Акціонерним товариством «Сведбанк»(публічне) (офіційна назва до червня 2010 року -Акціонерний комерційний банк «ТАС-Комерцбанк») та ТОВ «Фінансова компанія «Європейська агенція з повернення боргів» було укладено договір факторингу №4, у відповідності до умов якого, банк відступив позивачу право вимоги від відповідача коштів, право на одержання яких належить банку на підставі кредитного договору №0705/0507/50-12308 від 31.05.2010р., а позивач набув право вимоги вказаних грошових коштів від відповідача.

Згідно виписку з додатку до договору факторингу від 13.08.2016р., позивач набув право грошової вимоги від відповідача в сумі 2873,82 грн., в тому числі: заборгованість по тілу кредиту -1170,06 грн., заборгованість по процентам за користування кредитом -1060,77 грн., пеня за несвоєчасність виконання зобов'язань за договором -642,99 грн. Позивач просить стягнути з відповідача вказану суму заборгованості, а також судовий збір в сумі 214,60 грн.

Як слід вирішити спори? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання № 37

У ході укладання договору на поставку сировини між шкіряним заводом і підприємством по виготовленню спортінвентаря виникли розбіжності щодо форм і порядку проведення розрахунків. Представник шкіряного заводу наполягав на

внесенні в договір пункту про те, що розрахунки повинні здійснюватися лише у формі покритих безвідкличних акредитивів. Причому кошти, на думку представника, мають перераховуватися на рахунок постачальника (шкірзаводу) до відправки сировини покупцю. Директор підприємства «Спортінвентар» виступив проти внесення такого пункту, бо вважав, що акредитивна форма розрахунків застосовується тільки як санкція за порушення розрахункової дисципліни і не може застосовуватися до добросовісного покупця. Замість вищевказаної форми безготівкових розрахунків директор запропонував розрахунки із застосуванням розрахункових чеків.

Оцініть докази сторін. Дайте порівняльну характеристику таких форм безготівкових розрахунків, як акредитив і розрахунки із застосуванням розрахункових чеків. Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Договори про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності

Завдання № 38

Іванов, що є автором книги «Архітектура XX сторіччя», уклав ліцензійний договір з видавничою фірмою «Будкнига» (м. Харків). За договором ліцензіат мав використовувати об'єкт права інтелектуальної власності шляхом видання 2 тис. примірників книги та їх розповсюдження строком один рік. Умова про територію, на яку поширюються надані права, у договорі була відсутня. Винагорода, що мала сплачуватись Іванову, у договорі була вказана фіксованою сумою у дві тисячі гривень.

Через шість місяців після укладення цього договору Іванов уклав ще один аналогічний договір із фірмою «Польщкнига» (Польща), за яким книга перекладачами фірми перекладалася польською мовою і мала розповсюджуватись у Польщі.

Фірма «Будкнига» відмовила Іванову у сплаті винагороди за договором, оскільки, за словами її генерального директора, ліцензіар повів себе нечесно, уклавши ще один договір на ту ж книгу з іншою фірмою. Тому кошти на винагороду авторові «Будкнига» спрямує на покриття своїх збитків, що виникли в неї через появу на ринку зайвого тиражу книги.

Іванов подав позов до суду щодо виплати авторської винагороди.

Дайте аналіз ситуації з посиланням на норми закону. Яке рішення має прийняти суд? На яку територію розповсюджується договір між Івановим та фірмою «Будкнига»? Чи можна укладати два договори на видання однієї і тієї ж книги з різними видавцями? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть

ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання № 39

За договором між ВАТ «Вовчанські ковбаси» та приватним торговельним підприємством «До Вашого столу» (далі – ПТП) останньому надавалось право торгувати продукцією під торговельною маркою ВАТ «Вовчанські ковбаси».

При перевірці виявилось, що в магазині ПТП у продажу є м'ясні вироби інших товаровиробників, зокрема ХМК та «Черкаська шиночка».

ВАТ «Вовчанські ковбаси» подало позовну заяву до господарського суду з вимогою до ПТП про припинення договору та стягнення з нього незаконно отриманого прибутку. Одночасно були пред'явлені позови до названих товаровиробників про незаконне користування торговою маркою і виплату компенсації.

У відзиві на позов ХМК вказав, що у договірних зв'язках з ПТП не перебуває і продукцію йому для реалізації не поставляє, а наявні на момент перевірки м'ясні вироби його виробництва були придбані ПТП під час передсвяткового пільгового оптового розпродажу.

ВАТ «Черкаська шиночка» також заперечувало будь-які договірні зв'язки з ПТП. Звідки в нього з'явилися вироби «Черкаська шиночка» невідомо.

Як слід вирішити спори? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішить ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

III. Під час заключної частини заняття здійснюється аналіз результатів розв'язання ситуаційних завдань, перевірка правильності обраних методів; виявлення та аналіз причин допущених помилок; оцінка роботи; підведення підсумків; повідомлення теми наступного заняття; пояснення домашнього завдання - зміст, методика роботи з ним, включаючи посилання на теоретичний матеріал та перелік рекомендованої літератури для самостійного опрацювання.

Тема № 8 «Недобовірні зобов'язання»

Семінарське заняття: Недобовірні зобов'язання

Навчальна мета заняття: засвоїти теоретичні положення про недобовірні зобов'язання та порядок відшкодування шкоди, ознайомитися з практикою застосування цивільного законодавства.

Кількість годин: 2 години.

Навчальні питання:

1. Загальна характеристика недобовірних зобов'язань.
2. Зобов'язання, що виникає з публічної обіцянки винагороди без оголошення конкурсу.
3. Зобов'язання, що виникає з публічної обіцянки винагороди за результатами конкурсу.
4. Зобов'язання, що виникає з факту вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення.
5. Зобов'язання, що виникає внаслідок рятування здоров'я та життя фізичної особи.
6. Зобов'язання, що виникає у зв'язку з рятуванням майна іншої особи.
7. Зобов'язання, що виникає внаслідок створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.
8. Зобов'язання, що виникає у разі неусунення загрози.
9. Поняття та система деліктних зобов'язань.
10. Суб'єкти та зміст деліктних зобов'язань.
11. Підстави виникнення деліктних зобов'язань.
12. Відшкодування моральної шкоди.
13. Відшкодування шкоди, завданої працівником юридичної або фізичної особи під час виконання ним своїх трудових обов'язків.
14. Відшкодування шкоди, завданої незаконними діями органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим або органів місцевого самоврядування, або їхніми посадовими особами.
15. Відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу дізнання, попереднього (досудового) слідства, прокуратури або суду.
16. Відшкодування шкоди, завданої злочином.
17. Відшкодування шкоди, завданої особами, що не досягли повноліття.
18. Відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки.
19. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю.
20. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).
21. Зобов'язання, що виникають у зв'язку з набуттям, збереженням майна без достатньої правової підстави (кондикційні зобов'язання).

Методичні вказівки до вивчення питань теми.

1. Загальна характеристика недоговірних зобов'язань.

При розкритті навчального питання необхідно мати на увазі, що недоговірні зобов'язання — це зобов'язання, які виникають за відсутності укладеного між сторонами договору, в силу певних юридичних фактів. Ці зобов'язання можуть виникати як із неправомірних дій (заподіяння шкоди), так і з правомірних (публічна обіцянка винагороди тощо). Зобов'язання із односторонніх дій. Деліктні зобов'язання.

2. Зобов'язання, що виникає з публічної обіцянки винагороди без оголошення конкурсу.

При розкритті даного питання слід звернути увагу на поняття публічної обіцянки винагороди без оголошення конкурсу, сторони, підстави виникнення, предмет, строк (термін виконання завдання), права та обов'язки сторін та види.

3. Зобов'язання, що виникає з публічної обіцянки винагороди за результатами конкурсу.

При розкритті даного питання слід звернути увагу на поняття публічної обіцянки винагороди за результатами конкурсу, види, ознаки, умови конкурсу, зміна умов конкурсу, сторони, права та обов'язки сторін. Переможець конкурсу, оцінка конкурсною комісією результатів інтелектуальної, творчої діяльності, які подані на конкурс.

4. Зобов'язання, що виникає з факту вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення.

Під час вивчення цього питання основну увагу потрібно звернути на: поняття, сторони, підстави виникнення, предмет, права та обов'язки сторін. Важливо розуміти те, що при здійсненні дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення вигода від таких дій повинна бути очевидною, тобто ясною для будь-якого розумного учасника цивільного обороту.

5. Зобов'язання, що виникає внаслідок рятування здоров'я та життя фізичної особи.

Під час вивчення цього питання основну увагу потрібно звернути на: поняття, сторони, підстави виникнення, предмет, права та обов'язки сторін. Правила відшкодування шкоди. Важливо: шкода, завдана особі, яка без відповідних повноважень рятувала здоров'я та життя фізичної особи від реальної загрози, відшкодовується державою у повному обсязі.

6. Зобов'язання, що виникає у зв'язку з рятуванням майна іншої особи.

Під час вивчення цього питання основну увагу потрібно звернути на: поняття, сторони, підстави виникнення, предмет, права та обов'язки сторін. Правила відшкодування шкоди. Важливо: об'єкт рятування впливає на визначення особи, яка буде відшкодовувати отриману рятівником шкоду. Якщо об'єктом рятування є майно, то визначення відшкодування зобов'язаної особи залежить від характеру шкоди, якої зазнав рятівник. Якщо рятівнику було завдано каліцтво, інше ушкодження здоров'я або смерть, спричинені рятуванням майна, що має істотну цінність, то така шкода відшкодовується в

повному обсязі державою. Якщо рятівнику завдана майнова шкода під час рятування від загрози знищення майна іншої особи, яке має істотну цінність, то така шкода відшкодовується власником (володільцем) цього майна з урахуванням його матеріального становища. Розмір відшкодування шкоди не може перевищувати вартості майна, яке рятувалося.

7. Zobov'язання, що виникає внаслідок створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.

Під час вивчення цього питання основну увагу потрібно звернути на поняття, сторони, підстави виникнення, предмет, права та обов'язки сторін.

8. Zobov'язання, що виникає у разі неусунення загрози.

Під час вивчення цього питання основну увагу потрібно звернути на порядок усунення загрози та наслідки неусунення. Шкода, завдана внаслідок не усунення небезпеки (загрози) життю і здоров'ю фізичних осіб, їхньому майну та майну юридичних осіб, підлягає відшкодуванню за правилами, які регулюють zobov'язання із заподіяння шкоди (ст. ст. 1166 – 1208 ЦК).

9. Поняття та система деліктних zobov'язань.

Під час вивчення цього питання основну увагу потрібно звернути на: поняття деліктного zobov'язання, його предмет. Сторони кредитного zobov'язання: поняття кредитор та боржник. Умови, за яких особа може бути боржником. Види деліктних zobov'язань.

10. Суб'єкти та зміст деліктних zobov'язань.

При розгляді даного питання слід розкрити поняття суб'єктів деліктних zobov'язань: кредитор та боржник. Звернути увагу на зміст деліктних zobov'язань: права кредитора вимагати відшкодування завданих збитків у повному обсязі, та обов'язок боржника відшкодувати шкоду в повному обсязі в натурі або шляхом компенсації завданих збитків.

11. Підстави виникнення деліктних zobov'язань.

При визначенні підстав виникнення недоговірного zobov'язання з відшкодування шкоди слід виходити з такого, відповідно до загальної норми ч. 2 ст. 509 ЦК zobov'язання, у тому числі й недоговірні з відшкодування завданої шкоди, виникають з підстав, встановлених ст. 11 ЦК, із змісту якої випливає, що кожна із передбачених нею підстав має назву юридичного факту. Виникнення zobov'язання з відшкодування шкоди ґрунтується, зрозуміло, на фактах завдання цієї шкоди.

12. Відшкодування моральної шкоди.

Під час вивчення цього питання основну увагу потрібно звернути на: поняття, порядок та обсяг відшкодування моральної шкоди. Встановити в чому полягає моральна шкода відповідно до ст. 23 ЦК. Моральна шкода, завдана смертю фізичної особи, відшкодовується її чоловікові (дружині), батькам (усиновлювачам), дітям (усиновленим), а також особам, які проживали з нею однією сім'єю. Моральна шкода, завдана фізичній або юридичній особі неправомірними рішеннями, діями чи бездіяльністю, відшкодовується особою, яка її завдала, за наявності її вини, крім випадків, коли законом передбачено відшкодування такої шкоди незалежно від вини. При визначенні розміру відшкодування враховуються вимоги розумності і справедливості.

13. Відшкодування шкоди, завданої працівником юридичної або фізичної особи під час виконання ним своїх трудових обов'язків.

Під час вивчення цього питання основну увагу потрібно звернути на ст. 1172 ЦК, юридична або фізична особа відшкодовує шкоду, завдану їхнім працівником під час виконання ним своїх трудових (службових) обов'язків. Необхідно звернути увагу на поняття: трудові обов'язки, протиправна діяльність, бездіяльність. Важливо: особа, яка відшкодувала шкоду потерпілому, може звернутися з регресною вимогою до працівника, з вини якого заподіяно шкоду.

14. Відшкодування шкоди, завданої незаконними діями органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим або органів місцевого самоврядування, або їхніми посадовими особами.

Під час вивчення цього питання основну увагу потрібно звернути на те що, згідно зі ст. 56 Конституції України кожен має право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень. Ця норма Конституції України була конкретизована у ст. ст. 1174–1174 ЦК. Визначити в цій категорії справ відповідача. Важливо: Незаконними будуть рішення зазначених органів та їх посадових і службових осіб, які прямо заборонені в законі, а також ті, що вчинені без відповідних повноважень.

15. Відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу дізнання, попереднього (досудового) слідства, прокуратури або суду.

Під час вивчення цього питання основну увагу потрібно звернути на підстави відшкодування такої шкоди. Встановити момент виникнення права на відшкодування шкоди. Важливо: згідно з ч. 7 ст. 1176 ЦК України порядок відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу дізнання, попереднього (досудового) слідства, прокуратури або суду, встановлюється законом. Це є Закони України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду» і «Про реабілітацію жертв репресій комуністичного тоталітарного режиму 1917-19991 років». Зазначити види відшкодування такої шкоди та підстави відшкодування шкоди жертвам політичних репресій.

16. Відшкодування шкоди, завданої злочином.

Під час вивчення цього питання основну увагу потрібно звернути на: підстави для відшкодування шкоди, завданої злочином, процесуальний порядок та основні положення відшкодування шкоди. Важливо: шкода, завдана внаслідок злочину, відшкодовується винною особою у повному обсязі. Відповідно до ч. 4 ст. 1193 ЦК суд не може зменшити розмір відшкодування шкоди з огляду на матеріальне становище порушника, коли шкоду завдано злочином. Вимога щодо відшкодування шкоди, завданої злочином, може

заявлятися як у межах цивільного судочинства, так і у межах розгляду кримінальної справи.

17. Відшкодування шкоди, завданої особами, що не досягли повноліття.

Під час вивчення цього питання основну увагу потрібно звернути на суб'єкта відповідальності за загальним правилом, та суб'єкта відповідальності в окремих випадках. Зазначити особливості відшкодування шкоди, завданої малолітньою особою. Важливо: шкода, завдана малолітньою особою, відшкодовується її батьками (усиновлювачами) або опікуном чи іншою фізичною особою, яка на правових підставах здійснює виховання малолітньої особи, якщо вони не доведуть, що шкода не є наслідком несумлінного здійснення або ухилення ними від здійснення виховання та нагляду за малолітньою особою. Батьки зобов'язані відшкодувати шкоду, завдану дитиною, щодо якої вони були позбавлені батьківських прав, протягом трьох років після позбавлення їх батьківських прав, якщо вони не доведуть, що ця шкода не є наслідком невиконання ними своїх батьківських обов'язків.

18. Відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки.

Під час вивчення цього питання основну увагу потрібно звернути на поняття джерела підвищеної небезпеки, визначитись з порядком відшкодування шкоди та суб'єктним складом. Важливо: умовами відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки, є протиправна поведінка особи, що завдала шкоди; наявність шкоди; причинний зв'язок між протиправною поведінкою та шкодою. Відповідальність настає незалежно від вини особи, що завдала такої шкоди.

19. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю.

Під час вивчення цього питання основну увагу потрібно звернути на порядок відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю, суб'єктний склад. Важливо: особа, яка завдала шкоди смертю потерпілого, зобов'язана відшкодувати особі, яка зробила необхідні витрати на поховання та на спорудження надгробного пам'ятника. Допомога на поховання, одержана фізичною особою, яка зробила ці витрати, до суми відшкодування шкоди не нараховується.

20. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).

Під час вивчення цього питання основну увагу потрібно звернути на порядок відшкодування шкоди завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг), суб'єктний склад та строки відшкодування. Встановити особливості відшкодування шкоди завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг) та зобов'язаних осіб.

21. Зобов'язання, що виникають у зв'язку з набуттям, збереженням майна без достатньої правової підстави (кондикційні зобов'язання).

Під час вивчення цього питання основну увагу потрібно звернути на загальні положення для набуття майна, повернення майна, відшкодування витрат на його утримання, а також на безпідставно набуте майно, що не

підлягає поверненню. Важливо: якщо майно опинилося в особи на інших підставах, крім тих, що передбачені законом або договором, то ці правовідносини регулюються за правилами про набуття, збереження майна без достатньої правової підстави. Це зобов'язання полягає у тому, що особа, в якій знаходиться безпідставно набуте майно, зобов'язана повернути його потерпілому (а у разі неможливості – сплатити його вартість) і відшкодувати всі доходи, які вона одержала або могла одержати від цього майна.

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти для розкриття окремих проблем, явищ тощо:

1. Елементи corpus delikti civile.

Теми для рефератів, які відповідають темі заняття.

1. Відшкодування шкоди, завданої незаконними діями органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим або органів місцевого самоврядування, або їхніми посадовими особами.

Література:

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р., № 435-IV // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
2. Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду: Закон України від 01.12.1994 р. № 266/94-ВР // URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/266/94-%D0%B2%D1%80>
3. Про реабілітацію жертв репресій комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років: Закон України від 17.04.1991 р. № 962-XII // URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/962-12>
4. Про відшкодування шкоди: постанова Пленуму Верхов. Суду України від 27.03.1992 р. № 6 // URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0006700-92>
5. Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди: постанова Пленуму Верхов. Суду України від 31.03.1995 р. № 4 // URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95>
6. Про судову практику в справах про відшкодування шкоди, заподіяної підприємствам, установам, організаціям їх працівниками: постанова Пленуму Верхов. Суду України від 29.12.1992 р. № 14 // URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-92>
7. Про практику розгляду цивільних справ за позовами про захист прав споживачів: постанова Пленуму Верхов. Суду України від 12.04.1996 р. № 5 // URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-96>
8. Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи: постанова Пленуму Верхов. Суду України від 27.02.2009 р. № 1 // URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v_001700-09
9. Про практику розгляду судами корпоративних спорів: постанова

Пленуму Верхов. Суду України від 24.10.2008 р. № 13 // URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-08>

10. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар: У 2 ч. / За заг. ред. Я.М. Шевченко. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. – Ч. 1. – 692 с.

11. Мічурін Є. О., Шишка О. Р. Цивільне право. Альбом схем : навч. посіб. : у 2 ч. Ч. 2 / Є. О. Мічурін, О. Р. Шишка. – Вид. 5-те, перероб. – Харків : Право, 2018. – 222 с.

12. Цивільне право України. Загальна частина : підручник / Ю.Л. Бошицький, І.Р. Шишка, О.Р. Шишка, Р.Б. Шишка. Київ : Ліра-К, 2016. 760 с.

13. Цивільне право України. Особлива частина : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 1173 с.

14. Цивільне право України. Особлива частина : підручник. Київ : Ліра-К, 2016. 1022 с.

15. Цивільне право : підручник : в 2 т. : затверджено МОН України / В.І. Борисова, Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін. Т. 2. 2014. 816 с.

16. Цивільне право України. Особлива частина : підручник / О.Є. Аврамова, О.І. Антонюк, О.В. Батошська та ін. Київ : Ліра-К, 2016. 1022 с.

17. Цивільне право Частина 2: підручник За ред. Є.О.Мічуріна та В.А.Кройтора. Харків: вид-во Харківського нац. ун-ту внутр. справ., 2013. 814с.

18. Цивільне право України. У двох частинах. Частина друга. Навчальний посібник / За заг. ред. В.А. Кройтора та Ю.І. Чалого. Харків: Вид-во ХНУВС, 2009. 344 с.

19. Харитонов С. О. Цивільні правовідносини: монографія/Є.О. Харитонов, О. І. Харитонova. – К., 2011. – 456 с.

20. Цивільне право : підручник : у 2 т. / В. І. Борисова (кер. авт. кол.), Л. М. Баранова, Т. І. Бегова та ін. ; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. – Х. : Право, 2011. – Т. 1. – 656 с.

21. Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов'язання: Підручник / С. С. Бичкова, І. А. Бірюков, В. І. Бобрик та ін.; За заг. ред. С. С. Бичкової. – К.: КНТ, 2006. – 498 с.

22. Цивільне право України. Загальна частина: підручник / за ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової, Р.А. Майданика. – К., 2010. – 974 с.

23. Цивільне право України. У двох частинах. Ч. 2. Навчальний посібник / За заг. ред. В.А. Кройтора та Ю. І. Чалого. – Харків: вид-во Харківського нац. ун-ту внутр. справ., 2009. – 344 с.;

24. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). – Т. 12: Право власності та інші речові права/за ред. І.В.Спасибо-Фатєєвої. – Х., 2009. – 544 с.

Практичне заняття: Недоговірні зобов'язання

Навчальна мета заняття є: формування вмінь і навичок практичного застосування чинних норм приватного права до недоговірних зобов'язань; вміти використовувати набуті знання щодо тлумачення та правозастосування права (закону) до певних ситуаційних завдань.

Кількість годин: 2 години.

Місце проведення: навчальна аудиторія (номер аудиторії визначається розкладом занять).

Навчальні питання:

1. Загальна характеристика недоговірних зобов'язань.
2. Зобов'язання, що виникає з публічної обіцянки винагороди без оголошення конкурсу.
3. Зобов'язання, що виникає з публічної обіцянки винагороди за результатами конкурсу.
4. Зобов'язання, що виникає з факту вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення.
5. Зобов'язання, що виникає внаслідок рятування здоров'я та життя фізичної особи.
6. Зобов'язання, що виникає у зв'язку з рятуванням майна іншої особи.
7. Зобов'язання, що виникає внаслідок створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.
8. Зобов'язання, що виникає у разі неусунення загрози.
9. Поняття та система деліктних зобов'язань.
10. Суб'єкти та зміст деліктних зобов'язань.
11. Підстави виникнення деліктних зобов'язань.
12. Відшкодування моральної шкоди.
13. Відшкодування шкоди, завданої працівником юридичної або фізичної особи під час виконання ним своїх трудових обов'язків.
14. Відшкодування шкоди, завданої незаконними діями органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим або органів місцевого самоврядування, або їхніми посадовими особами.
15. Відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу дізнання, попереднього (досудового) слідства, прокуратури або суду.
16. Відшкодування шкоди, завданої злочином.
17. Відшкодування шкоди, завданої особами, що не досягли повноліття.
18. Відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки.
19. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю.
20. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).
21. Зобов'язання, що виникають у зв'язку з набуттям, збереженням майна без достатньої правової підстави (кондикційні зобов'язання).

Література:

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р., № 435-IV // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
2. Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду: Закон України від 01.12.1994 р. № 266/94-ВР // URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/266/94-%D0%B2%D1%80>
3. Про реабілітацію жертв репресій комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років: Закон України від 17.04.1991 р. № 962-XII // URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/962-12>
4. Про відшкодування шкоди: постанова Пленуму Верхов. Суду України від 27.03.1992 р. № 6 // URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0006700-92>
5. Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди: постанова Пленуму Верхов. Суду України від 31.03.1995 р. № 4 // URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95>
6. Про судову практику в справах про відшкодування шкоди, заподіяної підприємствам, установам, організаціям їх працівниками: постанова Пленуму Верхов. Суду України від 29.12.1992 р. № 14 // URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-92>
7. Про практику розгляду цивільних справ за позовами про захист прав споживачів: постанова Пленуму Верхов. Суду України від 12.04.1996 р. № 5 // URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-96>
8. Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи: постанова Пленуму Верхов. Суду України від 27.02.2009 р. № 1 // URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v_001700-09
9. Про практику розгляду судами корпоративних спорів: постанова Пленуму Верхов. Суду України від 24.10.2008 р. № 13 // URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-08>
10. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар: У 2 ч. / За заг. ред. Я.М. Шевченко. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. – Ч. 1. – 692 с.
11. Мічурін Є. О., Шишка О. Р. Цивільне право. Альбом схем : навч. посіб. : у 2 ч. Ч. 2 / Є. О. Мічурін, О. Р. Шишка. – Вид. 5-те, перероб. – Харків : Право, 2018. – 222 с.
12. Цивільне право України. Загальна частина : підручник / Ю.Л. Бошицький, І.Р. Шишка, О.Р. Шишка, Р.Б. Шишка. Київ : Ліра-К, 2016. 760 с.
13. Цивільне право України. Особлива частина : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 1173 с.
14. Цивільне право України. Особлива частина : підручник. Київ : Ліра-К, 2016. 1022 с.
15. Цивільне право : підручник : в 2 т. : затверджено МОН України / В.І. Борисова, Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін. Т. 2. 2014. 816 с.

16. Цивільне право України. Особлива частина : підручник / О.Є. Аврамова, О.І. Антонюк, О.В. Батошська та ін. Київ : Ліра-К, 2016. 1022 с.
17. Цивільне право Частина 2: підручник За ред. Є.О.Мічуріна та В.А.Кройтора. Харків: вид-во Харківського нац. ун-ту внутр. справ., 2013. 814с.
18. Цивільне право України. У двох частинах. Частина друга. Навчальний посібник / За заг. ред.. В.А. Кройтора та Ю.І. Чалого. Харків: Вид-во ХНУВС, 2009. 344 с.
19. Харитонов С. О. Цивільні правовідносини: монографія/Є.О. Харитонов, О. І. Харитонova. – К., 2011. – 456 с.
20. Цивільне право : підручник : у 2 т. / В. І. Борисова (кер. авт. кол.), Л. М. Баранова, Т. І. Бегова та ін. ; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо–Фатєєвої, В. Л. Яроцького. – Х. : Право, 2011. – Т. 1. – 656 с.
21. Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов'язання: Підручник / С. С. Бичкова, І. А. Бірюков, В. І. Бобрик та ін.; За заг. ред. С. С. Бичкової. – К.: КНТ, 2006. – 498 с.
22. Цивільне право України. Загальна частина: підручник / за ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової, Р.А. Майданика. – К., 2010. – 974 с.
23. Цивільне право України. У двох частинах. Ч. 2. Навчальний посібник / За заг. ред. В.А. Кройтора та Ю. І. Чалого. – Харків: вид-во Харківського нац. ун-ту внутр.. справ., 2009. – 344 с.;
24. Цивільний кодекс України: Науково–практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). – Т. 12: Право власності та інші речові права/за ред. І.В.Спасибо–Фатєєвої. – Х., 2009. – 544 с.

План проведення заняття:

I. У вступній частині заняття здійснюється повідомлення теми, мети заняття та навчальних питань; мотивація навчальної діяльності; огляд та активізація раніше вивченого матеріалу.

II. Під час основної частини заняття здійснюється встановлення зв'язку між темами та розділами раніше вивченого матеріалу; систематизація вивчених знань та розв'язання відповідно сформульованих ситуаційних завдань

1. Загальна характеристика недоговірних зобов'язань.

На підставі набутих здобувачем знань щодо загальної характеристики недоговірних зобов'язань необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

2. Зобов'язання, що виникає з публічної обіцянки винагороди без оголошення конкурсу.

На підставі набутих здобувачем знань щодо зобов'язань, що виникають з публічної обіцянки винагороди без оголошення конкурсу необхідно вирішити

практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

3. Зобов'язання, що виникає з публічної обіцянки винагороди за результатами конкурсу.

На підставі набутих здобувачем знань щодо зобов'язання, що виникає з публічної обіцянки винагороди за результатами конкурсу необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

4. Зобов'язання, що виникає з факту вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення.

На підставі набутих здобувачем знань щодо зобов'язання, що виникає з факту вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

5. Зобов'язання, що виникає внаслідок рятування здоров'я та життя фізичної особи.

На підставі набутих здобувачем знань щодо зобов'язання, що виникає внаслідок рятування здоров'я та життя фізичної особи необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

6. Зобов'язання, що виникає у зв'язку з рятуванням майна іншої особи.

На підставі набутих здобувачем знань щодо зобов'язання, що виникає у зв'язку з рятуванням майна іншої особи необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

7. Зобов'язання, що виникає внаслідок створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.

На підставі набутих здобувачем знань щодо зобов'язання, що виникає внаслідок створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання

визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

8. Зобов'язання, що виникає у разі неусунення загрози.

На підставі набутих здобувачем знань щодо зобов'язання, що виникає у разі неусунення загрози необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

9. Поняття та система деліктних зобов'язань.

На підставі набутих здобувачем знань щодо поняття та система деліктних зобов'язань необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

10. Суб'єкти та зміст деліктних зобов'язань.

На підставі набутих здобувачем знань щодо суб'єктів та змісту деліктних зобов'язань необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

11. Підстави виникнення деліктних зобов'язань.

На підставі набутих здобувачем знань щодо підстав виникнення деліктних зобов'язань необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

12. Відшкодування моральної шкоди.

На підставі набутих здобувачем знань щодо відшкодування моральної шкоди необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

13. Відшкодування шкоди, завданої працівником юридичної або фізичної особи під час виконання ним своїх трудових обов'язків.

На підставі набутих здобувачем знань щодо відшкодування шкоди, завданої працівником юридичної або фізичної особи під час виконання ним своїх трудових обов'язків необхідно вирішити практичне завдання (номер

завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

14. Відшкодування шкоди, завданої незаконними діями органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим або органів місцевого самоврядування, або їхніми посадовими особами.

На підставі набутих здобувачем знань щодо відшкодування шкоди, завданої незаконними діями органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим або органів місцевого самоврядування, або їхніми посадовими особами необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

15. Відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу дізнання, попереднього (досудового) слідства, прокуратури або суду.

На підставі набутих здобувачем знань щодо відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу дізнання, попереднього (досудового) слідства, прокуратури або суду необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

16. Відшкодування шкоди, завданої злочином.

На підставі набутих здобувачем знань щодо відшкодування шкоди, завданої злочином необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

17. Відшкодування шкоди, завданої особами, що не досягли повноліття.

На підставі набутих здобувачем знань щодо відшкодування шкоди, завданої особами, що не досягли повноліття необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

18. Відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки.

На підставі набутих здобувачем знань щодо відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки необхідно вирішити практичне

завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

19. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю.

На підставі набутих здобувачем знань щодо відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

20. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).

На підставі набутих здобувачем знань щодо відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг) необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

21. Зобов'язання, що виникають у зв'язку з набуттям, збереженням майна без достатньої правової підстави (кондикційні зобов'язання).

На підставі набутих здобувачем знань щодо зобов'язання, що виникає у зв'язку з набуттям, збереженням майна без достатньої правової підстави (кондикційні зобов'язання) необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

16. Надалі необхідно вирішити відповідні практичні завдання за вибором викладача, який здійснює проведення заняття або зробити повідомлення по визначеній викладачем темі реферату.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

то теми №8 «Недоговірні зобов'язання».

Завдання №1

Води під час весняної повені все більше підмивали беріг річки, і це загрожувало будівлям і земельним ділянкам. Громадянин Звягінцев вжив заходів для укріплення берегу, до якого прилягала його ділянка, відходами залізобетонного виробництва і будівельними відходами, які купив у

будівельного об'єднання. Одночасно він укріпив і беріг, до якого прилягала земельна ділянка і будинок громадянина Карпова, який постійно проживав у місті, а будинок використовував для відпочинку. На вимогу Звягінцева пропорційно розділити між ними понесені витрати по укріпленню берега Карпов відповів, що на такі витрати він не уповноважував Звягінцева і не укладав з ним правочину. Більше того, якщо будинок був би знесений повинню, то він, як зареєстрований у ньому, мав би право на одержання житла.

Які особливості зобов'язань, що виникають у наведеній ситуації? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №2

Під час будівництва автомобільної магістралі проводилися підривні роботи. Внаслідок впливу вибухової хвилі був пошкоджений житловий будинок громадянина Криленка. Будинок знаходився в аварійному стані і підлягав капітальному ремонту, вартість якого становила 250 000 грн. Спеціалізоване управління, яке здійснювало підривні роботи субпідрядника, відмовилось від відшкодування шкоди, стверджуючи, що ним були вжиті усі заходи по забезпеченню безпеки підривних робіт: вони проводилися на підставі розрахунків (безпечна відстань, потужність вибухової хвилі, конструктивні властивості будівлі в небезпечній зоні та ін.), зроблених підрядною будівельною організацією. Помилки в цих розрахунках і були причиною заподіяння шкоди.

Чи вправі Криленко вимагати відшкодування заподіяної шкоди? Хто є належним відповідачем по цій справі? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №3

У грудні 2016 року громадянка Савенко звернулась до суду з позовом до виробничого об'єднання «Електроприлад» і громадянина Костенка про відшкодування шкоди, завданої каліцтвом. Позивачка зазначала, що вона працювала комірником, а потім кухарем дитсадка ВО «Електроприлад». 11 березня 2014 р. по дорозі з роботи додому вона була травмована автомобілем, керованим Костенком, який за цей злочин був засуджений. У зв'язку з травмою Савенко була встановлена інвалідність III групи, а з 2015 року – II групи. Згідно з висновком ЛТЕК від 18 липня 2015 р., вона втратила 70 % професійної працездатності.

Оскільки нещасний випадок стався з нею по дорозі з роботи додому, позивачка вважала, що відповідальність за шкоду слід покласти на ВО

«Електроприлад» та Костенко, і просила стягнути з відповідачів одноразово 90 723 грн. та 2000 грн. щомісяця.

Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №4

Головний інженер заводу громадянин Фоменко і завідуючий гаражем громадянин Конюшко були направлені у відрядження в інше місто. Вони виїхали разом на автомобілі, який належав на праві приватної власності інженеру Фоменко. За кермом автомобіля знаходився завідуючий гаражем Конюшко, який мав посвідчення водія. В дорозі виникла дорожньо-транспортна пригода, внаслідок якої Фоменко загинув. Аварія виникла з вини водія. Вдова загиблого звернулася до суду з позовом до заводу про відшкодування шкоди. У суді вона посилялася на те, що нещасний випадок стався з вини водія, працівника заводу, і при виконанні ним службових обов'язків.

Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №5

Душевнохворий громадянин Юрченко, проникнувши до квартири громадянки Савченко, пошкодив її майно на суму 14500 грн. Савченко звернулася з позовом про стягнення цієї суми з матері душевнохворого. У суді було встановлено: по-перше, що Юрченко не визнаний недієздатним у встановленому законом порядку; по-друге, що його мати під час заподіяння сином шкоди була тяжко хвора і знаходилась на стаціонарному лікуванні в лікарні.

Хто є належним відповідачем за позовом Савченко? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №6

З необережності 13-річного Ігоря виникла пожежа, внаслідок якої згоріли чотири приватні гаражі, у тому числі, гараж, автомашина та інше майно подружжя Велихів. При з'ясуванні обставин справи було встановлено, що власниця одного із згорілих гаражів Коріна, від'їжджаючи у відпустку, довірила свій гараж, в якому знаходилися кролі, а також зберігався мопед та

пальне до нього, Ігореві, щоб він під час її відпустки годував кролів. Коли Ігор намагався завести мопед, який належав Коріній, від іскри зайнявся бензин, яким були облиті підлога та двері гаража, що і було причиною пожежі. Подружжя Велихів звернулося до суду з позовом до батьків Ігоря про відшкодування заподіяної шкоди. Суд цей позов задовольнив у повному обсязі.

Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №7

Товариство «Побутсервіс» за договором підряду з Мазуром виконало в його будинку капітальний ремонт системи опалення та водопроводу. Через декілька днів після закінчення ремонту Мазур виїхав у відрядження. В той час, коли Мазур був у відрядженні, внаслідок розриву радіатора опалення гаряча вода заливала декілька днів кімнати та майно. Були повністю зіпсовані меблі та інше майно, а також 2 шуби, які Мазур узяв на зберігання у сусіда.

При огляді радіатора було встановлено, що розрив виник внаслідок браку литва, який допущений заводом-виробником. Радіатори були закуплені в магазині «Будматеріали». Брак, допущений заводом, не міг бути виявлений при огляді під час купівлі та встановлення радіатора.

Хто і в якому порядку повинен відшкодувати шкоду, завдану Мазуру? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №8

Громадянин Марков, працівник відділу постачання комбінату, у службових справах прямував у транспортний цех, але був збитий маневровим тепловозом, який належав комбінату. Внаслідок цього він зазнав каліцтва і був визнаний інвалідом II групи. Рішенням суду з комбінату на користь Маркова була стягнута сума втраченого ним заробітку (з урахуванням призначеної пенсії), з посиланням на те, що шкода заподіяна джерелом підвищеної небезпеки. Комбінат оскаржив рішення суду, вважаючи, що треба врахувати допущену самим потерпілим необережність.

Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №9

Працівник поліції громадянин Дьомін під час виконання службових обов'язків незаконно затримав громадянина Левченка, при цьому заподіяв йому тілесні ушкодження. Левченко звернувся до суду з позовом до поліції з вимогою відшкодувати заподіяну матеріальну та моральну шкоду. Суд у позові до поліції відмовив, притягнувши як відповідача Дьоміна, та зобов'язав його відшкодувати заподіяну шкоду.

Чи правильне рішення суду? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №10

Неповнолітні Сашко, 13 років, та Павло, 15 років, запалили багаття біля скирти соломи, внаслідок чого виникла пожежа і скирта повністю згоріла. Власник скирти звернувся до суду з позовом до батьків дітей. Районний суд урахував майновий стан відповідачів і задовольнив позов частково, стягнувши з них 26 тис. грн. солідарно.

Чи правильно вирішена справа? Які особливості відповідальності за шкоду, завдану неповнолітніми та малолітніми? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №11

Вироком суду за скоєння крадіжки були засуджені неповнолітні Щукін – 17 років, Малахов – 16 років, Федоров – 15 років і Титов – 14 років. Розглянувши позов про відшкодування шкоди, завданої злочином, суд стягнув з батьків 58 тис. грн солідарно. У зв'язку з цим мати Щукіна оскаржила рішення суду, посилаючись на те, що вона непрацездатна і в неї немає коштів на відшкодування шкоди. Мачуха Титова вважала, що на неї незаконно накладена відповідальність, оскільки вона не є матір'ю засудженого, батька в нього немає, а опіка над ним не встановлена.

Чи правильно вирішена судом справа? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №12

Під час зіткнення автомобілів «Славута» та «BMW» водій останнього з місця пригоди зник. Двом пасажиром автомобіля «Славута» були завдані тілесні ушкодження різної тяжкості. Пошкодження автомобіля «Славута» оцінені в 2000 грн. Водій «Москвича» громадянин Жуков відшкодував завдану внаслідок ДТП шкоду пасажиру Кащенко у розмірі 54200 грн та полагав свій автомобіль.

За фактом скоєння ДТП міським управлінням внутрішніх справ м. Харкова була порушена кримінальна справа. Органами внутрішніх справ водій «BMW» знайдений не був, а пасажир автомобіля «Славута» Гаркавий пред'явив цивільний позов у кримінальній справі до Жукова про відшкодування завданої внаслідок ДТП шкоди. Жуков проти позову заперечував, пояснивши, що він розглядається у кримінальній справі як свідок.

Розкрийте зміст поняття «джерело підвищеної небезпеки». Який порядок відшкодування шкоди, завданої внаслідок взаємодії кількох джерел підвищеної небезпеки? Хто та в якому порядку має відшкодувати шкоду Гаркавому та Каценку? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №13

Громадянин Ковальов на своєму автомобілі пересувався однією з вулиць Одеси, коли побачив, що перед ним частина дороги провалилась вниз. Щоб не потрапити в провалля, Ковальов різко повернув кермом вправо і вдарив автомобіль, що належав прокуратурі Одеської області, а той, у свою чергу, пошкодив автомобіль громадянина Перова.

В результаті низки аварій та провалля по магістральній вулиці на день було припинено рух. Завдана пошкодженням автомобілів матеріальна шкода: Ковальову – 34560 грн, прокуратурі – 27000 грн, Перову – 18200 грн. При оформленні протоколу по факту ДТП виявилось, що Перов був у стані легкого сп'яніння, у зв'язку з чим у нього було вилучене посвідчення водія і за матеріалами справи зроблений висновок, що він не зміг правильно оцінити обстановку і уникнути маневрування зіткнення автомобілів. Крім того, в автомобільну пробку потрапив автомобіль-морозильник, що перевозив морозиво. Внаслідок неможливості зберегти температурний режим було зіпсовано товару на 99000 грн.

Проаналізуйте ситуацію і виявіть, які склалися правовідносини. Яким чином, ким і кому буде компенсована матеріальна шкода? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №14

На зовнішній стороні балкона квартири громадянина Зленка були прикріплені лотки із землею, в яких вирощувались квіти. У вітряний день один із лотків зірвався і впав на кузов легкового автомобіля, який знаходився під балконом і належав громадянину Кутовому. В результаті події, за висновками товарознавчої експертизи, було завдано збитку на 42000 грн. Кутовий запропонував Зленку добровільно його відшкодувати. Однак той відмовився, посилаючись на те, що його вини у цьому нема, і якби не шквальний вітер, то

лоток не зірвало б з його кріплення. Крім того, він посилався на те, що належний Кутовому автомобіль був припаркований з порушенням встановлених правил: не на проїжджій частині дороги, а безпосередньо під балконом, більше того – на клумбі, яку Зленко підтримував у належному стані – скопував землю, насаджував квіти, полов, поливав.

Які правовідносини виникли в даній ситуації? Які факти мають важливе значення для кваліфікації правовідносин? Визначіть, кому з означених осіб і ким буде компенсовано матеріальну шкоду. Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №15

При виконанні службових обов'язків – рятуванні життя дитини, що опинилася у воді на колишньому кар'єрі, поліцейський Ляшенко отримав травму. Внаслідок отриманої травми працівник поліції був визнаний інвалідом і йому була призначена пенсія з інвалідності. У зв'язку з інвалідністю він був звільнений з ОВС як такий, що не придатний для подальшого проходження служби. У встановленому порядку йому була призначена, але не виплачена матеріальна компенсація різниці між отриманим на момент звільнення грошовим утриманням та призначеною пенсією. Вважаючи це недостатнім, Ляшенко подав позов до суду про відшкодування УВС завданого збитку у вигляді втраченого ним грошового утримання. Крім того, він вимагав також компенсації моральної шкоди внаслідок вимушеного звільнення та безробіття.

Які правовідносини виникли в даному випадку і якими нормами права вони регулюються? Чи є підстави для задоволення вимог Ляшенко? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет перспективи задоволення судом позовних вимог. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом.

III. Під час заключної частини заняття здійснюється аналіз результатів розв'язання ситуаційних завдань, перевірка правильності обраних методів; виявлення та аналіз причин допущених помилок; оцінка роботи; підведення підсумків; повідомлення теми наступного заняття; пояснення домашнього завдання - зміст, методика роботи з ним, включаючи посилання на теоретичний матеріал та перелік рекомендованої літератури для самостійного опрацювання.

Тема № 9 «Спадкове право»

Семінарське заняття: Спадкове право

Навчальна мета заняття полягає в засвоєнні теоретичних положень щодо: поняття та підстави спадкування; місце, час та порядок відкриття спадщини; видів спадкування; оформлення права на спадщину; практики застосування та тлумачення цивільного законодавства щодо спадкових відносин.

Кількість годин: 2 години.

Навчальні питання:

1. Поняття спадкування, підстави спадкування. Відкриття спадщини, місце і час відкриття спадщини.
2. Спадкова маса.
3. Суб'єкти спадкових правовідносин.
4. Об'єкти спадкового правонаступництва.
5. Спадкування за заповітом.
6. Посвідчення заповіту.
7. Зміст заповіту.
8. Види заповідальних розпоряджень.
9. Право на обов'язкову частку у спадщині.
10. Спадкування за законом.
11. Право на прийняття спадщини.
12. Дії, які свідчать про прийняття спадщини.
13. Виконання заповіту.
14. Оформлення права на спадщину.
15. Спадковий договір.

Методичні вказівки до вивчення питань теми.

1. Поняття спадкування, підстави спадкування. Відкриття спадщини, місце і час відкриття спадщини.

Під час вивчення цього питання основну увагу потрібно звернути на: розуміння спадкування як правової категорії та його особливості, підстави та умови спадкування, місце і час відкриття спадщини. Слід мати на увазі, що під спадкуванням розуміється перехід майнових і деяких особистих немайнових прав і обов'язків (спадкової маси) від фізичної особи, яка померла (спадкодавця), до інших осіб (спадкоємців). Також необхідно звернути увагу на те, що термін «спадкове право» використовують у двох значеннях суб'єктивному й об'єктивному. Відповідно слід розкрити обсяг таких понять.

2. Спадкова маса.

Під час вивчення цього питання основну увагу потрібно звернути на: розуміння спадкової маси як правової категорії, права та обов'язки, які входять до складу спадщини, а також права та обов'язки померлого, які не

успадковуюються. Слід мати на увазі, що до складу спадщини входять усі права та обов'язки, що належали спадкодавцеві на момент відкриття спадщини і не припинилися внаслідок його смерті. Спадщина переходить до спадкоємців як єдине ціле до складу якої входять права спадкодавця (активи) та його борги (пасив) незалежно від кількості та моменту виникнення.

3. Суб'єкти спадкових правовідносин.

Під час вивчення цього питання основну увагу потрібно звернути на: розуміння того хто відноситься до суб'єкти спадкових правовідносин; хто може бути спадкоємцем, а також умови та підстави виникнення такого правового становища; право на спадкування; визначення кола спадкоємців, підстави усунення від спадкування. Важливо розуміти те, що особа, після смерті якої залишилось майно, називається спадкодавцем. Ним може бути тільки фізична особа. Юридична особа не вмирає, вона припиняється, але і після цього право спадку на його майно не утворюється. Особи, до яких переходить майно померлого, називаються спадкоємцями. Ними можуть бути громадяни України, іноземні громадяни, апатриди, юридичні особи і держава.

4. Об'єкти спадкового правонаступництва.

Під час вивчення цього питання основну увагу потрібно звернути на: розуміння того, що являє собою об'єкти спадкового правонаступництва, а також порядок спадкування права на земельну ділянку; спадкування частки у праві спільної власності; спадкування права на вклад у банку; спадкування права на відшкодування збитків, моральної шкоди та сплату неустойки.

5. Спадкування за заповітом.

Під час вивчення цього питання основну увагу потрібно звернути на: порядок та умови спадкування за заповітом; поняття заповіту; право на заповіт; право на зміну та скасування заповіту; суб'єкти спадкування за заповітом; загальні вимоги до форми заповіту; заповіт з умовою; заповіт подружжя; секретний заповіт; недійсність заповіту. Слід мати на увазі, що заповітом є особисте письмове розпорядження фізичної особи стосовно свого майна на випадок смерті (ст. 1233 ЦК).

6. Посвідчення заповіту.

Під час вивчення цього питання основну увагу потрібно звернути на те, хто саме здійснює посвідчення заповіту (посвідчення заповіту нотаріусами, іншими посадовими особами, посвідчення заповіту при свідках). Слід мати на увазі, що цивільним законодавством України встановлена обов'язковість нотаріальної (чи прирівняної до неї) форми заповітів. Визнаючи припустимим тільки письмовий заповіт, законодавець вимагає, щоб вірогідність і правильність здійснення його була підтверджена адміністративним по своїй природі актом посвідчення його відповідною вказаною у законі особою.

7. Зміст заповіту.

При вивченні цього питання слід виходити з того, що зміст заповіту становлять розпорядження заповідача щодо його майнових прав та обов'язків. Також необхідно опанувати знання щодо меж складення змісту заповіту та порядок тлумачення його умов.

8. Види заповідальних розпоряджень.

В межах цього питання окремої уваги потребує дослідження питань щодо таких спеціальних видів розпоряджень заповідача як підпризначення спадкоємця (субституція); заповідальний відказ (легат); покладення; встановлення сервітуту.

9. Право на обов'язкову частку у спадщині.

Під час вивчення цього питання основну увагу потрібно звернути на умови виникнення права на обов'язкову частку у спадщині та порядок його реалізації відповідно до закону. Слід виходити з того, що з метою захисту інтересів утриманців – неповнолітні, повнолітні непрацездатні діти спадкодавця, непрацездатна вдова (вдівець) та непрацездатні батьки спадкують, незалежно від змісту заповіту, половину частки, яка належала б кожному з них у разі спадкування за законом (обов'язкова частка) (п. 1 ст.1241 ЦК). Розмір обов'язкової частки у спадщині може бути зменшений судом з урахуванням відносин між цими спадкоємцями та спадкодавцем, а також інших обставин, які мають істотне значення.

10. Спадкування за законом.

Під час вивчення цього питання основну увагу потрібно звернути на: умови виникнення спадкування за законом; підстави спадкування за законом; черговість спадкування за законом; зміна черговості закликання до спадкування; спадкування за правом представлення; а також питання щодо частки спадкоємців за законом у спадковому майні.

11. Право на прийняття спадщини.

Під час вивчення цього питання основну увагу потрібно звернути на: умови виникнення права на прийняття спадщини; строки для прийняття спадщини; наслідки спливу строку для прийняття спадщини; право на відмову від прийняття спадщини; правові наслідки відмови від прийняття спадщини; перехід права на прийняття спадщини.

12. Дії, які свідчать про прийняття спадщини.

Під час вивчення цього питання основну увагу потрібно звернути на: подання заяви на прийняття спадщини; прийняття спадщини особою, яка постійно проживала зі спадкодавцем; прийняття спадщини малолітніми, неповнолітніми, недієздатними особами та особами, дієздатність яких обмежена

13. Виконання заповіту.

При вивченні цього питання слід виходити з того, що виконання заповіту – це реалізація волі заповідача, вираженої в заповіті. Під час вивчення цього питання основну увагу потрібно звернути на: поняття та загальну характеристику виконання заповіту; право заповідача на призначення виконавця заповіту; призначення виконавця заповіту за ініціативою спадкоємців; призначення виконавця заповіту нотаріусом; згода особи на призначення її виконавцем заповіту; повноваження виконавця заповіту; право виконавця заповіту на плату за виконання своїх повноважень; контроль за виконанням заповіту; право на оскарження дій виконавця заповіту; строк чинності повноважень виконавця заповіту; право виконавця заповіту на відмову від здійснення своїх повноважень.

14. Оформлення права на спадщину.

Під час вивчення цього питання основну увагу потрібно звернути на порядок оформлення права на спадщину. Слід мати на увазі, що спадкоємець, який прийняв спадщину, може одержати свідоцтво про право на спадщину. Відповідно потребує вивчення такі питання як, свідоцтво про право на спадщину, строк видачі свідоцтва про право на спадщину, державна реєстрація права на спадщину, внесення змін до свідоцтва про право на спадщину та його анулювання, визнання недійсним свідоцтва про право на спадщину.

15. Спадковий договір.

Під час вивчення цього питання основну увагу потрібно звернути на: поняття спадкового договору, юридична характеристика та умови виникнення таких договірних правовідносин; сторони спадкового договору; форма спадкового договору; обов'язки набувача у спадковому договорі; особливості спадкового договору з участю подружжя; забезпечення виконання спадкового договору; розірвання спадкового договору.

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти для розкриття окремих проблем, явищ тощо:

1. Проблемні питання правозастосування цивільно-правових норм до відносин спадкування.

Теми для рефератів, які відповідають темі заняття.

1. Проблемні питання тлумачення заповіту.

Література:

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р., № 435-IV // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

2. Про державну реєстрацію актів цивільного стану: Закон України від 01.07.2010 р. № 2398-VI // URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2398-17>

3. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07.2004 р. № 1952-IV в ред. Закону України від 11.02.2010 р. №1878-VI // URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1952-15>

4. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 р. № 3425-XII // URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3425-12>

5. Методичні рекомендації щодо вчинення нотаріальних дій, пов'язаних із вжиттям заходів щодо охорони спадкового майна, видачею свідоцтв про право на спадщину та свідоцтв про право власності на частку в спільному майні подружжя: рішення Науково-експертної ради з питань нотаріату при М-ві юстиції України від 29.09.2009 р. // URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/n0001323-09>

6. Порядок вчинення нотаріальних дій посадовими особами органів місцевого самоврядування: наказ М-ва юстиції України від 11.11.2011 р. № 3306/5 // URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1298-11>

7. Про порядок посвідчення заповітів і довіреностей, що прирівнюються до нотаріально посвідчених: постанова Каб. Міністрів України від 15.06.1994 р. № 419 // URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/419-94-п>

8. Про судову практику у справах про спадкування: постанова Пленуму Верхов. Суду України від 30.05.2008 № 7 // URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-08>

9. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар: У 2 ч. / За заг. ред. Я.М. Шевченко. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. – Ч. 1. – 692 с.

10. Мічурін Є. О., Шишка О. Р. Цивільне право. Альбом схем : навч. посіб. : у 2 ч. Ч. 2 / Є. О. Мічурін, О. Р. Шишка. – Вид. 5-те, перероб. – Харків : Право, 2018. – 222 с.

11. Цивільне право України. Загальна частина : підручник / Ю.Л. Бошицький, І.Р. Шишка, О.Р. Шишка, Р.Б. Шишка. Київ : Ліра-К, 2016. 760 с.

12. Цивільне право України. Особлива частина : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 1173 с.

13. Цивільне право України. Особлива частина : підручник. Київ : Ліра-К, 2016. 1022 с.

14. Цивільне право : підручник : в 2 т. : затверджено МОН України / В.І. Борисова, Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін. Т. 2. 2014. 816 с.

15. Цивільне право України. Особлива частина : підручник / О.Є. Аврамова, О.І. Антонюк, О.В. Батоюська та ін. Київ : Ліра-К, 2016. 1022 с.

16. Цивільне право Частина 2: підручник За ред. Є.О.Мічуріна та В.А.Кройтора. Харків: вид-во Харківського нац. ун-ту внутр. справ., 2013. 814с.

17. Цивільне право України. У двох частинах. Частина друга. Навчальний посібник / За заг. ред. В.А. Кройтора та Ю.І. Чалого. Харків: Вид-во ХНУВС, 2009. 344 с.

18. Харитонов С. О. Цивільні правовідносини: монографія/Є.О. Харитонов, О. І. Харитонova. – К., 2011. – 456 с.

19. Цивільне право : підручник : у 2 т. / В. І. Борисова (кер. авт. кол.), Л. М. Баранова, Т. І. Бєгова та ін. ; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. – Х. : Право, 2011. – Т. 1. – 656 с.

20. Цивільне право України : Курс лекцій : У 6-ти томах. Т. 1. Вид. 2-е, виправ. та доп. / Р.Б. Шишка (кер. авт. кол.), О.Л. Зайцев, Є.О. Мічурін та ін.; За ред. Р.Б. Шишка та В.А. Кройтора. – Харків: Еспада, 2008. – 680 с.

21. Цивільне право України : підручник / Є. О. Харитонов, О. В. Старцев. – 2-е вид., перероб. і доп.. – К. : Істина, 2007. – 816 с.

22. Цивільне право України. Академічний курс : підруч. : у двох томах / за заг. ред. Я. М. Шевченко. Т.1. Загальна частина. – К. : Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – 520с

23. Цивільне право України. Альбом схем: Навчальний посібник. Вид. 2-ге, перераб. та доп. / За аг. ред. Є. О. Мічуріна. – Харків: Юрsvіт, 2008. – 352 с.

24. Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов'язання: Підручник / С. С. Бичкова, І. А. Бірюков, В. І. Бобрик та ін.; За заг. ред. С. С. Бичкової. – К.: КНТ, 2006. – 498 с.
25. Цивільне право України. Загальна частина: підручник / за ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової, Р.А. Майданика. – К., 2010. – 974 с.
26. Цивільне право України. У двох частинах. Ч. 2. Навчальний посібник / За заг. ред. В.А. Кройтора та Ю. І. Чалого. – Харків: вид-во Харківського нац. ун-ту внутр.. справ., 2009. – 344 с.;
27. Цивільне право України. У двох частинах. Частина 1. Підручник / За заг. ред.. Шишки Р.Б. та Кройтора В.А. – Х. : Вид-во ХНУВС, 2008. – 516 с.
28. Цивільне право України: Курс лекцій. У 6-ти томах. Т.5. Кн. 2. Договірне право : Ч. 1. Загальні положення та договори на передачу майна у власність /Р.Б. Шишка, Є.О.Мічурін та інші; За ред. Р.Б.Шишки. – Х.: Еспада, 2006 – 336 с.
29. Цивільне право України: Особлива частина: підручник / за ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової, Р.А. Майданика.–К., 2010.– 1176 с.
30. Цивільне право України: підручник: у 2 т. / В. І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М. Баранова, Т. 1. Бегова та ін.; за ред. В. І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького.–Х.: Право 2011 – Т 1 – 656 с.
31. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). – Т. 12: Право власності та інші речові права/за ред. І.В.Спасибо-Фатєєвої. – Х., 2009. – 544 с.

Практичне заняття: Спадкове право

Навчальна мета заняття є: формування вмінь і навичок практичного застосування приватно-правових норм до відносин спадкування; вміти використовувати набуті знання щодо тлумачення та правозастосування права (закону) до певних ситуаційних завдань.

Кількість годин: 2 години.

Місце проведення: навчальна аудиторія

Навчальні питання:

1. Поняття спадкування, підстави спадкування. Відкриття спадщини, місце і час відкриття спадщини.
2. Спадкова маса.
3. Суб'єкти спадкових правовідносин.
4. Об'єкти спадкового правонаступництва.
5. Спадкування за заповітом.
6. Посвідчення заповіту.
7. Зміст заповіту.
8. Види заповідальних розпоряджень.
9. Право на обов'язкову частку у спадщині.
10. Спадкування за законом.

11. Право на прийняття спадщини.
12. Дії, які свідчать про прийняття спадщини.
13. Виконання заповіту.
14. Оформлення права на спадщину.
15. Спадковий договір.

Література:

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р., № 435-IV // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
2. Про державну реєстрацію актів цивільного стану: Закон України від 01.07.2010 р. № 2398-VI // URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2398-17>
3. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07.2004 р. № 1952-IV в ред. Закону України від 11.02.2010 р. №1878-VI // URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1952-15>
4. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 р. № 3425-XII // URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3425-12>
5. Методичні рекомендації щодо вчинення нотаріальних дій, пов'язаних із вжиттям заходів щодо охорони спадкового майна, видачею свідоцтв про право на спадщину та свідоцтв про право власності на частку в спільному майні подружжя: рішення Науково-експертної ради з питань нотаріату при М-ві юстиції України від 29.09.2009 р. // URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/n0001323-09>
6. Порядок вчинення нотаріальних дій посадовими особами органів місцевого самоврядування: наказ М-ва юстиції України від 11.11.2011 р. № 3306/5 // URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1298-11>
7. Про порядок посвідчення заповітів і довіреностей, що прирівнюються до нотаріально посвідчених: постанова Каб. Міністрів України від 15.06.1994 р. № 419 // URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/419-94-п>
8. Про судову практику у справах про спадкування: постанова Пленуму Верхов. Суду України від 30.05.2008 № 7 // URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-08>
9. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар: У 2 ч. / За заг. ред. Я.М. Шевченко. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. – Ч. 1. – 692 с.
10. Мічурін Є. О., Шишка О. Р. Цивільне право. Альбом схем : навч. посіб. : у 2 ч. Ч. 2 / Є. О. Мічурін, О. Р. Шишка. – Вид. 5-те, перероб. – Харків : Право, 2018. – 222 с.
11. Цивільне право України. Загальна частина : підручник / Ю.Л. Бошицький, І.Р. Шишка, О.Р. Шишка, Р.Б. Шишка. Київ : Ліра-К, 2016. 760 с.
12. Цивільне право України. Особлива частина : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 1173 с.
13. Цивільне право України. Особлива частина : підручник. Київ : Ліра-К, 2016. 1022 с.
14. Цивільне право : підручник : в 2 т. : затверджено МОН України / В.І. Борисова, Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін. Т. 2 . 2014. 816 с.

15. Цивільне право України. Особлива частина : підручник / О.Є. Аврамова, О.І. Антонюк, О.В. Батошська та ін. Київ : Ліра-К, 2016. 1022 с.
16. Цивільне право Частина 2: підручник За ред. Є.О.Мічуріна та В.А.Кройтора. Харків: вид-во Харківського нац. ун-ту внутр. справ., 2013. 814с.
17. Цивільне право України. У двох частинах. Частина друга. Навчальний посібник / За заг. ред. В.А. Кройтора та Ю.І. Чалого. Харків: Вид-во ХНУВС, 2009. 344 с.
18. Харитонов С. О. Цивільні правовідносини: монографія/Є.О. Харитонов, О. І. Харитонova. – К., 2011. – 456 с.
19. Цивільне право : підручник : у 2 т. / В. І. Борисова (кер. авт. кол.), Л. М. Баранова, Т. І. Бегова та ін. ; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. – Х. : Право, 2011. – Т. 1. – 656 с.
20. Цивільне право України : Курс лекцій : У 6-ти томах. Т. 1. Вид. 2-е, виправ. та доп. / Р.Б. Шишка (кер. авт. кол.), О.Л. Зайцев, Є.О. Мічурін та ін.; За ред. Р.Б. Шишка та В.А. Кройтора. – Харків: Еспада, 2008. – 680 с.
21. Цивільне право України : підручник / Є. О. Харитонов, О. В. Старцев. – 2-е вид., перероб. і доп.. – К. : Істина, 2007. – 816 с.
22. Цивільне право України. Академічний курс : підруч. : у двох томах / за заг. ред. Я. М. Шевченко. Т.1. Загальна частина. – К. : Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – 520с
23. Цивільне право України. Альбом схем: Навчальний посібник. Вид. 2-ге, перераб. та доп. / За аг. ред. Є. О. Мічуріна. – Харків: Юрsvіт, 2008. – 352 с.
24. Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов'язання: Підручник / С. С. Бичкова, І. А. Бірюков, В. І. Бобрик та ін.; За заг. ред. С. С. Бичкової. – К.: КНТ, 2006. – 498 с.
25. Цивільне право України. Загальна частина: підручник / за ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової, Р.А. Майданика. – К., 2010. – 974 с.
26. Цивільне право України. У двох частинах. Ч. 2. Навчальний посібник / За заг. ред. В.А. Кройтора та Ю. І. Чалого. – Харків: вид-во Харківського нац. ун-ту внутр. справ., 2009. – 344 с.;
27. Цивільне право України. У двох частинах. Частина 1. Підручник / За заг. ред. Шишки Р.Б. та Кройтора В.А. – Х. : Вид-во ХНУВС, 2008. – 516 с.
28. Цивільне право України: Курс лекцій. У 6-ти томах. Т.5. Кн. 2. Договірне право : Ч. 1. Загальні положення та договори на передачу майна у власність /Р.Б. Шишка, Є.О.Мічурін та інші; За ред. Р.Б.Шишки. – Х.: Еспада, 2006 – 336 с.
29. Цивільне право України: Особлива частина: підручник / за ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової, Р.А. Майданика.–К., 2010.– 1176 с.
30. Цивільне право України: підручник: у 2 т. / В. І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М. Баранова, Т. І. Бегова та ін.; за ред. В. І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького.–Х.: Право 2011 – Т 1 – 656 с.
31. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових

інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). – Т. 12: Право власності та інші речові права/за ред. І.В.Спасибо–Фатєєвої. – Х., 2009. – 544 с.

План проведення заняття:

I. У вступній частині заняття здійснюється повідомлення теми, мети заняття та навчальних питань; мотивація навчальної діяльності; огляд та активізація раніше вивченого матеріалу.

II. Під час основної частини заняття здійснюється встановлення зв'язку між темами та розділами раніше вивченого матеріалу; систематизація вивчених знань та розв'язання відповідно сформульованих ситуаційних завдань

1. Поняття спадкування, підстави спадкування. Відкриття спадщини, місце і час відкриття спадщини.

На підставі набутих здобувачем знань щодо поняття спадкування, підстав спадкування, відкриття спадщини, місце і час відкриття спадщини необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

2. Спадкова маса.

На підставі набутих здобувачем знань щодо спадкової маси необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

3. Суб'єкти спадкових правовідносин.

На підставі набутих здобувачем знань щодо суб'єктів спадкових правовідносин необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

4. Об'єкти спадкового правонаступництва.

На підставі набутих здобувачем знань щодо об'єктів спадкового правонаступництва необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

5. Спадкування за заповітом.

На підставі набутих здобувачем знань щодо спадкування за заповітом необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення

письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

6. Посвідчення заповіту.

На підставі набутих здобувачем знань щодо посвідчення заповіту необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

7. Зміст заповіту.

На підставі набутих здобувачем знань щодо змісту заповіту необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

8. Види заповідальних розпоряджень.

На підставі набутих здобувачем знань щодо видів заповідальних розпоряджень необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

9. Право на обов'язкову частку у спадщині.

На підставі набутих здобувачем знань щодо права на обов'язкову частку у спадщині необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

10. Спадкування за законом.

На підставі набутих здобувачем знань щодо спадкування за законом необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

11. Право на прийняття спадщини.

На підставі набутих здобувачем знань щодо права на прийняття спадщини необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

12. Дії, які свідчать про прийняття спадщини.

На підставі набутих здобувачем знань щодо дій, які свідчать про прийняття спадщини необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

13. Виконання заповіту.

На підставі набутих здобувачем знань щодо виконання заповіту необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

14. Оформлення права на спадщину.

На підставі набутих здобувачем знань щодо оформлення права на спадщину необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

15. Спадковий договір.

На підставі набутих здобувачем знань щодо спадкового договору необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

16. Надалі необхідно вирішити відповідні практичні завдання за вибором викладача, який здійснює проведення заняття або зробити повідомлення по визначеній викладачем темі реферату.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

то теми № 9 «Спадкове право».

Завдання №1

Після смерті громадянина Будякова залишилось майно, що складалось із автомашини, акцій ЗАТ «Оболонь», земельної ділянки, отриманої у довічне користування, колекції марок, носильних речей, предметів домашнього вжитку та банківського вкладу в сумі 20000 доларів США. Дружина віком 50 років та повнолітня дочка проживали однією сім'єю з Будяковим, а його дорослий син зі своєю сім'єю – окремо. Після конфлікту в сім'ї він принципово не підтримував контактів з родичами. Дружина та дочка померлого вважали, що сину, який проживає окремо і не брав участі у накопиченні сімейного майна, нічого зі спадкового майна не належить.

Чи обґрунтована така позиція? Як має бути розділене спадкове майно? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет позитивного вирішення питання для позивача. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом

Завдання №2

Після смерті важко хворого громадянина Скорика залишилась спадщина, на отримання якої претендували: Петро – єдиний спадкоємиць за заповітом, що проживав разом із спадкодавцем і доглядав його 6 останніх років перед смертю; син Василь, що проживав окремо від спадкодавця і не підтримував з ним зв'язків; рідний брат Олексій – інвалід I групи, що проживав та працював в іншому місті. Петро в суді просив усунути від надання спадщини Василя на тій підставі, що останній злісно ухилявся від матеріальної допомоги батькові, про що були пред'явлені відповідні докази. Брат померлого Олексій просив суд включити його до складу спадкоємців як непрацездатного, хоча він і не отримував матеріальної допомоги від спадкодавця.

Як має бути вирішений такий спір? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет позитивного вирішення питання для позивача. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом

Завдання №3

Громадянин Фетисов, що проживав зі своєю непрацездатною дружиною та працездатним братом у двокімнатній квартирі, залишив заповіт на свою половину квартири на користь сина від першого шлюбу, який проживав окремо. Решту майна, в тому числі предмети домашньої обстановки та банківський вклад в сумі 5 тис. доларів США, він заповів своїй дружині. Після смерті Фетисова в суд звернулася його дружина з позовом про визнання частково недійсним заповіту, складеного на користь сина. Свій позов вона мотивувала тим, що вона непрацездатна і користується правом обов'язкової частки. До суду звернувся також брат Фетисова з позовом про визнання заповіту недійсним, вказуючи, що він проживав однією сім'єю зі спадкодавцем протягом останніх 5 років до його смерті, доглядав брата і за письмовою домовленістю, посвідченою родичами на раді членів сім'ї, на якій був присутній син померлого, його визнали єдиним спадкоємцем брата.

Як слід вирішити спір. Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет позитивного вирішення питання для позивача. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом

Завдання №4

Михайлов, Іванова і Сизова звернулись до суду з позовом до Захарова про визнання частково недійсним свідоцтва про право на спадщину, яке було видане відповідно до заповіту Сіренка на ім'я відповідача. Одночасно позивачі просили визнати за кожним з них право власності в порядку спадкоємства на 1/3 частину будинку. Позивачі посилались на те, що, по-перше, в заповіті спадкодавець розпорядився на випадок смерті тільки відносно грошового вкладу, але нотаріальна контора помилково видала Захарову свідоцтво про право на спадщину на все майно, в тому числі і на будинок; по-друге, вони сплатили гроші заповідачу за відчуження будинку шляхом укладення заповіту, який він зобов'язувався не відмінити й не змінювати, про що є окремий письмовий документ, написаний власноручно заповідачем. У судовому засіданні нотаріус Айматова пояснила, що вона протягом недовгого часу складала текст двох заповітів: згідно з першим спадкодавець залишив будинок, який належав йому, в рівних частинах Михайлову, Івановій та Сизовій. Через 1 день на прохання спадкодавця був складений ще один заповіт, в якому вказувалось, що заповідач не позбавляє права спадкувати інших спадкоємців, але Захарову повинні відійти грошовий вклад та майно, що збережеться в натурі на момент смерті заповідача.

Як треба вирішити справу? Яким чином відбувається скасування та зміна заповіту? Чи можна оспорювати заповіт показаннями свідків? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет позитивного вирішення питання для позивача. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом

Завдання №5

Громадянин Дяченко пред'явив позов до вдови Борисенка про відшкодування шкоди завданої каліцтвом. Позивач зазначив, що автомобіль під керуванням Борисенка скоїв ДТП, внаслідок якої йому завдані тяжкі тілесні ушкодження, що стали причиною повної втрати професійної працездатності. Посилаючись на те, що відповідачка в добровільному порядку відмовилась відшкодовувати втрачений у зв'язку з каліцтвом заробіток, позивач просив стягнути з неї одноразово 1817 грн. і щомісячно по 908 грн., а також моральну шкоду в розмірі 8765 грн. Суд задовольнив позов. У касаційній скарзі відповідачка просила скасувати рішення суду і звільнити її від відповідальності, посилаючись на те, що, як встановила судово-медична експертиза, її чоловік помер за кермом від серцевого нападу, і вже некерована машина завдала шкоди Дяченку, тому вона не повинна нести відповідальність за заповідяну після смерті чоловіка шкоду.

Проаналізуйте обставини справи і вкажіть, за які борги спадкодавця відповідає спадкоємець. Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет позитивного вирішення питання для позивача. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом

Завдання №6

Громадянка Василенко, вдова Хоменка, який помер 13 вересня 2007 року, звернулась до суду з позовом до В.Хоменко – матері померлого спадкодавця – про усунення її від спадщини. Василенко мотивувала це тим, що В.Хоменко залишила свого сина у віці одного року шести місяців матері чоловіка, злісно ухилялась від його виховання та утримання.

Розгляньте підстави усунення від спадщини. Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет позитивного вирішення питання для позивача. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом

Завдання №7

Через рік після смерті громадянки Сирцової АТ «Світанок» звернулось з позовом до чоловіка померлої про відшкодування 3000 грн. Сирцова працювала завідуючою складом, і за період роботи виявилася недостача майна на цю суму, яка не була з неї стягнута внаслідок її смерті. Суд позов задовольнив і стягнув з Сирцова як спадкоємця 3000 грн.

Чи правильне судове рішення? Зробити підбір судової практики в ЄДРСР з наведених ситуацій та проаналізуйте їх на предмет позитивного вирішення питання для позивача. Виходячи із судової практики, яка була підібрана чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення. Вирішіть ситуації та дайте консультацію за даним фактом

III. Під час заключної частини заняття здійснюється аналіз результатів розв'язання ситуаційних завдань, перевірка правильності обраних методів; виявлення та аналіз причин допущених помилок; оцінка роботи; підведення підсумків; повідомлення теми наступного заняття; пояснення домашнього завдання - зміст, методика роботи з ним, включаючи посилання на теоретичний матеріал та перелік рекомендованої літератури для самостійного опрацювання.

ТЕМА № 10. Сімейне право.

Семінарське заняття: Сімейне право

Навчальна мета заняття: засвоїти теоретичні положення щодо тлумачення та застосування норм сімейного права, засвоїти основні прийоми та способи тлумачення норм сімейного права, ознайомитися з актами застосування норм сімейного права, визначити проблемні питання застосування норм сімейного права.

Кількість годин: 2 години.

Навчальні питання:

1. Об'єкт тлумачення норм сімейного права.
2. Способи тлумачення норм сімейного права.
3. Офіційне й неофіційне тлумачення норм сімейного права.
4. Акти офіційного тлумачення норм сімейного права.
5. Підстави застосування норм сімейного права.
6. Акти застосування норм сімейного права.
7. Проблемні питання застосування норм сімейного права при розгляді судами справ, пов'язаних з позбавленням батьківських прав, поновленням батьківських прав, усиновленням і встановленням опіки та піклування над дитиною.
8. Проблемні питання застосування норм сімейного права при розгляді спорів, що впливають із правовідносин подружжя та колишнього подружжя.
9. Проблемні питання застосування норм сімейного права при розгляді спорів, що впливають із правовідносин батьків та дітей.

Методичні вказівки до вивчення питань теми.

1. Об'єкт тлумачення норм сімейного права.

При вивченні цього питання необхідно розкрити поняття «об'єкт тлумачення норм сімейного права», ознайомитися з системою норм сімейного права та системою сімейного законодавства, визначити особливості норм сімейного права як об'єкту тлумачення норм права.

2. Способи тлумачення норм сімейного права.

При розгляді цього питання треба зосередити увагу на способах тлумачення норм сімейного права. Доцільно розкрити такі способи тлумачення норм сімейного права як мовний, логічний, систематичний та історичний. Варто мати чітке уявлення про сутність даних способів тлумачення та їх особливості.

3. Офіційне й неофіційне тлумачення норм сімейного права.

При вивченні цього питання необхідно визначити суб'єктів тлумачення норм сімейного права. Крім цього слід зосередити увагу і на такі види тлумачення норм сімейного права як офіційне й неофіційне тлумачення та їх різновиди: нормативне та казуальне; автентичне та делеговане; повсякденне,

професійне, доктринальне.

4. Акти офіційного тлумачення норм сімейного права.

Розглядаючи це питання, треба визначитися з поняттям та видами актів офіційного тлумачення норм сімейного права (інтерпретаційні акти). Необхідно розглянути особливості юридичної природи інтерпретаційних актів та їх види. При цьому слід мати на увазі, що залежно від обсягу і характеру правотворчих повноважень органу виділяють акти автентичного тлумачення і легальні (акти делегованого тлумачення); залежно від наявності нормативних властивостей та характеру обов'язковості інтерпретаційних актів виділяють акти нормативного та казуального тлумачення.

5. Підстави застосування норм сімейного права.

Розглядаючи це питання, треба визначитися з поняттям застосування норм сімейного права та його характерними рисами. Також слід мати на увазі, що підставами застосування норм сімейного права є неможливість без допомоги владних структур реалізувати свої права; спір про право; необхідність вдатися до примусових заходів; необхідність встановити наявності чи відсутності юридичних фактів; необхідність установити статус суб'єкта права; необхідність вирішити організаційні питання.

6. Акти застосування норм сімейного права.

Розглядаючи це питання, треба визначитися з поняттям та ознаками акту застосування норм права. Особливу увагу слід приділити засвоєнню класифікації актів застосування норм сімейного права.

7. Проблемні питання застосування норм сімейного права при розгляді судами справ, пов'язаних з позбавленням батьківських прав, поновленням батьківських прав, усиновленням і встановленням опіки та піклування над дитиною.

Розглядаючи це питання необхідно проаналізувати судову практику по справах, пов'язаних з позбавленням батьківських прав, поновленням батьківських прав, усиновленням і встановленням опіки та піклування над дитиною та визначити основні проблемні питання, які виникають при застосуванні відповідних норм. Особливу увагу слід звернути на проблеми врахування думки дитини при вирішенні питань, що стосуються її життя; участь у розгляді справи органу опіки та піклування; вирішення питання про стягнення аліментів; вирішення питання про право дитини на житло; роз'єднання рідних братів та сестер при усиновленні; згода батьків дитини на усиновлення; згода дитини на усиновлення; таємниця усиновлення; встановлення опіку та піклування за відсутності в матеріалах справи будь-яких клопотань або висновків органу опіки та піклування.

8. Проблемні питання застосування норм сімейного права при розгляді спорів, що впливають із правовідносин подружжя та колишнього подружжя.

Розглядаючи це питання необхідно проаналізувати судову практику по справах, що впливають із правовідносин подружжя та колишнього подружжя. Особливу увагу слід звернути на проблеми розірвання шлюбу у судовому порядку; розпоряджання одним з подружжя майном, що є об'єктом права їх

спільної сумісної власності; поділ майна подружжя; визнання факту проживання жінки та чоловіка однією сім'єю без реєстрації шлюбу між собою; визнання шлюбу фіктивним; визнання шлюбу неукладеним; стягнення коштів на утримання одного з подружжя; накладення стягнення на майно, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя.

9. Проблемні питання застосування норм сімейного права при розгляді спорів, що впливають із правовідносин батьків та дітей.

Розглядаючи це питання необхідно проаналізувати судову практику по справах, що впливають із правовідносин батьків та дітей. Особливу увагу слід звернути на проблеми рівності батьків при вирішенні спорів про місце проживання дитини; врахування думки дитини при вирішенні спорів між батьками про визначення місця проживання дитини; отримання згоди одного з батьків на виїзд дитини за межі України з іншим з батьків; визначення розміру аліментів на дитину; стягнення заборгованості по сплаті аліментів на дитину; проблему самочинної зміни місця проживання малолітньої дитини одним з батьків, без згоди другого з батьків.

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти для розкриття окремих проблем, явищ тощо:

6. Сімейний кодекс України як об'єкт тлумачення норм сімейного права.
7. Історичне тлумачення норм сімейного права.
8. Суб'єкти офіційного тлумачення норм сімейного права.
9. Характерні риси застосування норм сімейного права.
10. Акти автентичного тлумачення норм сімейного права.
11. Судове рішення як акт застосування норм сімейного права.
12. Проблема врахування думки дитини при вирішенні питань, що стосуються її життя при розгляді справ у суді.
13. Проблема визнання судом факту проживання жінки та чоловіка однією сім'єю без реєстрації шлюбу між собою.
14. Проблема отримання згоди одного з батьків на виїзд дитини за межі України з іншим з батьків.

Теми для рефератів, які відповідають темі заняття.

1. Мовний спосіб тлумачення норм сімейного права.
2. Неофіційне тлумачення норм сімейного права.
3. Правоконстатуючі, правовідновлюючі, правозмінюючі та правоприпиняючі акти застосування норм сімейного права.

Література:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: ратифікована Законом № 475/97-ВР від 17.07.1997 // https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004
3. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14/conv#n1500>
4. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
5. Житловий кодекс Української РСР: Закон від 30.06.1983 № 5464-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10#Text>
6. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
7. Про державну реєстрацію актів цивільного стану: Закон України від 01.07.2010 № 2398-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2398-17#Text>
8. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 № 2402-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>
9. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
10. Про судовий збір: Закон України від 08.07.2011 № 3674-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17#Text>
11. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 № 2709-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15>
12. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>
13. Про третейські суди: Закон України від 11.05.2004 № 1701-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1701-15>
14. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12>
15. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016 № 1404-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text>
16. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>
17. Про державну допомогу сім'ям з дітьми: Закон України від 21.11.1992 № 2811-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-12#Text>
18. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: Закон України від 13.01.2005 № 2342-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2342-15#Text>
19. Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей: Закон України від 02.06.2005 № 2623-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-15#Text>
20. Про затвердження Правил державної реєстрації актів цивільного стану в Україні: Наказ Міністерства юстиції України від 18.10.2000 № 52/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0719-00#Text>

21. Про затвердження Порядку здійснення добровільного медичного обстеження осіб, які подали заяву про реєстрацію шлюбу: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 20.12.2002 № 480. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0044-03#Text>

22. Про перелік видів доходів, які враховуються під час визначення розміру аліментів на одного з подружжя, дітей, батьків, інших осіб: Постанова Кабінету Міністрів України від 26 лютого 1993 р. № 146. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/146-93-%D0%BF#Text>

23. Про затвердження Правил опіки та піклування: Наказ Державного комітету України у справах сім'ї та молоді, Міністерства освіти України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства праці та соціальної політики України 26.05.99 N 34/166/131/88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0387-99#Text>

24. Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини: Постанова Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 р. № 866. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/866-2008-%D0%BF#Text>

25. Про затвердження Порядку провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей: Постанова Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 2008 р. № 905. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/905-2008-%D0%BF#Text>

26. Про затвердження Положення про прийомну сім'ю: Постанова Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2002 р. N 565. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/565-2002-%D0%BF#Text>

27. Про затвердження Положення про дитячий будинок сімейного типу: Постанова Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2002 р. N 564. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/564-2002-%D0%BF#Text>

28. Постанова № 9 Пленуму Верховного Суду України «Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя» від 01.11.96. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-96#Text>

29. Постанова № 3 Пленуму Верховного Суду України «Про застосування судами окремих норм Сімейного кодексу України при розгляді справ щодо батьківства, материнства та стягнення аліментів» від 15.05.2006. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-06#Text>

30. Постанова № 3 Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про усиновлення і про позбавлення та поновлення батьківських прав» від 30.03.2007. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-07#Text>

31. Постанова № 11 Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя» від 21.12.2007. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0011700-07#Text>

32. Практика розгляду судами справ, пов'язаних із позбавленням батьківських прав, поновленням батьківських прав, усиновленням, установленням опіки та піклування над дітьми: Узагальнення від 11.12.2008.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0020700-08#Text>

33. Дайджести судової практики Великої Палати Верховного Суду. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pokazniki-diyalnosti/analiz/>

34. Огляди судової практики касаційних судів. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pokazniki-diyalnosti/analiz/>

35. Дякович М.М. Сімейне право : навч. пос. Київ: Правова єдність, 2009. 512 с.

36. Загальна теорія держави і права: [Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів] / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. — Харків: Право, 2009. — 584 с.

37. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М.І. Козюбри. — К.: Ваіте, 2015. — 392 с.

38. Ромовська З.В. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. 532 с.

39. Сімейне право України: підручник / за ред. А.О. Дутко. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2018. 480 с.

40. Сімейне право України: підручник / Т.В. Боднар, В.С. Гопанчук, О.В. Дзера та ін.; за заг. ред. Т.В. Боднар та О.В. Дзери. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 520 с.

41. Сімейне право: підручник / за заг. ред. В.А. Кройтора та В.Ю. Євко; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2016. 512 с.

42. Сімейне право: підручник / за ред. С.Б. Булеци, В.Г. Фазікоша. Львів, 2015. 375 с.

43. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар / за ред. І.В. Жилінкової. Харків: Ксилон, 2008. 855 с.

44. Сімейний кодекс України: науково-практичний коментар / за ред.. С.Я. Фурси. Київ: Видавництво Фурса С.Я.: КНТ, 2008. 1248 с.

45. Теорія держави і права : підручник / [О. М. Бандурка, О. М. Головка, О. С. Передерій та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. М. Бандурки ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. — Харків, 2018. — 416 с

46. Теорія держави та права : навч. посіб. / [Є. В. Білозьоров, В. П. Власенко, О. Б. Горова, А. М. Завальний, Н. В. Заяць та ін.] ; за заг. ред. С. Д. Гусарева, О. Д. Тихомирова. — К. : НАВС, Освіта України, 2017. — 320 с.

47. Теорія держави і права. Академічний курс: Підручник / За ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. — 2-е вид., перероб. і допов. — К.: Юрінком Інтер, 2008. — 688 с.

48. Теорія держави і права: Навчальний посібник. — Запоріжжя: Просвіта, 2010. — 348 с.

Практичне заняття: Сімейне право

Навчальна мета заняття є формування вмінь і навичок практичного застосування чинних норм приватного права до сімейних відносин за участі суб'єктів приватного права; вміти використовувати набуті знання щодо тлумачення та правозастосування норм сімейного права (закону) до певних ситуаційних завдань.

Кількість годин: 4 години.

Місце проведення: навчальна аудиторія (номер аудиторії визначається розкладом занять).

Навчальні питання:

1. Об'єкт тлумачення норм сімейного права.
2. Способи тлумачення норм сімейного права.
3. Офіційне й неофіційне тлумачення норм сімейного права.
4. Акти офіційного тлумачення норм сімейного права.
5. Підстави застосування норм сімейного права.
6. Акти застосування норм сімейного права.
7. Проблемні питання застосування норм сімейного права при розгляді судами справ, пов'язаних з позбавленням батьківських прав, поновленням батьківських прав, усиновленням і встановленням опіки та піклування над дитиною.
8. Проблемні питання застосування норм сімейного права при розгляді спорів, що впливають із правовідносин подружжя та колишнього подружжя.
9. Проблемні питання застосування норм сімейного права при розгляді спорів, що впливають із правовідносин батьків та дітей.

Література:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: ратифікована Законом № 475/97-ВР від 17.07.1997 // https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004
3. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 № 2947-ІІІ.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14/conv#n1500>
4. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
5. Житловий кодекс Української РСР: Закон від 30.06.1983 № 5464-Х.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10#Text>
6. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 № 2768-ІІІ.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>

7. Про державну реєстрацію актів цивільного стану: Закон України від 01.07.2010 № 2398-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2398-17#Text>
8. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 № 2402-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>
9. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
10. Про судовий збір: Закон України від 08.07.2011 № 3674-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17#Text>
11. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 № 2709-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15>
12. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>
13. Про третейські суди: Закон України від 11.05.2004 № 1701-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1701-15>
14. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12>
15. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016 № 1404-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text>
16. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>
17. Про державну допомогу сім'ям з дітьми: Закон України від 21.11.1992 № 2811-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-12#Text>
18. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: Закон України від 13.01.2005 № 2342-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2342-15#Text>
19. Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей: Закон України від 02.06.2005 № 2623-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-15#Text>
20. Про затвердження Правил державної реєстрації актів цивільного стану в Україні: Наказ Міністерства юстиції України від 18.10.2000 № 52/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0719-00#Text>
21. Про затвердження Порядку здійснення добровільного медичного обстеження осіб, які подали заяву про реєстрацію шлюбу: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 20.12.2002 № 480. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0044-03#Text>
22. Про перелік видів доходів, які враховуються під час визначення розміру аліментів на одного з подружжя, дітей, батьків, інших осіб: Постанова Кабінету Міністрів України від 26 лютого 1993 р. № 146. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/146-93-%D0%BF#Text>
23. Про затвердження Правил опіки та піклування: Наказ Державного комітету України у справах сім'ї та молоді, Міністерства освіти України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства праці та соціальної

політики України 26.05.99 N 34/166/131/88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0387-99#Text>

24. Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини: Постанова Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 р. № 866. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/866-2008-%D0%BF#Text>

25. Про затвердження Порядку провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей: Постанова Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 2008 р. № 905. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/905-2008-%D0%BF#Text>

26. Про затвердження Положення про прийомну сім'ю: Постанова Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2002 р. N 565. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/565-2002-%D0%BF#Text>

27. Про затвердження Положення про дитячий будинок сімейного типу: Постанова Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2002 р. N 564. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/564-2002-%D0%BF#Text>

28. Постанова № 9 Пленуму Верховного Суду України «Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя» від 01.11.96. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-96#Text>

29. Постанова № 3 Пленуму Верховного Суду України «Про застосування судами окремих норм Сімейного кодексу України при розгляді справ щодо батьківства, материнства та стягнення аліментів» від 15.05.2006. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-06#Text>

30. Постанова № 3 Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про усиновлення і про позбавлення та поновлення батьківських прав» від 30.03.2007. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-07#Text>

31. Постанова № 11 Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя» від 21.12.2007. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0011700-07#Text>

32. Практика розгляду судами справ, пов'язаних із позбавленням батьківських прав, поновленням батьківських прав, усиновленням, установленням опіки та піклування над дітьми: Узагальнення від 11.12.2008. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0020700-08#Text>

33. Дайджести судової практики Великої Палати Верховного Суду. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pokazniki-diyalnosti/analiz/>

34. Огляди судової практики касаційних судів. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pokazniki-diyalnosti/analiz/>

35. Дякович М.М. Сімейне право : навч. пос. Київ: Правова єдність, 2009. 512 с.

36. Загальна теорія держави і права: [Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів] / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. В. Цвіка, д-ра юрид.

наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. — Харків: Право, 2009. — 584 с.

37. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М.І. Козюбри. — К.: Ваіте, 2015. — 392 с.

38. Ромовська З.В. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. 532 с.

39. Сімейне право України: підручник / за ред. А.О. Дутко. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2018. 480 с.

40. Сімейне право України: підручник / Т.В. Боднар, В.С. Гопанчук, О.В. Дзера та ін.; за заг. ред. Т.В. Боднар та О.В. Дзери. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 520 с.

41. Сімейне право: підручник / за заг. ред. В.А. Кройтора та В.Ю. Євко; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2016. 512 с.

42. Сімейне право: підручник / за ред. С.Б. Булеци, В.Г. Фазікоша. Львів, 2015. 375 с.

43. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар / за ред. І.В. Жилінкової. Харків: Ксилон, 2008. 855 с.

44. Сімейний кодекс України: науково-практичний коментар / за ред. С.Я. Фурси. Київ: Видавництво Фурса С.Я.: КНТ, 2008. 1248 с.

45. Теорія держави і права : підручник / [О. М. Бандурка, О. М. Головка, О. С. Передерій та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. М. Бандурки ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. — Харків, 2018. — 416 с

46. Теорія держави та права : навч. посіб. / [Є. В. Білозьоров, В. П. Власенко, О. Б. Горова, А. М. Завальний, Н. В. Заяць та ін.] ; за заг. ред. С. Д. Гусарева, О. Д. Тихомирова. — К. : НАВС, Освіта України, 2017. — 320 с.

47. Теорія держави і права. Академічний курс: Підручник / За ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. — 2-е вид., перероб. і допов. — К.: Юрінком Інтер, 2008. — 688 с.

48. Теорія держави і права: Навчальний посібник. — Запоріжжя: Просвіта, 2010. — 348 с.

План проведення заняття:

I. Вступ до заняття проводиться шляхом ознайомлення із навчальними питаннями та нормативними актами, які підлягають застосуванню при вирішенні практичних завдань; визначаються мета та послідовність його проведення, а також надаються викладачем роз'яснення з питань, що викликають складнощі щодо їх правильного засвоєння.

II. Порядок проведення основної частини заняття

5. Об'єкт тлумачення норм сімейного права.

На підставі набутих здобувачем знань щодо поняття та системи об'єктів тлумачення норм сімейного права необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна

аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

6. Способи тлумачення норм сімейного права.

На підставі набутих здобувачем знань щодо правового способів тлумачення норм сімейного права необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

7. Офіційне й неофіційне тлумачення норм сімейного права.

На підставі набутих здобувачем знань щодо поняття та сутності офіційного та неофіційного тлумачення норм сімейного права необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

8. Акти офіційного тлумачення норм сімейного права.

На підставі набутих здобувачем знань щодо поняття та особливостей актів тлумачення норм сімейного права необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

9. Підстави застосування норм сімейного права.

На підставі набутих здобувачем знань щодо підстав застосування норм сімейного права необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

10. Акти застосування норм сімейного права.

На підставі набутих здобувачем знань щодо поняття та особливостей актів застосування норм сімейного права необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

11. Проблемні питання застосування норм сімейного права при розгляді судами справ, пов'язаних з позбавленням батьківських прав, поновленням батьківських прав, усиновленням і встановленням опіки та піклування над дитиною.

На підставі набутих здобувачем знань щодо проблемних питань застосування норм сімейного права при розгляді судами справ, пов'язаних з позбавленням батьківських прав, поновленням батьківських прав, усиновленням і встановленням опіки та піклування над дитиною необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

12. Проблемні питання застосування норм сімейного права при розгляді спорів, що впливають із правовідносин подружжя та колишнього подружжя.

На підставі набутих здобувачем знань щодо проблемних питань застосування норм сімейного права при розгляді спорів, що впливають із правовідносин подружжя та колишнього подружжя необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

13. Проблемні питання застосування норм сімейного права при розгляді спорів, що впливають із правовідносин батьків та дітей.

На підставі набутих здобувачем знань щодо проблемних питань застосування норм сімейного права при розгляді спорів, що впливають із правовідносин батьків та дітей необхідно вирішити практичне завдання (номер завдання визначається викладачем). Завдання виконуються письмово в окремому зошиті. Засобами контролю здобутих практичних навичок є перевірка правильності оформлення письмового виконання завдання та усна аргументація здобувача вищої освіти щодо обраного вмотивованого напрямку вирішення.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ
до теми № 10. Сімейне право

Завдання №1

У березні 2007 року Ревченко і Вавілова вирішили одружитися. На прохання батьків нареченої вони обвінчалися у церкві. Порадившись з друзями, Ревченко і Вавілова вирішили, що у сучасних умовах їх шлюб є укладеним у результаті церковного обряду і його державної реєстрації в органі державної реєстрації актів цивільного стану не потрібно.

Через рік, внаслідок сварок з чоловіком, Вавілова вирішила розірвати шлюб. Проте подану нею заяву про розірвання шлюбу ані в органі державної реєстрації актів цивільного стану, ані в суді не прийняли, вимагаючи надати Свідectvo про реєстрацію шлюбу.

Дайте оцінку діям органу державної реєстрації актів цивільного стану та суду. Чи реалізували Ревченко та Вавілова в даному разі своє право на шлюб? Який правозастосовчий акт необхідно винести і кому для того, щоб шлюб між ними був укладений? Вирішіть ситуацію та дайте консультацію за даним фактом.

Завдання №2

У серпні 2018 року Олег Климюк після повернення з довготривалого відрядження дізнався, що рік тому (у квітні 2017 р.) його дружина Галина продала без його згоди дачу, яка належала подружжю на праві спільної сумісної власності.

Не погодившись із цим, Олег вимагав від дружини розірвання договору купівлі-продажу. Галина відмовилася і пояснила, що вимушена була продати дачу через матеріальні труднощі і у зв'язку з придбанням нового автомобіля. Вона також пояснила, що не змогла узгодити з чоловіком дане питання, оскільки він був відсутній. Крім того, отримані від продажу дачі гроші вже витрачені, що не дозволяє вирішувати питання про розірвання договору купівлі-продажу.

Переконавшись, що його вимоги марні, Олег у жовтні 2018 року звернувся до суду з позовом про визнання договору купівлі-продажу дачі недійсним. У судовому засіданні покупці вимагали припинити справу внаслідок пропуску строку позовної давності.

Вирішіть ситуацію та дайте консультацію за даним фактом.

Підберіть судову практики в ЄДРСР з наведеної ситуації та проаналізуйте її на предмет позитивного вирішення питання для позивача. Виходячи із судової практики, яка була підібрана, зробіть висновок чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення та застосування.

Завдання №3

Після розлучення Ольга Мироненко більш як 5 років не ставила питання про стягнення з колишнього чоловіка Віктора аліментів на утримання їхньої малолітньої дочки, оскільки мала високооплачувану роботу і не потребувала матеріальної допомоги. Однак, у 2019 році, після ліквідації фірми, в якій вона працювала, О. Мироненко стала безробітною і попросила колишнього чоловіка виплачувати їй 2500 грн. на утримання дитини.

Василь Мироненко протягом декількох місяців під різними приводами ухилявся від вирішення цього питання, а згодом прямо відмовився укласти договір про виплату аліментів у добровільному порядку. На заяву колишньої дружини звернутися до суду він також не відреагував, заявивши, що їй необхідно було подати відповідну позовну заяву протягом року після розлучення, а тепер вона не буде розглянута у зв'язку із пропуском строків позовної давності.

Вирішіть ситуацію та дайте консультацію за даним фактом.

Підберіть судову практики в ЄДРСР з наведеної ситуації та проаналізуйте її на предмет позитивного вирішення питання для позивача. Виходячи із судової практики, яка була підібрана, зробіть висновок чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення та застосування.

Завдання №4

Миронов одружився з Савіною, що мала дочку Ірину 7 років і удочерив дівчинку. Через 10 років Савіна померла. Через 2 роки після її смерті Ірина та Миронов за взаємною згодою звернулися із заявою до органу державної реєстрації актів цивільного стану для реєстрації шлюбу.

Дайте юридичну оцінку вказаним діям. Чи може орган державної реєстрації актів цивільного стану відмовити в даному випадку у реєстрації шлюбу? Вирішіть ситуацію.

Визначте, чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення та застосування.

Завдання №5

Ганна Горенко та Юрій Горенко звернулися із заявою до органів державної реєстрації актів цивільного стану для реєстрації шлюбу. Ганні виповнилося 16 років, а Юрію - 19. Молоді люди надали медичну довідку, що підтверджує вагітність нареченої і просили зареєструвати їх шлюб негайно. На питання, чому у них однакове прізвище, Ганна та Юрій відповіли, що у них один батько, який був одружений спочатку з матір'ю Юрія, а потім – з матір'ю Ганни. У реєстрації шлюбу їм було відмовлено.

Вирішіть ситуацію та дайте консультацію за даним фактом.

Чи правомірна відмова органу державної реєстрації актів цивільного стану у реєстрації їхнього шлюбу? Відповідь обґрунтуйте.

Визначте чи є норми права, які створюють проблему їх тлумачення та застосування.

Завдання №6

При розірванні шлюбу чоловік просив провести поділ спільно нажитого майна і серед іншого включив до переліку: прикраси з золота, які були у дружини, її норкове манто і піаніно, куплене доньці. Дружина в переліку майна, що підлягає поділу, вказала бібліотеку юридичної літератури чоловіка і комп'ютер, оскільки це за вартістю не менше, ніж її манто. Більше того, побоюючись, що чоловік без її на те згоди продасть автомобіль, зареєстрований на його ім'я, дружина вивезла з квартири побутову техніку.

Вирішіть ситуацію та дайте консультацію за даним фактом.

Підберіть судову практики в ЄДРСР з наведеної ситуації та проаналізуйте її на предмет позитивного вирішення питання для позивача. Виходячи із судової практики, яка була підібрана, зробіть висновок чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення та застосування.

Завдання №7

У 2002 році у подружжя Іванових народилася дитина. Віталій Іванов був зареєстрований як її батько. У 2016 році шлюб між Івановими був розірваний. У тому ж році на підставі тесту ДНК було встановлено, що В. Іванов не є біологічним батьком дитини.

Незважаючи на це С. Іванова звернулася до суду з вимогою про стягнення з В. Іванова аліментів на дитину. В. Іванов оспорюючи своє батьківство подав позов про виключення запису про нього як батька з актового запису про народження дитини. Суд відмовив у позові В. Іванову, посилаючись на те, що відповідно до Кодексу про шлюб та сім'ю УРСР 1969 року, особа, записана батьком або матір'ю дитини, має право подати такий позов протягом року з того часу, коли їй стало або повинно було стати відомо про здійснений запис.

Вирішіть ситуацію та дайте консультацію за даним фактом.

Підберіть судову практики в ЄДРСР з наведеної ситуації та проаналізуйте її на предмет позитивного вирішення питання для позивача. Виходячи із судової практики, яка була підібрана, зробіть висновок чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення та застосування.

Завдання №8

Подружжя пара Микитенко за медичними показами не могла мати дітей, тому вони визнали можливим подати оголошення в газету про пошуки сурогатної матері. Відгукнулася Ваніна, яка дала згоду на імплантацію їй ембріона з метою його виношування. Подружжя Микитенко уклали з нею письмовий договір, за яким вони зобов'язалися прийняти дитину на виховання і після її народження виплатити Ваніній значну суму, а також дбати про неї під час виношування плоду. Дитина народилася, і подружжя Микитенко, передавши по розписці обумовлену суму, були записані батьками дитини. Через місяць, Ваніна зажадала доплату, погрожуючи в противному випадку звернутися до суду з метою відібрання дитини, визнання її матір'ю і стягнення аліментів з Микитенка як з фактичного батька.

Чи законні дії подружжя Микитенків? У якій формі Микитенки повинні були дати згоду на імплантацію ембріона Ваніній? Чи має будь-які батьківські права відносно народжену дитину сурогатна мати? Чи вправі «замовники» дитини в майбутньому від неї відмовитися, якщо їх, наприклад, щось не влаштує або дитина народилася з вадами? Чи надається правове значення факт біологічного походження дитини від донора? Як встановлюється батьківство та материнство щодо дітей у випадках застосування для народження допоміжних репродуктивних технологій? Чи має право дитина знати своїх генетичних батьків?

Вирішіть ситуацію та дайте консультацію за даним фактом.

Підберіть судову практики в ЄДРСР з наведеної ситуації та проаналізуйте її на предмет позитивного вирішення питання для позивача. Виходячи із судової практики, яка була підібрана, зробіть висновок чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення та застосування.

Завдання №9

Ірина Рава звернулася до Олеся Рави з позовом про стягнення аліментів на двох дітей – 15-річного сина та 19-річну доньку. Свої вимоги вона мотивувала тим, що син навчається у коледжі, а донька є студенткою вищого навчального закладу і навчається за контрактом.

Відповідач позову не визнав, посилаючись на те, що син після навчання підробляє на автомийці і має додатковий дохід, а на доньку він виплачувати аліментів не зобов'язаний, оскільки вона є повнолітньою.

Вирішіть ситуацію та дайте консультацію за даним фактом.

Підберіть судову практики в ЄДРСР з наведеної ситуації та проаналізуйте її на предмет позитивного вирішення питання для позивача. Виходячи із судової практики, яка була підібрана, зробіть висновок чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення та застосування.

Завдання 10

Залишившись без піклування батьків, 6-річний Богдан Канін був тимчасово поміщений органом опіки та піклування у навчально-виховний заклад для дітей, які залишилися без піклування батьків. Заходи щодо його влаштування в сім'ю (на усиновлення, під опіку, прийомну сім'ю, дитячий будинок сімейного типу, під патронат) на території області за місцем знаходження навчально-виховного закладу протягом чотирьох місяців результату не дали. Після цього керівник навчально-виховного закладу на прохання іноземної посередницької фірми самостійно організував знайомство з Богданом подружжя Квін – громадянами США, а потім за погодженням з ними дав висновок про можливість усиновлення Богдана. Цей висновок було представлено до суду для вирішення питання про усиновлення Богдана подружжям Квін.

Дізнавшись про це, орган опіки та піклування відкликав із суду висновок керівника навчально-виховного закладу і поставив питання про притягнення його до адміністративної відповідальності. Однак останній не погодився з тим,

що скоїв правопорушення, пояснивши, що він вжив усіх можливих заходів для влаштування дитини в сім'ю і діяв в її інтересах.

При наявності яких підстав дитина, яка є громадянином України може бути усиновлена іноземцями? Вирішіть ситуацію та дайте консультацію за даним фактом.

Підберіть судову практики в ЄДРСР з наведеної ситуації та проаналізуйте її на предмет позитивного вирішення питання для позивача. Виходячи із судової практики, яка була підібрана, зробіть висновок чи є норми права, які створюють в судах проблему їх тлумачення та застосування.

3. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

3.1. Рекомендована література

3.1.1. Основна

1. Бондар Ю. М. Теорія правозастосування : курс лекцій. Київ : ЮВЕТА, 2010. 88 с.
2. Бочаров Д. О. Правозастосовча діяльність: поняття, функції та форми : проблемні лекції. Дніпропетровськ : АМСУ, 2006. 73 с.
3. Дякович М.М. Сімейне право : навч. пос. Київ: Правова єдність, 2009. 512 с.
4. Загальна теорія держави і права: [Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів] / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. — Харків: Право, 2009. — 584 с.)
5. Загальна теорія права : підруч. / М. І. Козюбра та ін. ; за заг. ред. М. І. Козюбри. Київ: Ваіте, 2015. 392 с.
URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/8/f/283756.pdf>
6. Кельман М. С., Мурашин О. Г. Загальна теорія держави і права : підруч. Київ : Кондор, 2006. 477 с.
URL: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI/KONDOR/ZAG_TEOR_2005.pdf
7. Макушев П. В., Хрідочкін А. В. Теорія правозастосування : навч. посіб. Дніпро : Гельветика, 2018. 359 с.
8. Малишев Б. В., Москалюк О. В. Застосування норм права (теорія і практика) : навч. посіб. / За заг. ред. Б. В. Малишева. Київ : Реферат, 2010. 260 с.
9. Мічурін Є. О., Шишка О. Р. Цивільне право. Альбом схем : навч. посіб. : у 2 ч. Ч. 1 / Є. О. Мічурін, О. Р.Шишка. – Вид. 5-те, перероб. – Харків : Право, 2018. – 232 с.
10. Мічурін Є. О., Шишка О. Р. Цивільне право. Альбом схем : навч. посіб. : у 2 ч. Ч. 2 / Є. О. Мічурін, О. Р.Шишка. – Вид. 5-те, перероб. – Харків : Право, 2018. – 222 с.
11. Настасяк І. Ю. Тлумачення правових норм : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2009. 336 с.
URL: <https://ua1lib.org/book/3058981/5b20b5?id=3058981&secret=5b20b5>
12. Правозастосування : навч. посіб. / О. А. Назаренко та ін. / За заг. ред. С. Д. Гусарєва. Київ : НАВС, ФОП Маслаков, 2020. 160 с.
URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/17786/1/%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%B7%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%81%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.%20%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87.%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1.%202020.%20160%20%D1%81.pdf>

13. Ромовська З.В. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. 532 с.
14. Сімейне право: підручник / за заг. ред. В.А. Кройтора та В.Ю. Євко; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2016. 512 с.
15. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар / за ред. І.В. Жилінкової. Харків: Ксилон, 2008. 855 с.
16. Скакун О. Ф. Теорія права і держави : підруч. Вид. 4-те, допов. і перероб. Київ : Правова єдність : Алерта, 2014. 524 с.
17. Теорія держави і права : підручник / [О. М. Бандурка, О. М. Головка, О. С. Передерій та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. М. Бандурки ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2018. – 416 с.
18. Цивільне право : підручник : в 2 т. : затверджено МОН України / В.І. Борисова, Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін. Т. 1. 2014. 656 с.
19. Цивільне право : підручник : в 2 т. : затверджено МОН України / В.І. Борисова, Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін. Т. 2 . 2014. 816 с.
20. Цивільне право України : підручник. / За ред. проф. Бошицького Ю.Л. та проф. Шишки Р.Б. (кер. авт. кол.), Загальна частина. – К. : Видавництво Ліра-К, 2013. – 760 с.
21. Цивільне право України. Загальна частина : підручник / Ю.Л. Бошицький, І.Р. Шишка, О.Р. Шишка, Р.Б. Шишка. Київ : Ліра-К, 2016. 760 с.
22. Цивільне право України. Особлива частина : підручник / О.Є. Аврамова, О.І. Антонюк, О.В. Батожська та ін. Київ : Ліра-К, 2016. 1022 с.
23. Цивільне право України. Особлива частина : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 1173 с.
24. Цивільне право України. У двох частинах. Ч. 1. Навчальний посібник / За заг. ред. В.А. Кройтора. Харків: вид-во Харківського нац. ун-ту внутр. справ., 2013. 400 с.
25. Цивільне право України. У двох частинах. Частина 1. Підручник. / За заг. ред. Р.Б. Шишки та В.А. Кройтора. Х.: Вид-во Харківського нац. ун-ту внутр. справ, 2008. 516 с.
26. Цивільне право України. У двох частинах. Частина 2. Підручник / За заг. ред. Шишки Р.Б. та Кройтора В. А.-Х.: Вид-во Харк. нац-го універ. внутр. справ, 2008.
27. Цивільне право України. У двох частинах. Частина друга. Навчальний посібник / За заг. ред. В.А. Кройтора та Ю.І. Чалого. Харків: Вид-во ХНУВС, 2009. 344 с.
28. Цивільне право України: навчальний посібник: У 2-х ч. Ч.1 / за ред. В.А. Кройтора, О.Є. Кухарєва, М.О. Ткалича – Запоріжжя: “Гельветика”, 2016.
29. Цивільне право України: навчальний посібник: У 2-х ч. Ч.2 / за ред. В.А. Кройтора, О.Є. Кухарєва, М.О. Ткалича – Запоріжжя: “Гельветика”, 2016. – С. 95-124.
30. Цивільне право України: підручник. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах. / За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), Ч. 1. Загальна. К.: Видавництво Ліра-К, 2018. 736 с.

31. Цивільне право Частина 2: підручник За ред. Є.О.Мічуріна та В.А.Кройтора. Харків: вид-во Харківського нац. ун-ту внутр. справ., 2013. 814с.

32. Цивільне право: підручник: У 2-х т. / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М.Баранова та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л.Яроцького. – Х.: Право, 2011. – Т. 1.

3.1.2 Допоміжна

3.1.2.1. Юридична література:

1. Абрамович Р. М. Особливості судової аргументації при застосуванні принципу незворотності дії закону в часі в Україні. Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. Київ, 2013. Т. 144–145. С. 17–20.

2. Аномалії у цивільному праві; навч.практ посіб. / Р.А. Майданик, Бєрвєно С.М., Майданик Н.І. та ін.; відп. ред. Р.А. Майданик. –К., 2010.–1008 с

3. Антологія української юридичної думки убіт./редкол.:Ю.С. Шемшученко та ін. т. 6: Цивільне право; відп. ред. Я.М. Шевченко. К., 2003. 584 с.

4. Балтаджи П. М. Юридична мова правозастосовних актів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2008. 20 с.

5. Білас Ю. Ю. Європейські стандарти прав людини в контексті правозастосування сучасної України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2011. 19 с.

6. Білозьоров Є. В., Кривицький Ю. В. Казуальне тлумачення норм права: теоретичні та практичні аспекти розуміння. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 18. Економіка і право. Київ, 2015. Вип. 27. С. 207–215

7. Білозьоров Є. В., Кривицький Ю. В. Казуальне тлумачення норм права: теоретичні та практичні аспекти розуміння. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 18. Економіка і право. Київ, 2015. Вип. 27. С. 207–215.

8. Бобрик В. І. Особисте життя як об'єкт цивільно–правової охорони: монографія. К., 2008 208 с.

9. Бобровник С. В. Правозастосовні акти: природа, сутність та місце в системі законодавства. Правова держава. Київ, 2019. Вип. 30. С. 35–43.

10. Боднар Т. В. Виконання договірних зобов'язань у цивільному праві: монографія. К., 2005. 272 с.

11. Боднар Т. В. Договірні зобов'язання в цивільному праві (загальні положення): навч. посібн. К., 2007. 280 с.

12. Бриль К. І. Правозастосовний акт як особливий вид індивідуальних правових актів : монографія. Київ : МП Леся, 2012. 191 с.

13. Ведерніков Ю. А., Папіра А. В. Теорія держави і права : навч. посіб. Київ : Знання, 2008. 333 с.

14. Венедіктова І.В. Методологічні засади охоронюваних законом інтересів у приватному праві: монографія. Х., 2011. 260 с.
15. вищої освіти / Є. В. Білозьоров та ін. / За заг. ред. С. Д. Гусарева, О. Д. Тихомирова. Київ : НАВС, Освіта України, 2017. 116 с.
16. Відшкодування моральної та матеріальної шкоди: навч. посіб. / [М. К. Галянтич та ін.]; за заг. ред. М. К. Галянтича. К. : Юрінком Інтер, 2011. 624 с.
17. Власов Ю. Л. Проблеми тлумачення норм права : монографія. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. 180 с.
18. Гнатюк М. Д. Правозастосування як форма реалізації права : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2007. 211 с.
19. Головченко В. В., Головченко О. В. Правозастосування і захист прав людини в суверенній Україні : монографія. Чернігів : Вид. Лозовий В. М. 2012. 327 с.
20. Головченко О. В. Захист прав людини в контексті правозастосування : автореф. дис. ... д-ра філос. в галузі права. Київ, 2013. 18 с.
21. Гринь О. Д. До питання про ефективність правозастосовних актів. Митна справа. Одеса, 2015. № 2 (2.2). С. 64–71.
22. Гусарєв С. Д., Олійник А. Ю., Слюсаренко О. Л. Теорія права і держави : навч. посіб. Київ : Правова єдність, 2008. 270 с.
23. Дахно І. І. Право інтелектуальної власності: Навч. посіб. 2–е вид., перероб. і допов. К.: ЦНЛ, 2006. 278 с.
24. Договір як універсальна правова конструкція : монографія / [А. П. Гетьман, В. І. Борисова, О. П. Євсєєв та ін.] ; за ред. А. П. Гетьмана, В. І. Борисової. Х. : Право, 2012. 432 с.
25. Договірне право України. Загальна частина: навч. посіб. / Т. В. Боднар, О. В. Дзера, Н. С. Кузнецова та ін.; за ред. О. В. Дзери. К., 2008. 896 с.
26. Договірне право України. Особлива частина: навч. посіб. / Т. В. Боднар, О. В. Дзера, Н. С. Кузнецова та ін.; за ред. О. В. Дзери. К., 2009. 1200 с.
27. Донченко О. І. Особливості правозастосування як форми реалізації норм права. Вісник Міжнародного гуманітарного університету. Одеса, 2014. № 11. Т. 11. С. 40–42.
28. Дудаш Т. Особливості аргументування рішень Європейського суду з прав людини (до характеристики методологічних підходів). Право України. Київ, 2017. № 4. С. 86–96.
29. Жилінкова О. В. Договори в сфері реалізації авторських прав на музичний твір / О. В. Жилінкова. Х.: Ксилон, 2008. 212 с.
30. Заїка Ю. О. Спадкове право України: навч. посіб. / Ю. О. Заїка, Є. О. Рябоконь/за ред. О. В. Дзери. К., 2009. 353 с.
31. Заїка Ю. О. Українське цивільне право: навч. посіб. 2008. 367 с.
32. Захист прав інтелектуальної власності: норми міжнародного і національного законодавства та їх правозастосування: Практ. посіб. К., 2007. 448 с.

33. Здійснення та судовий захист суб'єктивних житлових прав: моногр./ Наук.-дослід. Ін-т приват. права і підприємництва АПрН України. К.-Тернопіль: Підруч. і посіб., 2009. 496 с.
34. Зеленина А. Ю. Применение как основная форма реализации норм права социального обеспечения. Вестник Томского государственного университета. Право. Томск, 2013. № 1 (7). С. 96–103.
35. Інтелектуальна власність: теорія і практика інноваційної діяльності: Підручник / М.В.Вачевський, В.Г.Кремень, В.М.Мадзігон та ін. К.: Професіонал, 2005. 448 с.
36. Кадикало О. І. Офіційне тлумачення норм Конституції і законів конституційними судами (на прикладі України і країн СНД) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Київ, 2010. 22 с.
37. Ківалова Т.С. Зобов'язання відшкодування шкоди у цивільному законодавстві України (теоретичні аспекти): монографія. Одеса, 2008. 360 с.
38. Кістяник В. І. Особливості аргументації в судах загальної юрисдикції. Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. Київ, 2015. Т. 168. С. 52–55.
39. Клименко О. М. Договір довічного утримання. К.: Фурса, 2006. 40 с.
40. Коваль І. Ф. Захист прав у сфері промислової власності: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування : монографія НДІ ІВ НАПрН України. К. : НДІ ІВ НАПрН України, Лазурит–Полиграф, 2011. 320 с.
41. Коваль Н. Т. Зasadничі принципи правозастосування у розбудові правової держави: методологічні основи концептуалізації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Івано-Франківськ, 2019. 20 с.
42. Козюбра М. І. Моделі (типи) юридичної аргументації. Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. Київ, 2013. Т. 144–145. С. 3 – 8.
43. Козюбра М. І. Теорія юридичної аргументації: історія становлення, стан і перспективи у вітчизняній юриспруденції. Загальнотеоретичне правознавство, верховенство права та Україна : зб. наук. статей ; гол. ред. А. Мелешевич. Київ : Дух і літера, 2013. С. 559–582.
44. Козюбра М. Теорія юридичної аргументації та її особливості в конституційному судочинстві. Вісник Конституційного Суду України. Київ, 2016. № 6. С. 167–180.
45. Константи́й О. В. Практика Європейського суду з прав людини як джерело судового правозастосування Верховного Суду України. Вісник Верховного Суду України. Київ, 2012. № 1 (137). С. 33–35.
46. Коссак В.М. Право інтелектуальної власності. К., 2007. 208 с.
47. Костовська К. М. Юридична техніка актів правозастосування в діяльності органів внутрішніх справ : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Львів, 2011. 16 с.
48. Костюк Н. П. Особливості стадій правозастосування. Держава і право. Київ, 2009. № 44. С. 70–76.
49. Кохановська О. В. Теоретичні проблеми інформаційних відносин у цивільному праві: монографія. К., 2006. 463 с.

50. Кравець М. О. Поняття, сутність та місце юридичної кваліфікації у процесі правозастосування. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. Дніпропетровськ, 2015. № 3. С. 110–116.
51. Кривицький Ю. В. Історичний спосіб тлумачення норм права: загальнотеоретичний аспект. Часопис Київського університету права. Київ, 2012. № 1. С. 32–36.
52. Кривицький Ю. В. Юридична аргументація: доктринальне розуміння та методологічний потенціал. Філософські та методологічні проблеми права. Київ, 2019. № 2 (18). С. 36–45.
53. Кривобок С. В. Правочини з підприємництвом як єдиним майновим комплексом: моногр. Х.: Право, 2009. 176 с.
54. Кухарев О. Є. Виконання заповіту: проблеми теорії та практики: монографія / О. Є. Кухарев. Х., 2009. 263 с.
55. Кучеренко І. М. Організаційно–правові форми юридичних осіб приватного права: монографія. К., 2004. 328 с.
56. Лещенко Д. С. Установи як учасники цивільних відносин: монографія. Дніпропетровськ, 2007. 196 с.
57. Луць А. В. Свобода договору в цивільному праві України: навч. посіб. К., 2005. 204 с.
58. Луць В. В. Контракти в підприємницькій діяльності: навч. посіб. К., 2008. 576 с.
59. Луць В. В. Строки і терміни у цивільному праві: монографія. К., 2013. 320 с.
60. Малента В. С. Неофіційне тлумачення норм права : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2010. 18 с.
61. Мартиненко П. Місце та роль Європейської Конвенції про захист прав і основних свобод людини 1950 року в конституційно-правовому механізмі України. Вісник Конституційного Суду України. Київ, 2002. № 2. С. 64–75.
62. Мартинишин Г. Й. Логіко-філософські основи правозастосування : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.12. Львів, 2017. 18 с.
63. Матат Ю. І. Прогалини в законодавстві та засоби їх подолання в правозастосовній діяльності : монографія. Харків : Право, 2015. 175 с.
64. Михайлович Д. М. Толкование закона : монография. Харьков : Изд-во Нац. ун-та внутр. дел, 2004. 198 с.
65. Михальнюк О.В. Порука у цивільному праві: теорія та практика: монографія. К., 2008. 268 с.
66. Мічурін Є. О. Обмеження майнових прав фізичних осіб (теоретико–правовий аспект) : монографія. Х. : Юрsvіт, НДІ Приватного права та підприємництва АПрН України, 2008. 482 с.
67. Молибога М. П. Тлумачення (інтерпретація) правових норм: наукове та практичне значення : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2010. 20 с.

68. Молибога М. П. Тлумачення норм права: сутнісні характеристики. Часопис Київського університету права. Київ, 2010. № 2. С. 42–46.
69. Назарук Ю. Теоретичні характеристики правозастосовного акта. Підприємництво, господарство і право. Київ, 2017. № 3. С. 217–220.
70. Науково–практичний коментар Цивільного кодексу України. У 2 т. – 3–є вид., перероб. і допов. / За ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н.С.Кузнецової, В. В. Луця. К.: Юрінком Інтер, 2008. Т. II. 1088 с.
71. Науково–практичний коментар Цивільного кодексу України. У 2 т. 3–є вид., перероб. і допов. / За ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н.С.Кузнецової, В. В. Луця. К.: Юрінком Інтер, 2008. Т. I – 832 с.
72. Науково–практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т.; за ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. 5–е вид. перероб і доп.; К., 2013. 832 с.
73. Недоговірні зобов'язання в цивільному праві України: навч. посіб. / О.О. Отрадна. К. : Юрінком Інтер, 2009. 240 с.
74. Нецька Л. С. Особисті немайнові права інтелектуальної власності творців / Л.С. Нецька, О.М. Піцан, М.К. Галянтич та ін. Тернопіль: Підруч. і посіб., 2007. 256 с
75. Обушенко Н. М. Правозастосування та його місце в трудовому праві : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05. Київ, 2015. 18 с.
76. Осауленко О. І. Загальна теорія держави і права : навч. посіб. Київ : Істина, 2007. 336 с.
77. Особливості захисту суб'єктивних цивільних прав; монографія / За ред. О. Д. Крупчана, В. В. Луця. К. 2012. 400 с.
78. Перепелюк А. М. Механізм застосування права: структура та критерії ефективності (загальнотеоретичний аспект) : дис. ... канд. юрид : 12.00.01. Київ, 2016. 224 с.
79. Перепелюк А. М. Механізм правозастосування: поняття, ознаки та структурна характеристика. Часопис Київського університету права. Київ, 2012. № 4. С. 72–76.
80. Погребняк С. П. Колізії в законодавстві України та шляхи їх переборення : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Харків, 2001. 201 с.
81. Погребняк С. П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика) : монографія. Харків : Право, 2008. 240 с.
82. Погрібний С. О. Механізм та принципи регулювання договірних відносин у цивільному праві України : монографія. К. : Правова єдність, 2009. 304 с.
83. Політюк А. П. Аргументація як предмет неформальних досліджень (неформальна логіка та риторична аргументація) : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.06. Київ, 2015. 18 с.
84. Посикалюк О. О. Особисті немайнові права фізичних осіб в романській, германській, англо-американській системах приватного права: моногр. К.: Наук.-дослід. ін-т приват. права і підприємництва НАПрН України, 2011. 205 с

85. Право інтелектуальної власності / О. А. Підпригора, О. Д. Святоцький. – 2-е вид. К.: ІнЮре, 2004. 670 с.
86. Право інтелектуальної власності Європейського Союзу та законодавство України / За ред. Ю. М. Капіци; Кол. авт.: Ю. М. Капіца, С. К. Ступак, В. П. Воробйов та ін. К.: Слово, 2006. 1104 с.
87. Право інтелектуальної власності: Наук.–практ. комент. до Цивільн. кодексу України / За заг ред. М. В. Паладія, Н. М. Мироненко, В. О. Жарова. – К.: Парламент. вид-во, 2006. – 432 с.
88. Правова доктрина України : у 5 т. Т. 3 : Доктрина приватного права України / Н. С. Кузнєцова, Є. О. Харитонов, Р. А. Майданик та ін. ; за заг. ред. Н. С. Кузнєцової. Х. : Право, 2013. 760 с.
89. Правова охорона винаходів і корисних моделей в Україні: проблеми теорії та практики: [моногр.] / за заг. ред. Ю. Л. Бошицького, Я. Г. Вороніна. К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2010. 342 с.
90. Пригара Л. І. Юридична техніка актів правозастосування : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2008. 19 с.
91. Примак В.Д. Вина і добросовісність у цивільному праві (теорія, законодавство, судова практика). К. : Юрінком Інтер, 2008. 432 с.
92. Пунько О. В. Структурна побудова правозастосовних актів. Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. Київ, 2014. № 4. С. 36–40.
93. Пунько О. В. Функції правозастосовних актів. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. Дніпропетровськ, 2015. № 2. С. 106–111.
94. Рабінович П. М., Дудаш Т. І. Правова аргументація: термінопоняттєвий інструментарій дослідження. Вісник Національної академії правових наук України. Харків, 2016. № 2 (85). С. 8–20.
95. Ромовська З. В. Українське цивільне право. Спадкове право: підручник З. К., 2009. 264 с.
96. Ромовська З. Українське цивільне право. Загальна частина: Академічний курс: підручник. 3-тє вид., допов. К., 2013. 672 с.
97. Сивий Р. Приватне (цивільне) право в системі права України: монографія. К.: КВІЦ, 2006. 214 с.
98. Спадкове право: Нотаріат. Адвокатура. Суд: за заг. ред. С.Я. Фурси. К., 2007. 1216 с.
99. Спадкування за законодавством України. Коментар. Судова практика / Є.О. Рябоконт, С.Я. Фурса, Ю.О. Заїка та ін. К., 2009. 352 с.
100. Стефанчук М. О. Межі здійснення суб'єктивних цивільних прав : монографія. К. : КНТ, 2008. 184 с.
101. Стефанчук Р. О. Особисті немайнові права фізичних осіб у цивільному праві (поняття, зміст, система, особливості здійснення та захисту) : монографія. – Хмельницький : Видавництво Хмельницького університету управління та права, 2007. 626 с.
102. Сухонос В. В. Теорія держави і права : навч. посіб. Суми : ВТД Університетська книга, 2005. 536 с.

103. Таш'ян Р. І. Односторонні правочини у цивільному праві. Х.: Право, 2010. 200 с
104. Теория государства и права : курс лекций / М. И. Байтин и др. / Под ред. Н. И. Матузова и А. В. Малько. 2-изд., перераб. и доп. Москва, 2002. 776 с.
105. Теорія держави і права : підруч. / С. Л. Лисенков та ін. / За ред. С. Л. Лисенкова. Київ : Юрінком Інтер, 2005. 448 с.
106. Теорія держави і права. Академічний курс : підруч. / О. В. Зайчук та ін. / За ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. 2-е вид., перероб. і допов. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 688 с.
107. Теорія держави та права : навч. посіб. для підготов. до атест. здоб.
108. Теорія держави та права : підруч. / Є. О. Гіда та ін. / За заг. ред. Є. О. Гіди. Київ : ФОП О. С. Ліпкан, 2011. 576 с.
109. Тімуш І. С. Ризикові договори за цивільним законодавством України: навч. посіб. К., 2006. 128 с.
110. Третьяков Д. Ієрархія законів і принцип «*pacta servanda*». До питання про статус і місце міжнародних договорів у правовій системі України. Віче. Київ, липень 2008. № 14. URL: <http://veche.kiev.ua/journal/1020/> (дата звернення: 05.09.2019).
111. Фулей Т. І. Застосування Європейської конвенції з прав людини при здійсненні правосуддя в Україні : навч.-метод. посіб. для суддів. Київ ПроектБізнес, 2009. 200 с.
112. Харитонов Є. О., Старцев О. В. Цивільне право України: Підручник. 2-ге вид., перероб. і допов. К.: Істина, 2007. 816 с.
113. Харитонов С. О. Цивільне право України: підручник/ Є. О. Харитонов, О.В. Старцев, О. І. Харитонova. – К., 2009. – 816 с.
114. Харитонов С. О. Цивільні правовідносини: монографія/Є.О. Харитонов, О. І. Харитонova. – К., 2011. – 456 с.
115. Харьковская цивилистическая школа: право собственности: [моногр.] / под ред. И. В. Спасибо-Фатеевой. Харьков: Право, 2012. 424 с.
116. Цивільне право : підручник : у 2 т. / В. І. Борисова (кер. авт. кол.), Л. М. Баранова, Т. І. Бегова та ін. ; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо–Фатеевої, В. Л. Яроцького. Х. : Право, 2011. Т. 1. 656 с.
117. Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов'язання: Підручник / С. С. Бичкова, І. А. Бірюков, В. І. Бобрик та ін.; За заг. ред. С. С. Бичкової. К.: КНТ, 2006. 498 с.
118. Цивільне право України. Загальна частина: підручник / за ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової, Р.А. Майданика. К., 2010. 974 с.
119. Цивільне право України: Академічний курс: підручник. Загальна частина: у 2 т./ Я. М. Шевченко (відпов. ред.) та ін – Т. 1 К., 2004. 520 с.
120. Цивільне право України: Особлива частина: підручник / за ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової, Р.А. Майданика.К., 2010. 1176 с.
121. Цивільний кодекс України: Науково–практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових

інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). – Т. 12: Право власності та інші речові права/за ред. І.В.Спасибо–Фатєєвої. Х., 2009. 544 с.

122. Цивільно–правова відповідальність юридичних осіб: Монографія.– К.: Юрінком Інтер, 2007. 432 с.

123. Циппеліус Р. Методика правозастосування / Упоряд. Б. Шлоер ; пер. з нім. Р. Корнута. Київ : Юстініан, 2016. 191 с.

124. Цюра В. В. Речові права на чуже майно: наук, практ. посіб. К., 2006. 136 с.

125. Чулінда Л. І. Юридико-лінгвістичне тлумачення : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2003. 20 с.

126. Шевченко Я. М. Вибрані праці (1964–2012 рр.). К., 2012. 404 с.

127. Шершеневич Г.Ф. Учебник русского гражданского права. М.: Спарк, 1995. 360 с.

128. Шимон С.І. Теорія майнових прав як об'єктів цивільних правовідносин : монографія. К. : Юрінком Інтер, 2014. 664 с.

129. Шишка О. Р. Висновки верховного суду України як «джерело» цивільного права : деякі вразливості та проблеми неспівпадіння з концептом ЦК України // Проблеми цивільного права та процесу : тези доп. учасників наук.-практ. конф., присвяч. світлій пам'яті О. А. Пушкіна, Харків, 24 трав. 2019 р. /МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ; Харків, обласний осередок Всеукр. громад, орг. "Асоціація цивілістів України"). — Харків: ХНУВС, 2019. — с.217-222.

130. Шишка О.Р. Деякі питання правотворчості верховного суду України при розгляді справ щодо прав інтелектуальної власності // Інтелектуальна власність і право на шляху до сталого розвитку України : Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 19 квітня 2019 року). – К.: ФОП Кандиба Т. П. – 2019. - с. 126 - 131

131. Шишка О.Р. Концепт терміна «закон» у практиці ЄСПЛ // Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. наук. пр. конф. (м. Харків, 29 трав. 2020 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. тактич. та спец.-фіз. підгот. ф-ту № 2. – Харків : ХНУВС, 2020. – с. 54-56.

132. Шишка О.Р. Цивільне законодавство України та його межі // Рекодифікація цивільного законодавства України в умовах євроінтеграційних процесів : монографія / кол. авт.: Є. О. Харитонов, О. І. Харитонova, Н. Ю. Голубєва та ін. – Київ : Норма права, 2020. – с. 177-207

133. Шишка О. Р. Чи володіє правова позиція Верховного Суду України силою правила stare decisis? // Харківський національний університет внутрішніх справ: 25 років досвіду та погляд у майбутнє (1994–2019 рр.) : зб. тез доп. на міжнар. наук.-практ. конф. до 25-річчя створення ун-ту, Харків, 22 листоп. 2019 р. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2019. – с. 521-523

134. Шишка О. Р. Тлумачення цивільного законодавства України : деякі напрямки рекодифікації ЦК України // Вплив інтеграційних тенденцій на розвиток національного права : матеріали міжнародної науково-практичної

інтернет-конференції м. Одеса, 28 лютого 2020 р. / редкол. В.П. Маковій та ін. – Одеса, ОДУВС, 2020. – с.169-172.

135. Шутак І. Д., Онищук І. О., Легін Л. М. Юридична техніка в схемах і таблицях : курс лекцій. Івано-Франківськ : Лабораторія академічних досліджень правового регулювання та юридичної техніки. Дрогобич : Коло, 2016. 232 с.

136. Юридична аргументація. Логічні дослідження : монографія / О. М. Юркевич та ін. / За заг. ред. О. М. Юркевич. 2-ге вид., перероб. та допов. Харків : Право, 2015. 336 с.

137. Юхимюк О. М. Співвідношення понять «правозастосування» та «застосування норм права». Часопис Київського університету права. Київ, 2011. № 4. С. 53–56.

138. Яроцький В.Л. Цінні папери в механізмі правового регулювання майнових відносин (основи інструментальної концепції): моног. Х.: Право, 2006. 544 с.

3.1.2.2. Нормативна:

1. Конституція України від 28 червня 1996р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

2. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р. № 55-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/55-12>.

3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, 4.11.1950 URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004

4. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р., № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

5. Земельний кодекс України: Закон від 25.10.2001 № 2768-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.

6. Житловий кодекс Української РСР: Закон УРСР від 30.06.1983 р. № 5464-X. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5464-10>

7. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 р. № 2947-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>

8. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

9. Повітряний кодекс України від 4 травня 1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393-17>

10. Віденська конвенція про право міжнародних договорів від 23 травня 1969 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/995_118

11. Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/3477-15>

12. Закон України «Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції» від 17 липня 1997 р. № 475/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/475/97-вр>.

13. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 р.

№ 2709- IV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2709-15>

14. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 4 лютого 1994 р. № 3929-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>

15. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23 грудня 1997 р. № 776/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80>

16. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 р. № 1576-XII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>

17. Про акціонерні товариства: Закон України від 27.07.2022 № 2465-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n1985>

18. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю : Закон України від 06.02.2018 № 2275-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19>

19. Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 р. № 4572-VI. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>

20. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців: Закон України від 15.05.2003 р. № 755-IV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/755-15/print1343200779398812>

21. Про інститути спільного інвестування: Закон України від 05.07.2012 р. № 5080-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5080-17>

22. Про кредитні спілки: Закон України від 20.12.2001 р. № 2908-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2908-14>

23. Про кооперацію: Закон України від 10.07.2003 р. № 1087-IV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/про%20кооперацію>

24. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>

25. Кодекс України з процедур банкрутства: Закон України від 18.10.2018 р. № 2597-19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>

26. Про свободу совісті та релігійні організації : Закон України від 23.04.1991 р. № 987-XII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/987-12>

27. Про заставу: Закон України від 02. жовтня 1992 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2654-12>

28. Про захист прав споживачів: Закон УРСР від 12.05.1991 р. № 1023-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>

29. Про іпотеку: Закон України від 5 червня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-15>.

30. Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень: Закон України від 18.11.2003 р. № 1255-IV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1255-15>.

31. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07.06.1996 р. № 236/96-ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80>

32. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.02.2010 р. №2210-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>.

33. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 р. № 3425-XII.

URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3425-12>

34. Про охорону культурної спадщини: Закон України від 08.06.2000 р. №1805-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1805-14>.

35. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 24.06.1991 р. № 1264-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>.

36. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17.02.2011 р. № 3038-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3038-17>

37. Про ціни і ціноутворення: Закон України від 21.06.2012 р. № 5007-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5007-17#Text>

38. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 р. № 851-IV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/851-15>

39. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022 № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#n855>

40. Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір: постанова Каб. Міністрів України від 27.12.2001 № 1756. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1756-2001-п>

41. Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав: постанова Каб. Міністрів України від 18.01.2003 р. № 72. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/72-2003-п>.

42. Про охорону прав на винаходи та корисні моделі: Закон України від 15.12.1993 р. № 3687-III в ред. Закону України від 01.07.2000 р. № 3687-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>

43. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15.12.1993 р. № 3688-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3688-12>

44. Про охорону прав на знаки для товарів та послуг: Закон України від 15.12.1993 р. № 3689-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3689-12>

45. Про охорону прав на сорти рослин: Закон України від 21.04.1993 р. № 3116-XII в ред. Закону України від 17.01.2002 р. № 2986-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3116-12#Text>

46. Про охорону прав на компонування напівпровідникових виробів: Закон України від 05.11.1997 р. № 621/97. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/621/97-%D0%B2%D1%80>

47. Про племінну справу у тваринництві: Закон України від 15.12.1993 р. № 3691-XII в ред. Закону України від 21.12.1999 р. № 1328-XIV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3691-12>.

48. Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду: Закон України від 01.12.1994 р. № 266/94-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/266/94-%D0%B2%D1%80>.

49. Про стандартизацію: Закон України від 17.05.2001 р. № 2408 – III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1315-18>.

50. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР в ред. Закону України від 04.10.2001 р. № 2745-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text>
51. Про теплопостачання: Закон України від 2 червня 2005 р. № 2633-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2633-15>
52. Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003 р. № 973-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/973-15>.
53. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23.02.2006 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>
54. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07.2004 р. № 1952-IV в ред. Закону України від 11.02.2010 р. №1878-VI. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1952-15>.
55. Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності: Закон України від 17.11.2009 р. № 1559-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1559-17>
56. Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану: Закон України від 17.05.2012 р. № 4765-VI. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4765-17>
57. Про житлово-комунальні послуги: Закон України від 09.06.2018 р. № 1875-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2189-19>
58. Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань: Закон України від 22.11.1996 р. № 543/96-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/543/96-вр>
59. Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України / Затверджено Наказом Мініюсту України від 22 лютого 2012. № 296. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>
60. Статут автомобільного транспорту Української РСР, затверджений постановою Ради Міністрів Української РСР від 27 червня 1969 року № 401 (п.п. 23, 24, 71, 72, 81, 90). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/401-69-%D0%BF>
61. Статут внутрішнього водного транспорту Союзу РСР, затверджений постановою РМ СРСР від 15.10.1955 р. № 1801. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1801400-55>
62. Статут залізниць України: затв. постановою Каб. Міністрів України від 06.04.1998 р. № 457. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/457-98-п>.
63. Порядок вибуття дітей із закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування до сімейних форм виховання : наказ Міністерства у справах сім'ї, молоді та спорту; Міністерства освіти та науки України, Міністерства охорони здоров'я від 2 лютого 2007 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0186-07>
64. Порядок провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей : Постанова Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 2008 р. № 905. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/905-2008-%D0%BF>

65. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні: Закон України від 11.12.2003 р. № 1382-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1382-15>

66. Про державну реєстрацію актів цивільного стану: Закон України від 01.07.2010 р. № 2398-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2398-17>

67. Положення про дитячий будинок сімейного типу : Постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2002 № 564. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/564-2002-%D0%BF>

68. Про затвердження Положення про прийомну сім'ю: Постанова Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2002 р. № 565. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/565-2002-%D0%BF>

69. Правила опіки та піклування: затв. Держ. комісією України у справах сім'ї та молоді, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства освіти України, Міністерства праці та соціальної політики України від 26.05.1999 р. № 34/166/131/88. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0387-99>

70. Про затвердження Порядку застосування допоміжних репродуктивних технологій в Україні : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 09.09.2013 № 787. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1697-13>

71. Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей : Закон України від 2 червня 2005 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-15>

72. Порядок розгляду заяв про зміну імені (прізвища, власного імені, по батькові фізичної особи): затв. постановою Каб. Міністрів України від 11.07.2007 р. № 915. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/915-2007-%D0%BF>

73. Про охорону дитинства : Закон України від 26 квітня 2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>

74. Методичні рекомендації щодо вчинення нотаріальних дій, пов'язаних із вжиттям заходів щодо охорони спадкового майна, видачею свідоцтв про право на спадщину та свідоцтв про право власності на частку в спільному майні подружжя: рішення Науково-експертної ради з питань нотаріату при М-ві юстиції України від 29.09.2009 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/n0001323-09>

75. Порядок вчинення нотаріальних дій посадовими особами органів місцевого самоврядування: наказ М-ва юстиції України від 11.11.2011 р. № 3306/5. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1298-11>

76. Про порядок посвідчення заповітів і довіреностей, що прирівнюються до нотаріально посвідчених: постанова Каб. Міністрів України від 15.06.1994 р. № 419. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/419-94-п>

77. Наказ Міністерства юстиції України «Про вдосконалення порядку державної реєстрації нормативно-правових актів в органах юстиції та скасування рішення про державну реєстрацію нормативно-правових актів» від 12 квітня 2005 р. № 34/5. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0381-05>

78. Постанова Кабінету Міністрів України «Загальне положення про юридичну службу міністерства, іншого органу виконавчої влади, державного підприємства, установи та організації» від 26 листопада 2008 р. № 1040. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1040-2008-%D0%BF>.

79. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади» від 28 грудня 1992 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/731-92-п>.

80. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного реєстру нормативно-правових актів та користування ним» від 23 квітня 2001 р. № 376. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/376-2001-п>.

81. Лист Міністерства юстиції України «Щодо практики застосування норм права у випадку колізії» від 26 грудня 2008 р. № 758-0-2-08-19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0758323-08>.

3.1.2.3. Судова практика ЄСПЛ:

1. Albu and Others v. Romania, no. 34796/09, ECHR, 10 May 2012. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-11080>.

2. Amann v. Switzerland, no. 27798/95, ECHR, 14 June 2007. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58497>.

3. Çelebi et autres c. Turquie, no. 582/05, CEDH, 9 février 2016. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-160415>.

4. Gawęda v. Poland, no. 26229/95, ECHR, 14 March 2002. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-60325>.

5. Gillan and Quinton v. the United Kingdom, no. 4158/05, ECHR, 12 January 2010. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/rus?i=001-96585>.

6. Huvig v. France, no. 11105/84, ECHR, 24 April 1990. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57627>.

7. Malone v. United Kingdom, no. 8691/79, ECHR, 2 August 1984. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/rus?i=001-57533>.

8. Sanoma Uitgevers B.V. v. the Netherlands, no. 38224/03, ECHR, 14 September 2010. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-100448>.

9. Serkov v. Ukraine, no. 39766/05, ECHR, 7 July 2011. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-105536>.

10. Sine Tsaggarakis A.E.E. c. Grèce, nos. 17257/13, CEDH, 23 mai 2019. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-193088>.

11. Sunday Times v. United Kingdom, no. 6538/74, ECHR, 26 April 1979. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57584>.

12. Szabó and Vissy v. Hungary, no. 37138/14, ECHR, 12 January 2016. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-160020>.

13. Zielinski and Pradal and Gonzalez and Others v. France, nos. 24846/94 and 34165/96 to 34173/96, ECHR, 28 October 1999. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58592>.

3.2. Інформаційні ресурси

3.2.1. Корисні веб-сайти:

1. www.president.gov.ua – Президент України.
2. www.rada.gov.ua – Сервер Верховної Ради України.
3. www.kmu.gov.ua – Кабінет Міністрів України.
4. www.minjust.gov.ua – Міністерство юстиції України
5. www.bank.gov.ua – Національний банк України
6. www.ukrstat.gov.ua – Державний комітет статистики України.
7. www.reyestr.court.gov.ua - Єдиний державний реєстр судових рішень.
8. www.ccu.gov.ua/ - Конституційний Суд України
9. https://supreme.court.gov.ua/supreme/gromadyanam/perelik_sprav/ – Верховний Суд.

3.2.2. Наукові та електронні бібліотеки в Україні:

10. www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського.
11. www.lib.academv.sumy.ua – Бібліотека банківської справи.
12. www.nplu.kiev.ua – Національна парламентська бібліотека України
13. www.lsl.lviv.ua – Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника
14. www.ognb.odessa.ua – Одеська державна наукова бібліотека ім. О.М. Горького.
15. www.korolenko.kharkov.com – Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка
16. www-library.univer.kharkov.ua – Центральна наукова бібліотека Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна
17. <http://univd.edu.ua/ibportal/> - Бібліотека Харківського національного університету внутрішніх справ

3.2.3. Юридичні електронні журнали та газети:

18. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/b19> – Офіційний вісник України
19. [http://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/\(firstview\)/vis.html?OpenDocument&Count=1000](http://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/(firstview)/vis.html?OpenDocument&Count=1000) – Вісник Верховного Суду України.
20. <https://pravo.ua/> - Видання «Юридическая практика».
21. www.yur-gazeta.com – Газета «Юридична газета»
22. www.ukurier.gov.ua - Газета «Урядовий кур'єр».
23. <https://yvu.com.ua/> - Газета «Юридичний Вісник України».
24. www.ccu.gov.ua/ - Науковий фаховий журнал «Вісник Конституційного Суду України»
25. www.nbuv.gov.ua/ - Науковий фаховий журнал «Вісник Національної академії прокуратури України».
26. www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Pgip/index.html - Науковий фаховий журнал «Підприємництво, господарство і право».
27. www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/index.htm - Науковий фаховий журнал «Форум права».

28. www.nbu.gov.ua/e-journals/prtup/index.html - Науковий фаховий журнал «Право та управління»
29. <http://iadvocate.com.ua/avtoram.html> - Науковий журнал «Адвокат»
30. www.pravoua.com.ua - Юридичний журнал «Право України».
31. <https://protocol.ua/ua/> - Юридичний інтернет ресурс.

3.2.4. Міжнародні суди:

- www.icj-cij.org – Міжнародний суд правосуддя (International Court of Justice)
- www.curia.eu.int – Суд правосуддя Європейських Співтовариств (Court of Justice of the European Communities)
- www.echr.coe.int – Європейський Суд по захисту прав людини (European Court of Human Rights)
- www.worldcourts.com – Інформація про міжнародні суди

3.2.5. Міжнародні економічні і фінансові організації:

32. www.imf.org – Міжнародний валютний фонд.
33. <https://www.un.org/> – Організація Об'єднаних Націй.
34. www.wto.org – Світова організація торгівлі.
35. www.worldbank.org – Група Світового Банку.

